

Fimmtudaginn 26. nóvember 1998.

Nr. 55/1998.

Ákærvaldið

(Bragi Steinarsson
vararíkissaksóknari)

gegn

Stefáni Jóni Sigurðssyni

(Hilmar Ingundarson hrl.)

Fjársvik. Skaðabætur. Aðfinnslur.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómarnir Markús Sigurbjörnsson, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Ríkissaksóknari skaut málinu til Hæstaréttar 29. janúar 1998 samkvæmt yfirlýsingu ákærða um áfrýjun, en einnig af hálfu ákærvalds. Kröfur ákærvalds eru þær, að refsing ákærða verði þyngd og staðfest verði niðurstaða héraðsdóms um bótakröfur. Þess er jafnframt krafist, að ákærði verði dæmdur til að greiða allan sakarkostnað á báðum dómstigum, þar með talin saksóknarlaun í héraði til jafns við tildæmd málsvagnarlaun. Sú krafa er sérstaklega gerð, að lækkuð verði saksóknarlaun og málsvagnarlaun vegna meðferðar málsins í héraði hið fyrra sinn, en með dómi Hæstaréttar 1997, bls. 817 í dómasafni, var dómur í málinu frá 4. maí 1996 ómerktur og málinu vísað til héraðsdóms til málflutnings og dómsálagningar að nýju.

Ákærði krefst þess aðallega, að héraðsdómur verði ómerktur og málinu heimvísað til aðalmeðferðar og dómsálagningar að nýju. Til vara krefst hann sýknu, en til þrautavara, að refsing verði milduð. Hann krefst einnig sýknu af bótakröfum í málinu, en að því frágengnu að þeim verði vísað frá dómi. Ákærði krefst þess loks, að allur sakarkostnaður, þar með talin málsvagnarlaun, verði greiddur úr ríkissjóði.

I.

Til stuðnings aðalkröfu sinni vísar ákærði einkum til þess, að langur tími hafi liðið frá aðalmeðferð málsins á tímabilinu frá 17. til 22. janúar 1996, þar til hinn áfrýjaði dómur var kveðinn upp 23. desember 1997. Skýrslutökur geti við þessar aðstæður ekki komið

að því gagni, sem þær geri, þegar dómur er felldur í máli í kjölfar aðalmeðferðar, meðan framburður aðila og vitna sé dómurum í fersku minni. Í því sambandi komi einnig til álita, hvort héraðsdómurum hafi borið að víkja sæti, þótt ekki sé gerð krafa af því tilefni fyrir Hæstarétti.

Með áðurnefndum dómi Hæstaréttar var fyrri héraðsdómur í málinu ómerktur og því vísað heim í hérað til munnlegs málflutnings og dómsálagningar að nýju. Aðalmeðferð málsins var að öðru leyti látin standa óhögguð, en framburður ákærða og þrjátíu og sex vitna fyrir dómi var hljóðritaður. Er í héraðsdómi ýtarlega vísað til skýrslna, sem gefnar voru fyrir dómi. Þegar þetta er virt, verður ekki talin ástæða til að fallast á aðalkröfu ákærða.

Engin haldbær rök hafa verið færð fyrir því sjónarmiði ákærða, sem hreyft var fyrir Hæstarétti, að héraðsdómurum í málinu kunni að hafa borið að víkja sæti. Kemur það því ekki til frekari athugunar.

II.

Ákærða er gefið að sök í málinu að hafa brotið gegn 248. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Sú háttsemi, sem ákært er fyrir, er nánar tilgreind í tuttugu og níu liðum í ákæru. Þar kemur einnig fram, að brot ákærða hafi verið framin á tímabilinu frá 10. júlí 1991 til 1. október 1994. Með dómi héraðsdóms var hann sýknaður af 1., 2., 23., 24. og 26. lið í ákæru. Er um að ræða elstu brotin, sem ákært er fyrir, en atvik, sem þar um ræðir, munu hafa gerst á tímabilinu frá 10. júlí 1991 til 18. maí 1992. Að öðru leyti var ákærði sakfelldur fyrir háttsemi, sem greinir í ákæru. Ákæruvaldið hefur ekki krafist endurskoðunar á niðurstöðu héraðsdóms um sýknu ákærða af sakargiftum samkvæmt umræddum fimm liðum í ákæru.

Sú háttsemi ákærða, sem tilfærð er í 5., 6., 7. og 8. lið ákæru, felur samkvæmt málalíbúnaði ákæruvalds einkum í sér brot gegn Arnfríði Jónsdóttur. Gaf hún skýrslur um málavexti fyrir lögreglu, en af heilsufarsástæðum kom hún ekki fyrir dóm til að greina þar frá samskiptum sínum við ákærða. Ber mikið í milli frásagnar hennar fyrir lögreglu og framburðar ákærða fyrir dómi, hver atvik urðu að því, að hún tókst á herðar skuldbindingar samkvæmt víxlum og skuldabréfi, sem getur í áðurnefndum liðum ákæru. Bera þau ein-

dregið hvort á sinn veg um það. Þá er ekki nægilega upplýst í málinu, að hvaða marki Arnfríður naut sjálf andvirðis víxils, sem getið er í 7. lið ákæru, en ljóst er, að það hefur hún gert að einhverju leyti. Að öllu virtu þykja sakargiftir samkvæmt 5., 6., 7. og 8. lið ákæru ekki vera fyllilega sannaðar, og verður ákærði sýknaður af þeim.

Með vísan til forsendna héraðsdóms verður staðfest sakfelling ákærða vegna annarra ákæruatriða, sem hann er þar talinn hafa gerst sekur um.

III.

Brot ákærða eru stórfelld, og beindust fjársvik hans að mörgum. Verður refsing hans ákveðin með hliðsjón af þeim sjónarmiðum, sem rakin eru í niðurstöðukafla héraðsdóms um sakaferil og viðurlög.

Meðferð málsins fyrir héraðsdómi dróst langt úr hófi, en það var þingfest 7. nóvember 1995. Eftir dóm Hæstaréttar 27. febrúar 1997, þar sem fyrri héraðsdómur var ómerktur og málinu heimvísað, var það ekki tekið fyrir og dæmt að nýju fyrr en í desember sama ár. Eftir áfrýjun var málið ekki tilbúið til flutnings af hálfu ákæruvalds fyrr en með greinargerð þess 28. október 1998, þótt brýnt tilefni hafi verið til þess að hraða skjalagerð eftir föngum vegna fyrri tafa á meðferð málsins. Er þessi rekstur málsins fyrir héraðsdóm og eftir áfrýjun þess aðfinnsluverður. Verður við ákvörðun refsingar ekki komist hjá að taka tillit til þessa ákærða í hag.

Samkvæmt öllu framanröktu þykir refsing ákærða hæfilega ákveðin fangelsi í tvö ár. Til frádráttar refsingu komi gæsluvarðhald, sem ákærði sætti frá 14. til 25. október 1994.

Niðurstaða héraðsdóms um bótakröfu Magnúsar Mobergs Hanssonar verður staðfest. Krafa Árna Þórhallssonar er hins vegar vanreifuð, og ekki hefur verið sýnt fram á, að hann eigi sjálfstæða kröfu á hendur ákærða um bætur, en fjársvik ákærða beindust ekki að bótakrefjandanum. Verður kröfunni vísað frá héraðsdómi.

EKKI eru efni til að fallast á kröfur ákæruvalds, sem varða greiðslu sakarkostnaðar og málsvarnarlauna fyrir héraðsdómi. Verða ákvæði hins áfrýjaða dóms um það staðfest. Ákærði skal greiða allan kostnað af áfrýjun málsins, eins og greinir í dómsorði.

D ó m s o r ð:

Ákærði, Stefán Jón Sigurðsson, skal sæta fangelsi í tvö ár. Frá refsivist skal draga gæsluvarðhald, sem hann sætti frá 14. til 25. október 1994.

Ákvæði héraðsdóms um bótakröfu Magnúsar Móbergs Hanssonar skal vera óraskað. Bótakröfu Árna Þórhallssonar er vísað frá héraðsdómi.

Ákvæði héraðsdóms um sakarkostnað skulu vera óröskuð.

Ákærði greiði allan kostnað af áfrýjun málsins, þar með talin saksóknarlaun í ríkissjóð, 150.000 krónur, og málsvarnaraun skipaðs verjanda síns fyrir Hæstarétti, Hilmars Ingi-mundarsonar hæstaréttarlögmanns, 150.000 krónur.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 23. desember 1997.

Mál þetta, sem dómtekið var 22. desember sl., er höfðað með ákæruskjali ríkissaksóknara, dagsettu 3. október 1995, á hendur „Stefáni Jóni Sigurðs-syni, Stakkholti 3, Reykjavík, fæddum 8. maí 1944, fæðingarnúmer 316, fyrir fjársvik með því að hafa á tímabilinu frá 10. júlí 1991 til 1. október 1994 með kerfisbundnum blekkingum og sviksamlegum hætti fengið tólf neðan-greinda einstaklinga, sem fæstir þekktust innbyrðis, til að taka á sig fjár-skuldbindingar með útgáfu skuldabréfa eða sem sjálfskuldarábyrgðaraðilar á skuldabréfum og skrifa sem útgefendur eða samþykkjendur á víxla, en í mörgum tilvikum var nafn ákærða ekki á þessum skjölum nema sem votts. Ákærða tókst að telja brotapolum trú um, að hann myndi greiða þessar skuldbindingar og brotapolar þyrftu engar áhyggjur að hafa, þar sem ákærði hefði svo góðar tekjur og ætti von á vaxtabótum og tryggingabótum, þrátt fyrir það að ákærða væri ljóst, að fjárhag sínum var þannig háttáð, að hann hafði enga möguleika til að standa við allar þessar skuldbindingar, og sama er að segja um vitneskju ákærða um fjárhag brotapola. Ákærði hélt leyndu fyrir hverjum einstökum brotapolu, til hve mikilla skulda hann hafði stofnað eða látið aðra stofna í sína þágu með sama hætti á sama tímabili. Ákærði ætlaði sér aldrei að standa í skilum með þau skuldabréf og víxla, sem hann var ekki skuldari eða ábyrgðarmaður á. Ákærði sá um að útbúa lánsúmsóknir, útbúa viðskiptabréfin, sjá um sölu þeirra til lánastofnana, taka við andvirði þeirra og sjá algerlega um svo til öll önnur samskipti við lánastofnanir vegna neðangreindra lánveitinga.

1. Að hafa fengið Jón Gauta Kristjánsson, kt. 250349-4329, Blönduhlíð 5,

Reykjavík, til að gefa út skuldabréf nr. 172298, að fjárhæð 250.000 kr., 20. mars 1992, þar sem ákærði væri á svörtum lista í bankakerfinu, og Freyju Sigurðardóttur, kt. 310548-2519, Holtsgötu 12, Hafnarfirði, til að gerast sjálfskuldarábyrgðarmaður á skuldabréfinu. Ákærði sagði Freyju, að hann ætlaði að nota andvirði skuldabréfsins til að greiða aðrar skuldir, en hann seldi bréfið í Landsbanka Íslands, Háaleitisútibúi, og fékk allt andvirðið, 241.120 kr., greitt út.

2. Hafa fengið Jón Gauta Kristjánsson til að gefa út skuldabréf nr. 7365, að fjárhæð 200.000 kr., 18. maí 1992, og Freyju Sigurðardóttur til að gerast sjálfskuldarábyrgðarmaður á skuldabréfinu. Ákærði seldi skuldabréfið í Landsbanka Íslands, Múlaútibúi, og fór hluti andvirðisins til greiðslu afborgana á þremur skuldabréfum, en ákærði fékk 116.366,70 kr. greiddar út með tékka, sem stílaður var á Jón Gauta Kristjánsson.

3. Fengið Jón Gauta Kristjánsson til að gefa út skuldabréf nr. 3691, að fjárhæð 775.000 kr., 1. júlí 1992 og Freyju Sigurðardóttur og Hildu Björk Jónsdóttur, kt. 261135-2569, Stigahlíð 24, Reykjavík, til að gerast sjálfskuldarábyrgðarmenn á skuldabréfinu. Ákærði fékk útborgað andvirði skuldabréfsins í Landsbanka Íslands, Þarabakka, og var andvirðið notað til að greiða upp þrjú eldri lán.

4. 8. júní 1994 fengið Freyju Sigurðardóttur til að gefa út og framselja víxil, að fjárhæð 350.000 kr., með gjalddaga 8. ágúst 1994 og samþykktan af ákærða. Ákærði sagði Freyju, að hann ætlaði að nota andvirði víxilsins til að greiða vanskil, sem skuldabréf, er Freyja hafði skrifað upp á, voru kominn í, en ákærði seldi víxilinn í Tryggingamiðstöðinni hf., og gengu 79.540 kr. til greiðslu á tryggingariðgjöldum ákærða, en 259.654 kr. voru greiddar ákærða.

5. 19. júlí 1994 fengið Arnfríði Jónsdóttur, kt. 060860-2039, Svarthörmrum 4, Reykjavík, sem átti við alvarleg geðræn vandamál að stríða, til að samþykkja víxil, að fjárhæð 150.000 kr., með gjalddaga 19. ágúst 1994, út gefinn af Maríasi Stefánssyni, syni ákærða. Víxillinn var seldur hjá Sjóvá-Almennum, og rann andvirðið að mestu til ákærða.

6. Fengið Arnfríði Jónsdóttur til þess að taka skuldabréfalán hjá Glitni hf. með skuldabréfi, að fjárhæð 1.766.176 kr., út fgefnu af Arnfríði 15. júlí 1994. Skuldabréfið var notað til kaupa á bifreiðinni UN-305, Hyundai Sonata, hjá Bifreiðum og landbúnaðarvélum hf. 15. júlí, sem ákærði fékk Arnfríði til að kaupa í eigin nafni, en ákærði notaði bifreiðina í leiguakstri.

7. Fengið Arnfríði Jónsdóttur til þess að samþykkja víxil, að fjárhæð 250.000 kr., út gefinn 21. júní 1994 af Ingibjörgu Einarsdóttur, Stigahlíð 28, Reykjavík, vinkonu Arnfríðar, með gjalddaga 21. ágúst. Víxillinn var seldur

í Íslandsbanka, Garðabæ, og andvirðið lagt inn á tékkareikning nr. 1608 á nafni Arnfríðar, sem hún stofnaði hjá útibúinu, en það var skilyrði þess, að víxillinn yrði keyptur. Þeir tékkar, sem Arnfríður gaf út á tékkareikninginn, voru flestir notaðir í þágu ákærða.

8. Fengið Arnfríði Jónsdóttur til þess að gefa út víxil, að fjárhæð 200.000 kr., út gefinn 25. júlí 1994, með gjalddaga 25. október s. á., samþykktan af ákærða. Ákærði seldi víxilinn í Sparisjóði Þingeyrarhrepps, Þingeyri, og var andvirðið lagt inn á sparisjóðsbók nr. 25, sem ákærði stofnaði í sparisjóðnum.

9. Fengið Fanneyju Halldórsdóttur, kt. 260224-3289, Háaleitisbraut 117, Reykjavík, til að gerast útgefandi á víxli, að fjárhæð 300.000 kr., út gefnum 22. janúar 1993 með gjalddaga 22. apríl s. á., og fengið Jón Gauta Kristjánsson til að samþykkja víxilinn. Ákærði seldi víxilinn í Sparisjóði Kópavogs, og fór andvirðið inn á tékkareikning ákærða nr. 40186 við sparisjóðinn til greiðslu á óheimilum yfirdrætti á reikningnum.

10. 1. apríl 1993 fengið Fanneyju Halldórsdóttur til að gefa út skuldabréf nr. 1942, að fjárhæð 300.000 kr. Ákærði, sem var sjálfskuldarábyrgðaraðili á skuldabréfinu, sagði Fanneyju, að skuldabréfið yrði notað til að skuldbreyta lánum, sem hún hafði skrifað upp á fyrir ákærða, en ákærði seldi skuldabréfið í Landsbanka Íslands, Höfðabakkaútibúi, 1. apríl 1993, og var andvirðið greitt ákærða.

11. Í ágúst 1992 fengið Magnús Móberg Hansson, kt. 211249-5959, Þórs götu 17, Reykjavík, til þess að gerast útgefandi víxils nr. 100011, að fjárhæð 300.000 kr., út gefins 25. ágúst 1992 með gjalddaga 25. nóvember s. á., og Þóru Bjarneyju Guðmundsdóttur, kt. 160450-4019, Þverholti 9, Mosfellsbæ, til að samþykkja víxilinn. Víxillinn seldi ákærði í Landsbanka Íslands, Hamraborg, Kópavogi. Víxillinn var framlengdur þrisvar, en lenti síðan í vanskilum og var greiddur af þeim Magnúsi og Þóru, þar sem þeim var orðið ljóst, að ákærði ætlaði sér aldrei að greiða víxilinn.

12. Í maí 1992 fengið Fanneyju Halldórsdóttur til þess að gerast útgefandi víxils nr. 029637, að fjárhæð 200.000 kr., út gefins 27. maí 1992 með gjalddaga 27. ágúst s. á., og Þóru Bjarneyju Guðmundsdóttur til að samþykkja víxilinn. Ákærði seldi víxilinn í Íslandsbanka við Þarabakka, Reykjavík, og var andvirðið lagt inn á tékkareikning ákærða nr. 3196. Víxillinn var framlengdur tvisvar, en síðan leysti Þóra Bjarney víxilinn til sín, þar sem henni var orðið ljóst, að ákærði ætlaði sér aldrei að greiða hann.

13. Í desember 1992 fengið Þóru Bjarneyju Guðmundsdóttur til þess að gerast útgefandi víxils nr. 008270, að fjárhæð 300.000 kr., út gefins 28. desember 1992 með gjalddaga 28. janúar 1993, og Jón Gauta Kristjánsson til

að samþykkja víxilinn og selja hann Íslandsbanka, Mosfellsbæ. Andvirði víxilsins var lagt inn á tékkareikning ákærða nr. 3169 í Íslandsbanka, Þarabakka. Þóra Bjarney leysti til sín víxilinn 18. maí 1994.

14. Í september 1993 fengið Ágústu Sigmundsdóttur, kt. 110858-6639, Mánabraut 11, Akranesi, sem er við skerta andlega heilsu og var á þeim tíma á lokaðri geðdeild Landspítalans, til að veðsetja fasteign sína að Mánabraut 11, efri hæð, Landsbanka Íslands til tryggingar veðskuldabréfaláni ákærða við Landsbanka Íslands nr. 38659, að fjárhæð 1.500.000 kr., út gefnu 9. september 1993. Ákærði sagði Ágústu, að hann ætti von á tryggingabótum, að fjárhæð 4.000.000 kr., og myndi hann greiða veðskuldabréfið upp þegar hann fengi bætunarnar.

15. Í janúar 1994 fengið Sólveigu Pétursdóttur, kt. 020944-7819, Hafnar götu 20, Keflavík, til að gefa út skuldabréf nr. 172732, að fjárhæð 500.000 kr., dagsett 7. janúar 1994, og Ágústu Sigmundsdóttur til að rita sem sjálfskuldarábyrgðarmaður á skuldabréfið. Ákærði seldi skuldabréfið í Landsbanka Íslands, Háaleitisútibúi, og var andvirði þess notað til að greiða eldri skuldir.

16. Í apríl 1993 fengið Svanfríði Hagvaag, kt. 220249-4769, Bræðraborgarstíg 7, Reykjavík, sem var við skerta andlega heilsu, til að taka skuldabréfalán hjá Íslandsbanka, Dalbraut 3, nr. 21235, að fjárhæð 500.000 kr., dagsett 27. apríl 1993, og þær Ólafíu Jónsdóttur, kt. 100645-7699, Dvergabakka 6, Reykjavík, og Ingibjörgu Sveinsdóttur, kt. 040752-3909, Stuðlabergi 62, Hafnarfirði, til að gerast sjálfskuldarábyrgðarmenn á skuldabréfinu. Bréfið var notað til skuldbreytinga.

17. Í september 1993 fengið Sólveigu Pétursdóttur til að taka skuldabréfalán hjá Landsbanka Íslands, Langholtsútibúi, samkvæmt skuldabréfi nr. 22524, að fjárhæð 450.000 kr., út gefnu 29. september 1993, og Ágústu Sigmundsdóttur til að gerast sjálfskuldarábyrgðarmaður á skuldabréfinu. Skuldabréfið var keypt 30. september og andvirði þess lagt inn á sparisjóðsbók ákærða nr. 40803 við útibúið.

18. Í október 1993 fengið Sólveigu Pétursdóttur til að taka skuldabréfalán hjá Landsbanka Íslands, Árbæjarútibúi, samkvæmt skuldabréfi nr. 113-4849, að fjárhæð 200.000 kr., út gefnu af Sólveigu 18. október 1993. Andvirði skuldabréfsins var notað til greiðslu víxils, sem ákærði hafði selt bankanum, en samþykkjandi þess víxils var Fanney Halldórsdóttir.

19. Í janúar 1993 fengið Svanfríði Hagvaag til þess að taka skuldabréfalán hjá Sparisjóði Kópavogs, Digranesvegi 10, samkvæmt skuldabréfi, að fjárhæð 250.000 kr., út gefnu af Svanfríði 14. janúar 1993, og þær Fanneyju Halldórsdóttur og Þóru Bjarneyju Guðmundsdóttur til að gerast sjálf-

skuldarábyrgðarmenn á skuldabréfinu. Ákærði seldi skuldabréfið í Sparisjóði Kópavogs, og var andvirðið lagt inn á tékkareikning ákærða nr. 40186 við sparisjóðinn.

20. Í apríl 1993 fengið Svanfríði Hagvaag til að taka skuldabréfalán hjá Sparisjóði Kópavogs með skuldabréfi nr. 211135, að fjárhæð 1.000.000 kr., út gefnu af Svanfríði 16. apríl 1993, og þær Fanneyju Halldórsdóttur og Ágústu Sigmundsdóttur til að gerast sjálfskuldarábyrgðarmenn á skuldabréfinu. Ákærði seldi skuldabréfið í Sparisjóði Kópavogs 19. apríl, og var andvirðið lagt inn á tékkareikning ákærða nr. 40186, en samdægurs voru 738.621,20 kr. teknar út af tékkareikningnum og varið til greiðslu á Visa-skuld ákærða og innborgunar á víxil nr. 583645.

21. Í nóvember 1993 fengið Ágústu Sigmundsdóttur og Sólveigu Pétursdóttur til að gerast sjálfskuldarábyrgðarmenn á skuldabréfi nr. 411276, að fjárhæð 2.319.511 kr., út gefnu af ákærða 17. nóvember 1993. Andvirðið var notað til að greiða upp vanskilaskuldir ákærða, sem komnar voru í innheimtu hjá Lögmönnum, Hamraborg, og til að greiða upp skuldabréf, að fjárhæð 1.000.000 kr., sem getur um í ákærulið 20.

22. Fengið Sólveigu Pétursdóttur til að lána sér peninga, alls að fjárhæð 1.773.000 kr. Þessi fjárhæð sundurliðast þannig: tékki nr. 282990, að fjárhæð 200.000 kr., dags. 13. 9. 1993, tékki nr. 0282991, að fjárhæð 433.000 kr., dags. 16. 9. 1993, tékki nr. 282993, að fjárhæð 500.000 kr., dags. 20. 9. 1993, tékki nr. 282995, að fjárhæð 250.000 kr., dags. 22. 9. 1993, greitt með gíróseðli nr. 1637912, að fjárhæð 130.000 kr., dags. 29. 9. 1993, inn á reikning kærða nr. 40805, greitt inn á sparisjóðsbók kærða nr. 10805, 70.000 kr., 11. 10. 1993 og greitt á sama hátt 190.000 kr. 14. 12. 1993. Ákærða var ljóst, eins og fjárhag hans var háttað, að hann hafði enga möguleika til að greiða þessi lán.

23. 7. júlí 1991 fengið Jón Gauta Kristjánsson til að gefa út skuldabréf nr. 4332, að fjárhæð 350.000 kr., dagsett 10. júlí 1991, og þær Ólafíu Jónsdóttur og Ingibjörgu Sveinsdóttur til að gerast sjálfskuldarábyrgðarmenn á skuldabréfinu. Bréfið var selt í Landsbanka Íslands, Breiðholtsútibúi, og andvirðið lagt inn á sparisjóðsbók ákærða.

24. Í janúar 1992 fengið Jón Gauta Kristjánsson til að gefa út skuldabréf nr. 7232, að fjárhæð 250.000 kr., dagsett 9. janúar 1992, og Ólafíu Jónsdóttur til að gerast sjálfskuldarábyrgðarmaður á skuldabréfinu. Skuldabréfið var selt í Landsbanka Íslands, Múlaútibúi, og tók ákærði við andvirði þess samkvæmt skriflegu umboði Jóns Gauta.

25. Í ágúst 1993 fengið Ágústu Sigmundsdóttur til að gefa út skuldabréf nr. 8783, að fjárhæð 350.000 kr., dagsett 12. ágúst, og þær Ólafíu Jónsdóttur og Fanneyju Halldórsdóttur til að gerast sjálfskuldarábyrgðarmenn á

skuldabréfinu. Skuldabréfið var selt í Landsbanka Íslands, Langholtsútibúi, og tók ákærði við andvirði þess og nýtti í eigin þágu.

26. Í janúar 1992 fengið Jón Gauta Kristjánsson til að taka skuldabréfalán hjá Landsbanka Íslands, Breiðholtsútibúi, samkvæmt skuldabréfi nr. 4660, að fjárhæð 200.000 kr., út gefnu 21. janúar 1992 af Jóni Gauta, og þær Ólafu Jónsdóttur og Hildu Björk Jónsdóttur, kt. 261135-2569, Stigahlíð 24, Reykjavík, til að gerast sjálfskuldarábyrgðarmenn á skuldabréfinu. Skuldabréfið var selt í Landsbanka Íslands, Breiðholtsútibúi, 22. janúar 1992, á nafni Jóns Gauta Kristjánssonar og andvirðið notað að mestu til að greiða upp víxil, að fjárhæð 150.000 kr., og afborgun af láni nr. 4332. Eftirstöðv-arnar, 9.254,20 kr., voru lagðar inn á sparisjóðsbók ákærða nr. 6101.

27. Í janúar 1993 fengið Svanfríði Hagvaag og Þóru Bjarneyju Guðmundsdóttur til að gerast sjálfskuldarábyrgðarmenn á skuldabréfi nr. 00044, að fjárhæð 625.000 kr., út gefnu af ákærða 20. janúar 1993. Ákærði seldi skuldabréfið í Landsbanka Íslands, Hótel Loftleiðum, og var andvirðið notað til að greiða upp þrjú skuldabréf, sem ákærði hafði selt bankanum og voru komin í vanskil.

28. Í nóvember 1992 fengið Svanfríði Hagvaag til að taka skuldabréfalán hjá Landsbanka Íslands, Langholtsútibúi, samkvæmt skuldabréfi nr. 8336, að fjárhæð 300.000 kr., út gefnu af Svanfríði 18. nóvember 1992. Ákærði veitti lánsfénu viðtöku samkvæmt skriflegu umboði Svanfríðar.

29. Í nóvember 1992 fengið Svanfríði Hagvaag til að taka skuldabréfalán hjá Íslandsbanka, Þarabakkaútibúi, samkvæmt skuldabréfi, að fjárhæð 150.000 kr., út gefnu af Svanfríði 18. nóvember 1992. Skuldabréfið var selt í Íslandsbanka, Þarabakka 3, 19. nóvember 1992 og andvirði þess greitt inn á hlaupareikning ákærða nr. 3169 hjá útibúinu.

Framanlýst háttsemi ákærða telst varða við 248. gr. almennra hegningar-laga nr. 19/1940.

Þess er krafist, að ákærði verði dæmdur til refsingar.

Eftirgreindir aðilar gera þær kröfur í málinu, að ákærði verði dæmdur til að greiða þeim skaðabætur sem hér greinir:

1. Kristján Maríasson, kt. 210644-2459, Urðarteigi 14, Neskaupstað, 168.783 kr.,
2. Þóra Bjarney Guðmundsdóttir, kt. 160450-4019, Þverholti 9, Mosfellsbæ, 822.000 kr.,
3. Magnús Moberg Hansson, kt. 211249-5959, Þórsgötu 17, Reykjavík, 150.000 kr.,
4. Árni Þórhallsson, kt. 050342-3369, Hólagötu 5, Njarðvík, 338.267 kr., ásamt dráttarvöxtum frá 16. nóvember 1994 til greiðsludags.“

Ákærði heldur uppi vörnum og gerir þær kröfur aðallega, að hann verði sýknaður af öllum kröfum ákæruvalds í málinu.

Til vara eru þær kröfur gerðar, að ákærði verði dæmdur í vægustu refsingu, sem lög leyfa, er jafnframt verði skilorðsbundin.

Þess er krafist, að ákærði verði sýknaður af bótakröfum í málinu.

Til vara er þess krafist, að bótakröfum verði vísað frá dómi.

Loks er þess krafist, að allur sakarkostnaður verði greiddur úr ríkissjóði, þ. m. t. málsvarnarlaun, að mati réttarins.

Mál þetta var upphaflega dæmt í Héraðsdómi Reykjavíkur 4. maí 1996, en með dómi Hæstaréttar Íslands, upp kveðnum 27. febrúar sl., var sá dómur ómerktur, og var málinu vísað til héraðsdóms til málflutnings og dómsálagningar að nýju.

Í ofangreindum hæstaréttardómi segir svo meðal annars:

„Ákæra er í tuttugu og níu liðum, þar sem ákærða er í öllum tilvikum gefið að sök að hafa brotið gegn 248. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Hefur hann ekki játað sök í neinu þessara tilvika. Í héraðsdómi er hann sakfelldur fyrir öll ákæruatriði.

Samkvæmt 1. mgr. 135. gr. laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála skal skýrlega koma fram í röksemdum dómara, hvað hann telji sannað í máli og með hverjum hætti hann hefur komist að þeirri niðurstöðu. Tengist ákvæði þetta meginreglu 4. mgr. 159. gr. sömu laga, um að Hæstiréttur endurmeti ekki niðurstöðu héraðsdómara um sönnunargildi munnlegs framburðar fyrir dómi, en báðum þessum greinum laganna var breytt í núverandi horf með lögum nr. 37/1994.

Í hinum áfrýjaða dómi er við reifun sakarefna í verulegum atriðum stuðst við framburð vitna og ákærða fyrir lögreglu, en framburði manna fyrir dómi eru hins vegar gerð ófullnægjandi skil. Í nokkrum tilvikum er látið hjá líða að geta afstöðu ákærða sjálfs til einstakra ákæruatriða, og í enn öðrum er aðeins getið afstöðu, sem ákærði lýsti í skýrslum hjá lögreglu. Þá skortir í forsendum fyrir niðurstöðum héraðsdóms verulega á, að áðurnefndum fyrirmælum 1. mgr. 135. gr. laga nr. 19/1991 sé fylgt sem skyldi. Er látið við það sitja í almennri umfjöllun, þar sem er skírskotað meðal annars til framburðar þrettán vitna, að telja sekt ákærða sannaða í öllum ákæruatriðum í senn, en ekki er vikið að hverjum ákæruatriði fyrir sig og tekin afstaða hverju sinni til framburðar ákærða og vitna fyrir dómi svo og annarra sönnunargagna til að komast að rökstuddri niðurstöðu um sönnun á sekt vegna hvers þeirra. Verður í því sambandi að taka tillit til þess, að við úrlausn um hvern ákæruatrið verður að meta trúverðugleika framburðar ákærða í saman-

burði við framburð þeirra eins til fimm vitna, sem borið hafa um atvik tengd þeim ákærulið, en ekki í samanburði við framburð allra þeirra í senn, sem komið hafa fyrir dóm í málinu. Í þessum efnum er þess jafnframt að gæta, að neitun ákærða um sök styðst ekki í öllum tilvikum við sömu forsendur. Þannig bar hann til dæmis fyrir sig um 5. ákærulið, að samþykkingandi víxils, sem þar er getið, hafi að mestu fengið andvirði hans í sinn hlut, svo og, að lánsfé, sem honum er gefið að sök með 22. ákærulið að hafa aflað sér með sviksamlegum hætti, hafi verið endurgreitt að fullu, en til atriða sem þessara er ekki tekin skýr afstaða í hinum áfrýjaða dómi.

Af þessum sökum verður ekki komist hjá að ómerkja hinn áfrýjaða dóm og vísa málinu sjálfkrafa heim í hérað til munnlegs málflutnings og dómsálagningar að nýju. Greiða ber áfrýjunarkostnað málsins úr ríkissjóði, svo sem greinir í dómsorði, en um sakarkostnað í héraði verður að taka ákvörðun í heild, þegar dómur gengur þar að nýju um efni málsins.“

Málavextir.

Með bréfi, dags. 14. mars 1994, fór Sigmundur Hannesson hæstaréttarlögmaður þess á leit við rannsóknarlögreglustjóra ríkisins, að hann hlutaðist til um, að fram færi opinber rannsókn á ætluðum brotum ákærða, þar sem ákærða hefði tekist að fá þrjá aðila til þess á tíu mánaða tímabili að skrifa upp á víxla og skuldabréf upp á tæpar 9 milljónir króna, jafnframt því sem kærði hefði m. a. fengið kæranda, Ágústu Sigmundsdóttur, sem var tíma-bundið vistuð á lokaðri geðdeild Landspítalans, til þess að ganga í gifurlegar fjárskuldbindingar og þannig gegn betri vitund notfært sér bágindi og veikindi kæranda til fjárhagslegs ávinnings fyrir sjálfan sig.

Í því framhaldi hófst rannsókn máls þessa, og komu þá fram kærur fleiri aðila á hendur ákærða, og eftir rannsókn Rannsóknarlögreglu ríkisins var framangreind ákæra gefin út á hendur ákærða.

Með úrskurði Héraðsdóms Reykjavíkur 14. október 1994 var ákærða gert að sæta gæsluvarðhaldi til 24. sama mánaðar, og var honum sleppt úr haldi 25. október, eftir að héraðsdómur hafði synjað kröfu um framlengingu gæsluvarðhaldsins með úrskurði, upp kveðnum þann dag.

Með hliðsjón af ofangreindum dómi Hæstaréttar Íslands þykir verða að reifa málsatvik í tímaröð, en ekki í þeirri röð, sem greinir í ákæruskjali. Þá verður jafnframt gerð grein fyrir framburði ákærða og vitna og öðrum sönnunargögnum og tekin afstaða til sakarefnisins um hvern ákærulið fyrir sig. Hins vegar þykir rétt að gera hér grein fyrir framburði ákærða fyrir dómi um fjárhagsstöðu sína. Ákærði kvaðst hafa starfað sem leigubifreiðarstjóri frá árinu 1971, en misst leyfið um áramót 1994/1995. Hann kvaðst hafa farið í áfengismeðferð í janúar árið 1990, en kvaðst hafa lifað óreglu-

sömu lífi fram að því. Hann kvaðst hafa orðið gjaldþrota árið 1988 eða 1989. Ákærði gerði sér ekki grein fyrir því, hver skuldastaða hans var á miðju ári 1991, en hann kvað þá ekki hafa verið um vanskil hjá sér að ræða. Samkvæmt skattframtali ákærða voru tekjur hans árið 1991 597.316 krónur og eignir alls 4.200.430 krónur. Skuldir ákærða voru 3.650.000 krónur. Samkvæmt skattframtali ákærða voru tekjur hans árið 1992 1.186.455 krónur og eignir alls 3.609.342 krónur. Skuldir ákærða á því ári voru 2.787.357 krónur. Ákærði kvað allt það fólk, sem ýmist tók lán í hans þágu eða ábyrgðist þau, hafa gert sér grein fyrir því, hver fjárhagsstaða hans var, og hefðu allir vitað um gjaldþrot hans. Ákærði neitaði því að hafa beitt nokkrum blekkingum við lántökurnar.

Ákæruliður 23.

10. júlí 1991 gaf Jón Gauti Kristjánsson út skuldabréf, að fjárhæð 350.000 krónur, sbr. tölulið 23 í ákæru, með sjálfskuldarábyrgð Ólafíu Jónsdóttur og Ingibjargar Sveinsdóttur. Bréfið keypti Landsbanki Íslands, Breiðholtið, og á nafni Jóns Gauta Kristjánssonar, en ákærði kvittaði fyrir móttöku á andvirði bréfsins, 337.820 krónum.

Jón Gauti kvaðst hafa kynnst ákærða árið 1990, en þá var hann nýbúinn í meðferð og sótti AA-fundi. Ákærði hafi verið mjög virkur á þessum fundum, þegar vitnið kynntist honum, en síðan hafi hann hætt að sjást þar. Vitnið hafi svo aftur farið að drekka árið 1991, eftir rúmt ár, og þá hafi ákærði farið að hafa samband við sig aftur. Hefði hann þóst ætla að hjálpa vitninu, og hefði hann komið sér á Vog á þessum tíma, sem þeir voru í sambandi. Annað hafi hann ekki raunverulega gert fyrir vitnið. Vitnið minnti, að það hefði verið fyrri part árs 1991, að hann skrifaði fyrst upp á skuldabréf fyrir ákærða, en man það þó ekki fyrir víst. Ástæðan til þess, að hann gerði þetta, var sú, að hann vildi hjálpa ákærða með þessu. Ákærði hafi verið búinn að segja sér, að hann væri að kaupa íbúð í Kötlufelli 9, Reykjavík, og sagt vitninu, að hann ætlaði að nota peningana, sem hann fengi við söluna á skuldabréfunum, til þess að borga í íbúðinni. Vitnið tók fram, að hann hefði ekkert vit á bankaviðskiptum og aldrei á ævinni tekið lán í banka. Ekki kynni hann að fylla út víxla eða skuldabréf og hafði aldrei reynt að selja í banka. Einu sinni hefði vitnið tekið lífeyrissjóðslán hjá Lífeyrissjóði Dagsbrúnar, og sé það eina lánið, sem vitnið hafi tekið á ævinni. Þegar ákærði var að fá vitnið til þess að skrifa upp á skuldabréf fyrir sig, hefði ákærði einn séð um að fara í bankana, fá loforð fyrir lánunum og séð um að útfylla skuldabréfin, og hið eina, sem vitnið hefði gert, verið að skrifa nafn sitt, þar sem ákærði sagði sér að skrifa. Áður en vitnið skrifaði upp á lán fyrir ákærða, hefði honum tekist að fullvissa vitnið um, að hann þyrfti ekki að

borga af þessum lánum. Hafi ákærði sagt vitninu, að hann þyrfti ekki að hafa neinar áhyggjur af þessum lánum, hann hefði nóga peninga til þess að borga af þessu. Þegar tilkynningar um vanskil á þessum skuldabréfum fóru að berast heim til vitnisins, hefði hann hringt til ákærða og sagt honum frá því, að hann hefði verið að fá rukkun frá bankanum. Hafi þá ákærði ítrekað við sig, að hann þyrfti ekki að hafa neinar áhyggjur af þessum greiðslum, og sagt sér að henda tilkynningunum, sem hann hefði verið búinn að fá, hann myndi sjá um að borga af þessum lánum. Vitnið kvaðst hafa gert þetta. Um það, hversu háar fjárhæðir hann hefði verið búinn að skrifa upp á fyrir ákærða, tók vitnið fram, að hann vissi það ekki fyrir víst, en teldi, að það gæti verið í kringum 1.500.000 krónur. Ekki mundi vitnið, hversu mörg skuldabréf væri um að ræða. Hann var þá spurður, hvort hann væri borgunarmaður fyrir þeim fjárhæðum, sem hann skrifaði upp á fyrir ákærða, þegar uppáskriftir voru gerðar hverju sinni, og hann svarað því neitandi; hann hefði aldrei átt neina möguleika á því að borga þessar fjárhæðir. Hagir sínir væru slíkir, að hann hefði starfað hjá Eimskip hf. í 21 ár og fengið útborgaðar um 68.000 krónur á mánuði. Hann búi hjá móður sinni í íbúð, sem hún eigi að Blönduhlíð 5 í Reykjavík, og væru þau tvö í heimili. Hann borgi henni 20.000 krónur á mánuði og einnig reikninga fyrir útvarp og sjónvarp. Hann kvaðst hafa átt við áfengisvandamál að stríða frá unglingsárum, byrjað að drekka 17 ára gamall. Hann kvaðst hafa farið fjórum sinnum í áfengis meðferð og að auki tvisvar inn á Vog fyrir. Fyrri meðferð þar var árið 1984 og síðan sumarið 1994 í 15 daga, sem hann kallaði ekki heila meðferð. Að öðru leyti hefði hann ekki verið á sjúkrahúsum eða undir læknishendi. Þá tók vitnið fram, að ákærði hefði fengið sig til þess að lána sér um 300.000 krónur í peningum, líklega árið 1991. Hefði vitnið látið ákærða fá þessa fjárhæð í þremur greiðslum í peningum, en ekki fengið neinar kvittanir í staðinn. Ekki hefði ákærði sagt, til hvers hann ætlaði að nota þessa peninga, og ekki verið gengið nákvæmlega frá því, hvernig hann ætlaði að endurgreiða þessa fjárhæð, en vitnið trúði því og treysti á þessum tíma, að ákærði myndi endurgreiða sér. Nú kvaðst hann vera búinn að komast að því, að ákærði hefði aldrei ætlað að endurgreiða þessa fjárhæð. Eins kvaðst vitnið hafa borgað 200.000 krónur fyrir ákærða hjá VÍS. Þetta hafi komið þannig til, að ákærði hefði fengið þar lán og vitnið verið á því skuldabréfi og þetta endað með því, að vitnið varð að greiða þessa fjárhæð alla. Um það, hvernig þetta gerðist, man vitnið ekki betur en hann hefði skrifað þetta skuldabréf árið 1991, en borgað VÍS þetta árið 1993. Ákærði hefði lofað að borga þetta, en ekki staðið við það.

Vitnið Jón Gauti sagði hjá rannsóknarlögreglu um tilvik það, er í þessum

ákærulið greinir, að ákærði hefði sagt sér, að hann ætlaði að nota andvirði þess til að borga hluta af andvirði íbúðar, sem hann var að kaupa. Ákærði hefði sagt vitninu, að hann væri gjaldþrota og fengi þess vegna ekki lán í banka. Þess vegna þyrfti vitnið að gefa út bréfið. Ekki fékk vitnið neitt af andvirði bréfsins. Hann kvaðst vita, hver Ólafía Jónsdóttir væri, en ekki þekkja Ingibjörgu, en þær eru sjálfskuldarábyrgðaraðilar á bréfinu. Vitnið bar á sömu lund um tilvik þetta fyrir dómi.

Vitnið Ólafía Jónsdóttir, kt. 100645-7699, skýrði svo frá við rannsókn og meðferð málsins, að er hún var að alast upp, hefði ákærði verið í sveit á bæ í nágrenni við heimili sitt. Hún myndi eftir honum sem krakka og unglingi, og þau væru á svipuðu reki. Síðan hefði ákærði komið til Reykjavíkur, en hún ekki hitt hann í mörg ár. Það hefði svo verið árið 1991, að hún hitti ákærða aftur. Fór hann þá að segja vitninu frá því, að hann væri að verða gjaldþrota og vantaði peninga til þess að borga sig út úr því. Hefði hann spurt vitnið, hvort hún upp á gamlan og góðan kunningsskap myndi ekki hjálpa sér og skrifa upp á skuldabréf fyrir sig. Ekki varð af því í það skipti, en nokkrum dögum síðar hringdi ákærði og fór þess á leit, að hún skrifaði upp á skuldabréf fyrir sig. Lauk svo, að hún samþykkti að gera þetta. Ákærði var þá búinn að fullvissa hana um það, að auðvelt væri fyrir sig að standa í skilum með bréfið og ekki kæmi til þess, að hún þyrfti að borga af því eða hafa af því nein óþægindi. Hélt ákærði síðan áfram að biðja hana að skrifa upp á skuldabréf fyrir sig, sem hún gerði, og væri nú búin að skrifa upp á fimm skuldabréf fyrir hann. Er skýrsla hennar var gefin hjá lögreglu, voru henni farnar að berast stefnur frá lögmönnum út af þessum skuldabréfum, þar sem þau voru í vanskilum. Þá kom fram hjá vitninu, að hún hefði skrifað sem sjálfskuldarábyrgðaraðili á bréf, að fjárhæð 350.000 krónur, sem gefið var út 10. júlí 1991 af Jóni Gauta Kristjánssyni og selt Landsbanka Íslands. Hún kannaðist við Jón Gauta Kristjánsson, en veit ekki, hvernig ákærði hafði gabbað hann til að skrifa á skuldabréfin. Ingibjörgu Sveinsdóttur, sem einnig hafði verið sjálfskuldarábyrgðarmaður, kvað hún vera á bréfinu af sínum völdum, hún hefði fengið hana til að skrifa á bréfið með sér. Ákærði sagði vitninu, Ólafíu, að hann ætlaði að nota þá peninga, sem fengjast fyrir skuldabréfið, til þess að borga upp einhverjar skuldir og forða sér þannig frá gjaldþroti. Ekki vissi hún, í hvað hann varði þessum peningum, en sjálf fékk hún ekki neitt af þeim.

Vitnið Ingibjörg Sveinsdóttir, kt. 040752-3909, skýrði svo frá við rannsókn og meðferð málsins, að hún kannaðist við að hafa skrifað sem sjálfskuldarábyrgðaraðili á þetta skuldabréf fyrir orð vinkonu sinnar, Ólafíu. Kvað hún þetta vera fyrra skuldabréfið, sem hún hefði skrifað á fyrir

ákærða. Þegar hún skrifaði upp á síðara skuldabréfið fyrir ákærða, hefði hann verið með þá pressu á hana, að fyrra skuldabréfið, sem hún hefði skrifað upp á, væri komið í vanskil og hún yrði því að skrifa upp á hið síðara, til þess að hann gæti skuldbreytt láninu og staðið þannig í skilum. Þess vegna megi segja, að hún hafi neyðst til að skrifa á síðara bréfið. Hafi ákærða tekist að telja sér trú um, að hann færi létt með að borga bæði bréfin. Hann hafi sagt sér, að hann væri að skipta um bíl og færi nú að aka og myndi borga bæði bréfin. Kvaðst hún hafa trúað þessu og skrifað upp á fyrir hann.

Ákærði skýrði svo frá fyrir dómi, að um þetta leyti hefði hann verið nýkominn úr áfengis meðferð og verið að byggja líf sitt upp að nýju og keypt íbúð, sem hann hafði fengið úthlutað í verkamannabústöðunum. Ákærði kvaðst hafa kynnst Jóni Gauta hjá AA-samtökunum og hann verið reiðubúinn að ábyrgjast lán í þágu ákærða. Ákærði kvað Jóni Gauta hafa verið vel kunnugt um fjárhagsstöðu sína, og var hann reiðubúinn að aðstoða ákærða vegna lánveitingarinnar. Ákærði kvaðst hafa greitt af skuldabréfinu og tók fram, að 2. desember 1993 hefðu eftirstöðvarnar verið um 193.000 krónur.

Niðurstaða.

Telja verður í ljós leitt, að vitnunum Jóni Gauta og Ólafíu hafi verið kunnugt um, að fjárhagsstaða ákærða var ekki traust, er þau ábyrgðust lán í hans þágu. Þá er upplýst, að vitnið Ingibjörg ábyrgðist skuldabréfið fyrir orð Ólafíu. Ákærði virðist fyrst um sinn hafa reynt að standa í skilum með skuldina.

Þegar fjárhagsstaða ákærða er virt, lítur dómurinn svo á, að á þessum tíma hefði honum átt að vera unnt að standa í skilum. Í þessu efni er rétt að taka fram, að upplýsingar um fjárhagsstöðu ákærða eru ekki glöggar, og þykir vafi í því efni verða að metast honum í hag. Verður því niðurstaða um þennan ákærulið sú, að ekki sé nægjanlega sýnt fram á, að ákærði hafi hér gerst sekur um brot það, sem honum er gefið að sök í þessum lið ákæru. Ber því að sýkna ákærða af þessum ákærulið.

Ákæruliður 24.

9. janúar 1992 gaf Jón Gauti Kristjánsson út skuldabréf, að fjárhæð 250.000 krónur, með sjálfskuldarábyrgð Ólafíu Jónsdóttur og Maríasar Kr. Stefánssonar. Í gögnum málsins kemur fram, að bréfið var selt bankanum á nafni Jóns Gauta Kristjánssonar c/o Stefán Sigurðsson 9. janúar 1992, en ákærði hefur kvittað fyrir viðtöku andvirðis skuldabréfsins, 241.120 króna. Fram kemur í gögnum frá Landsbanka Íslands, Múlaútibúi, þar sem bréfið var selt, að ákærði fékk andvirði skuldabréfsins í hendur, og verður ekki

séð á gögnum frá honum, að andvirði bréfsins hafi verið notað til skuld-breytinga innan bankans.

Um þetta sagði vitnið Jón Gauti í skýrslu sinni hjá rannsóknarlögreglu, að ákærði hefði sagt sér, að hann ætlaði að nota andvirðið til að borga inn á kaupverð íbúðar að Kötlufellu 9, sem hann var að kaupa. Fyrir dómi skýrði Jón Gauti svo frá, að þessi lántaka væri til þess að greiða niður eldri lán. Jón kvaðst hafa vitað, að ákærði var gjaldþrota, og kvað hann ákærða ekki hafa beitt sig blekkingum, en sjálfur treyst því, að ákærði stæði í skilum með lánin.

Vitnið Ólafía Jónsdóttir skýrði svo frá við rannsókn og meðferð málsins, að hún myndi ekki fyrir víst, hvað ákærði hefði sagt sér, þegar hún skrifaði á þetta skuldabréf fyrir hann, og ekki vissi hún, í hvað ákærði notaði pen-ingana, sem hann fékk út á þetta bréf, en hún ekki fengið neitt af því. Taldi hún hann hafa talað um, að hann væri að sameina lán. Að öðru leyti vísast til framburðar vitnisins Ólafíu hér að framan um samskipti þeirra ákærða.

Ákærði skýrði svo frá fyrir dómi, að hann hefði notað andvirði þessa láns til þess að greiða útborganir í íbúð. Ákærði kvaðst hafa séð um að greiða af láninu og hafa greitt það niður um 100.000 krónur; hefðu þau Jón Gauti og Ólafía aldrei þurft að standa skil á neinum greiðslum vegna lánsins.

Niðurstaða.

Telja verður í ljós leitt, að vitnunum Jóni Gauta og Ólafíu hafi verið kunnugt um fjárhagsstöðu ákærða, er þau ábyrgðust lán í hans þágu. Ákærði virðist fyrst um sinn hafa reynt að standa í skilum með skuldina.

Þegar fjárhagsstaða ákærða er virt, lítur dómurinn svo á, að á þessum tíma hefði honum átt að vera unnt að standa í skilum. Í þessu efni er rétt að taka fram, að upplýsingar um fjárhagsstöðu ákærða eru ekki glöggar, og þykir vafi í því efni verða að metast honum í hag. Verður því niðurstaða um þennan ákærulið sú, að ekki sé nægjanlega sýnt fram á, að ákærði hafi hér gerst sekur um brot það, sem honum er gefið að sök í þessum lið ákæru. Ber því að sýkna ákærða af þessum ákærulið.

Ákæruliður 26.

Jón Gauti Kristjánsson gaf út skuldabréf, að fjárhæð 200.000 krónur, 21. janúar 1992, sbr. tölulið 26 í ákæru. Það var keypt í Landsbanka Íslands, Breiðholtiútibúi. Sjálfskuldarábyrgðaraðilar á bréfinu eru Ólafía Jónsdóttir og Hilda Björk Jónsdóttir. Skuldabréfið var keypt á nafni Jóns Gauta, og andvirði þess, 192.861 króna, var notað til þess að greiða vixil, að fjárhæð 150.000 krónur, og afborgun af láni, en eftirstöðvar voru lagðar inn á spari-sjóðsbók, sem var eign ákærða.

Vitnið Jón Gauti sagði um þetta hjá rannsóknarlögreglu 17. október 1994,

að ákærði hefði sagt sér, að hann ætlaði að nota andvirði bréfsins til þess að borga hluta kaupverðs íbúðar að Kötlufelli 9. Að öðru leyti vísast til framburðar vitnisins fyrir dómi, sem rakinn er í tengslum við ákærulið 24.

Vitnið Ólafía Jónsdóttir skýrði svo frá við rannsókn málsins, að hún kannaðist við þetta bréf, en mundi ekki, í hvaða vandræðum ákærði sagðist vera, er hún skrifaði á þetta bréf fyrir hann, og kannaðist ekki við hinn sjálfskuldaraðilann á bréfinu. Ekki vissi hún, í hvað ákærði notaði peningana, en hitt vissi hún, að hún hefði ekki fengið krónu af þessu. Hún kvað ákærða aldrei hafa gert sér nákvæma grein fyrir því, hvernig hann ætlaði að borga af þessum skuldabréfum, er hún hafði skrifað upp á fyrir hann sem sjálfskuldarábyrgðarmaður. Hins vegar hafi hann alltaf tekið það fram, að hún þyrfti ekki að hafa neinar áhyggjur af þessum bréfum, hann myndi sjá um að borga þau. Hún tók fram, að er hún skrifaði á skuldabréfið 12. ágúst 1992, hefði ákærði sagt, að hann ætlaði að nota andvirði þess til þess að skuldbreyta, – en það er ákæruatriði nr. 23, – bréfi, sem hann seldi Landsbankanum í Breiðholti. Hann hafi ekki gert það. Hún hélt þess vegna, að ákærði hefði hreinlega logið að sér til að fá sig til þess að skrifa á það skuldabréf. Hún taldi, er ákærði hefði verið að fá sig til þess að skrifa á þessi skuldabréf fyrir sig, að hann hefði fundið, að hún vorkenndi honum og trúði því, sem hann var að segja um sjálfan sig. Hafi hann þess vegna gengið á lagið og fengið sig til þess að gera þetta. Hún tók fram, að hún ætti ekki neinar eignir og væri með 60.000 krónur í laun á mánuði og auk þess með barn á framfæri. Hún eigi þess því engan kost að borga upp þessi skuldabréf, sem hún skrifaði upp á fyrir ákærða, en ítrekaði, að hann hefði fullvissað sig um, að hún þyrfti ekki að hafa neinar áhyggjur af þessum skuldabréfum, því síður þyrfti hún að búast við því að verða að borga af þeim.

Vitnið Ólafía kom fyrir dóm við aðalmeðferð málsins. Hún kvaðst hafa hitt ákærða á árunum 1990–91 niðri í bæ. Hefði hann þá farið að tala um, hve illa hann væri staddur og hvort hún gæti hjálpað sér, hann væri illa staddur peningalega vegna skulda og annað því um líkt. Hann hefði beðið sig að skrifa upp á fyrir sig og sagt sér, að hann væri gjaldþrota og þyrfti á þessu að halda til að bjarga sér út úr gjaldþroti. Ekki hefði ákærði sagt sér, hversu miklar skuldir hans væru, né heldur hefði hún athugað þau mál eða hvernig hann gæti greitt af bréfunum. Hún sagðist hafa treyst honum. Hann hefði sagt, að þetta myndi aldrei falla á hana, og hún tekið hann trúanlegan. Hann hefði haft Jón Gauta Kristjánsson á þessu, sem hún þekkti, frá því að hún var barn. Ekki hefði hún vitað um hagi Jóns, þegar þetta gerðist. Spurð um lánið, sem Svanfríður Hagvaag tók 27. apríl 1993, sagði hún, að

Þessu hefði verið breytt. Upphaflega hefði Jón Gauti verið skráður greiðandi að þessu láni, en „þeir“ ekki sætt sig við hann og samþykkt Svanfríði á þetta og þær Ingibjörg síðan skrifað upp á, en Ingibjörg væri vinkona sín. Ákærði þekkti hana ekki, og hefði hún því skrifað að frumkvæði sínu á skuldabréfið. Hann hefði beðið vitnið að útvega annan ábyrgðarmann. Spurð um lánið frá júlí 1991, þar sem þau Jón Gauti og Ingibjörg Sveinsdóttir voru ábyrgðarmenn. að fjárhæð 350.000 krónur, sagði vitnið, að það væri fyrsta lánið, sem hún hefði skrifað upp á fyrir ákærða. Þá hefði hún verið sjálfskuldarábyrgðarmaður á láni í janúar 1992, að fjárhæð 250.000 krónur, í Landsbanka Íslands, Múlaútibúi, en ekki mundi hún, hvernig það kom til. Einu sinni kvaðst hún hafa skrifað upp á fyrir ákærða árið 1992, þar sem hann sagðist vera að sameina lán í Langholtsútibúi og Breiðholtsútibúi í eitt lán. Premur dögum síðar hefði hún hringt í Breiðholtsútibú til að athuga, hvort þetta væri rétt hjá honum, og hafði þetta þá aldrei verið gert, en bara nýtt lán í gangi. Hún taldi nánar spurð, að þetta hefði verið árið 1992. Hún kvaðst, er þessir atburðir gerðust, hafa verið slæm á taugum, verið nýkomin úr skilnaði. Hún sagðist hafa skrifað upp á bréf fyrir ákærða, enda þótt hún hefði komist að því, er hún hringdi í Breiðholtsútibú, að peningum hefði ekki verið ráðstafað, eins og ákærði hafði sagt henni. Hún hefði talað um þetta við ákærða og hann sagst eiga eftir að ganga frá málunum og hún tekið hann trúanlegan. Hún kvaðst árið 1993 hafa neitað að skrifa undir.

Að öðru leyti vísast til framburðar vitnisins Ólafíu, sem rakinn hefur verið hér að framan.

Vitnið Hilda Björk Jónsdóttir, kt. 261135-2569, skýrði svo frá fyrir dómi, að hún hefði kynnst ákærða í AA-samtökunum. Ákærði hefði verið að sækja um íbúð að Kötlufell 9, og virtist henni hann vera maður, sem væri að ná sér upp úr öldudal. Hilda kvað ákærða hafa beðið sig um aðstoð, og kvaðst hún hafa fallist á að ábyrgjast lán í þágu hans og treyst því, að lánið félli ekki á sig. Hilda kvaðst hafa vitað af gjaldþroti ákærða.

Ákærði skýrði svo frá fyrir dómi, að hann hefði með þessari lánveitingu meðal annars greitt upp 150.000 króna víxil, sem Jón Gauti hafði tekið í hans þágu, en að öðru leyti hefði féð farið til að fjármagna íbúðarkaupin að Kötlufell 9. Ákærði kvað áðurnefnda ábyrgðarmenn hafa gengist undir ábyrgð að sinni beiðni.

Niðurstaða.

Telja verður í ljós leitt, að vitnunum Jóni Gauta, Ólafíu og Hildu Björk hafi verið kunnugt um fjárhagsstöðu ákærða, er þau ábyrgðust lán í hans

þágu. Ákærði virðist samkvæmt gögnum málsins fyrst um sinn hafa reynt að standa í skilum með skuldina.

Þegar fjárhagsstaða ákærða er virt, lítur dómurinn svo á, að á þessum tíma hefði honum átt að vera unnt að standa í skilum með umrætt skulda-bréf. Í þessu efni er rétt að taka fram, að upplýsingar um fjárhagsstöðu ákærða eru ekki glöggar, og þykir vafi í því efni verða að metast honum í hag. Verður því niðurstaða um þennan ákærulið sú, að ekki sé nægjanlega sýnt fram á, að ákærði hafi hér gerst sekur um það brot, sem honum er gefið að sök í þessum lið ákæru. Ber því að sýkna ákærða af þessum ákærulið.

Ákæruliður 1.

Þriðjudaginn 21. júní 1994 kom Freyja Sigurðardóttir, kt. 210548-2519, til Rannsóknarlögreglu ríkisins. Í skýrslu sinni kvaðst hún vera komin til að leggja fram kæru á hendur ákærða, en hann hefði beitt sig blekkingum, þegar hann hefði fengið sig til að skrifa sem sjálfskuldarábyrgðarmann á skuldabréf, sem hann hefði, að því er vitnið best vissi, nýtt til eigin þarfa. Hún hefði kynnst ákærða í desember 1991, en hann var þá að skemmta sér á veitingastaðnum Ártúni. Eitthvað hefðu þau verið saman í kringum jólin 1991, en síðan slitnað upp úr því, en þau þó alltaf haft samband hvort við annað.

Í byrjun árs 1992 kvaðst hún hafa lent í vandamálum með dóttur sína, sem sé sjúklingur, og rætt þann vanda við ákærða, sem hefði gefið sér góð ráð, er dugðu í því tilviki. Var vitnið þakklátt fyrir þá aðstoð, sem hún fékk hjá honum í þessum vandræðum sínum. Stuttu síðar hafði ákærði samband við vitnið og bauð henni í kaffi og spurði þá að því, hvort hún væri ekki til í að verða sjálfskuldarábyrgðarmaður á skuldabréfi fyrir sig. Hann hefði sagt sér, að nú væri hann búinn að vera „edru“ í tvö ár og allt væri að lagast hjá sér. Hann hefði lent í gjaldþroti u. þ. b. tveimur árum áður en hann fór í meðferð, en væri nú að fullu að vinna sig út úr því. Ekki hefði hann sagt sér nákvæmlega, í hvað hann ætlaði að nota andvirði skuldabréfsins, aðeins, að hann ætlaði bara að borga skuldir með andvirði þess. Þyrfti hún ekki að hafa neinar áhyggjur af afborgunum af skuldabréfinu, og væri alveg öruggt, að hún fengi ekki einu sinni vanskilatilkyrningar heim til sín vegna þessa skuldabréfs. Kvaðst hann ekki myndu verða í neinum vandræðum með að borga af skuldabréfinu, þar sem hann væri í leigubílaakstri og hefði að jafnaði 300.000 krónur á mánuði. Gæti vitnið kynnt sér hjá öðrum leigubílstjórum, að ekki væri neinn vandi að hafa slíkar tekjur. Eftir að ákærði hefði sagt sér þetta, hefði hún verið sannfærð um, að hún þyrfti ekki að borga af þessu bréfi fyrir hann, og ákvað að skrifa á skuldabréfið sem sjálfskuldar-

ábyrgðarmaður. Parna hefði líka skipt máli, að ákærði var þá nýlega búinn að hjálpa sér, eins og að framan er lýst. Skuldabréf þetta, sem er nr. 172298, er að fjárhæð 250.000 krónur, út gefið í Reykjavík 20. mars 1992 af Jóni Gauta Kristjánssyni. Sjálfskuldarábyrgðarmenn voru Freyja Sigurðardóttir og Marías Stefánsson. Ekki kvaðst vitnið hafa vitað, hver þessi Jón Gauti Kristjánsson var, annað en það, sem ákærði hefði sagt sér um hann, en hann væri verkstjóri hjá Eimskip og ætti húseign vestur í bæ, svo að hún þyrfti ekkert að óttast.

Vitnið Jón Gauti skýrði svo frá við rannsókn og meðferð málsins, að hann kannaðist við að hafa skrifað sem útgefandi á þetta skuldabréf fyrir ákærða. Sömuleiðis kannaðist hann við að hafa skrifað á skjal, sem honum var sýnt vegna breytinga á greiðsluskilmálum bréfsins. Hann kvað ákærða hafa beðið sig um að skrifa á þetta skuldabréf fyrir sig og sagt, að það yrði að vera á nafni vitnisins, vegna þess að hann væri á svörtum lista í banka-kerfinu. Ákærði hefði fullvissað sig um, að vitnið þyrfti ekki að borga af þessu skuldabréfi, kvaðst sjálfur myndu sjá um að borga af því, og vitnið þyrfti ekki að óttast, að neinar greiðslur féllu á hann. Af framangreindum ástæðum hefði vitnið fallist á að skrifa á skuldabréfið fyrir ákærða sem greiðandi. Vitnið tók fram, að hann hefði ekki fengið neitt af andvirði skuldabréfsins, og mundi ekki, hvað ákærði sagðist ætla að gera við andvirði þess. Þetta sagði ákærði í skýrslu sinni 22. október 1994 hjá rannsóknarlögreglu.

Vitnið Marías Kristján Stefánsson, sonur ákærða, skýrði frá því hjá lögreglu, að hann kannaðist við að hafa skrifað á skuldabréfið, og hefði faðir vitnisins, ákærði, beðið sig um að skrifa á skuldabréfið fyrir sig, en ekki mundi hann, til hvers átti að nota það. Vitnið sagði, að Jón Gauti og Freyja hefðu bæði verið búin að skrifa á skuldabréfið, er vitnið skrifaði á það. Ekki vissi vitnið, hver Jón Gauti var, en ákærði hefði sagt, að hann væri vinur sinn. Freyju kvað ákærði vera vinkonu sína og væri hún að reyna að hjálpa sér. Vitnið sagðist hafa vitað, þegar hann skrifaði á skuldabréfið, að ákærði hefði verið að fá þetta lán, en ekki Jón Gauti, enda þótt hann væri skráður skuldari á skuldabréfinu. Ekki hefði vitnið gert ráð fyrir því að þurfa að greiða af því fyrir föður sinn, er hann skrifaði upp á bréfið, og kvaðst ekki hafa þurft þess ennþá. Hann taldi sig vera borgunarmann fyrir þessari skuld.

Ákærði var yfirheyrður um þetta atriði og fleira 23. október 1994 hjá rannsóknarlögreglu. Honum var kynnt kæra Freyju Sigurðardóttur. Hann sagðist hafa lesið kærana og kvaðst telja, að Freyja hefði ekki lagt hana fram af sjálfsdáðum, taldi, að hún hefði verið búin að tala við Sigmund

Hannesson lögmann, og hafi sá ráðlagt henni að kæra ákærða. Um tekjur sínar, sem greindi í skýrslu Freyju, kvað ákærði það alrangt, að hann hefði sagt henni, að hann hefði um 300.000 krónur á mánuði, kvaðst vera 75% öryrki og verið lítið að vinna á þessum tíma. Hann kvað Freyju hafa vitað af því, að hann var gjaldþrota og átti í erfiðleikum, og eins og hún lýsi sjálf, hafi hún gert þetta af sjálfsdáðum og eigin ákvörðun. Ákærði hélt því fram, að Freyja væri athugul og vel gerð kona og enginn blekki hana og síst ákærði. Eins og fram komi í skýrslu Freyju, hefði hann verið að laga stöðu sína eftir áfengismeðferð og þessir peningar farið í að greiða upp skuldir. Þá tók ákærði fram, að það væri rangt hjá henni, sem hún hefði eftir ákærða um Jón Gauta; hann hefði aldrei sagt, að Jón Gauti væri verkstjóri hjá Eimskip, heldur aðeins, að hann ynni hjá Eimskip, og alrangt væri, að hann hefði sagt, að hann ætti íbúð vestur í bæ. Ákærði sagði í lögregluskýrslunni, að Jón Gauti ætti íbúð móður sinnar að Blönduhlíð 5, Reykjavík. Um það, sem fram kæmi hjá Freyju, að ákærði hefði verið að notfæra sér hana í sambandi við uppáskriftir, tók ákærði fram, að Freyja væri vönduð og heiðarleg manneskja og hefði fulla yfirsýn yfir það, sem hún hefði verið búin að skrifa upp á fyrir ákærða. Hvað hún hefði frétt hjá einhverjum og einhverjum um greiðslugetu ákærða, vissi hann ekki um. Hann kvaðst hafa frá því í júní 1994 reynt að hafa samband við Freyju vegna mála þeirra. Fyrst hefði hún tekið sér nokkuð vel og haft fullan skilning á því, að það þyrfti að skuldbreyta lánum, það væri eðlilegur gangur, þegar fólk lenti í erfiðleikum, og kvaðst ákærði hafa staðið í þeirri trú, að það yrði gert af hennar hálfu, en hann hefði verið búinn að fá samþykki í bankanum fyrir því. Hann hefði því haft samband við Freyju aftur, og hefði hún þá aftekið með öllu að skrifa upp á eitt eða neitt fyrir ákærða. Ekki skildi ákærði í þessari snöggu breytingu, sem orðin var á framkomu Freyju, því að ákærði taldi það ekki síður í hennar þágu en hans að hafa þessi mál í lagi. Honum var sýnt skuldabréf, út gefið af Jóni Gauta Kristjánssyni 20. mars 1992. Hann kannaðist við skuldabréfið, hefði fengið Jón Gauta til þess að vera á því sem greiðanda og Freyju og Marías, son sinn, sem sjálfskuldarábyrgðarmenn. Hefði hann sjálfur samið við Landsbankann um þessa lántöku og fengið allt andvirði skuldabréfsins. Hann hefði notað andvirði þess til að greiða skuldir, en ekki mundi hann, hvaða skuldir það voru. Hann kvaðst hafa talið sig borgunarmann fyrir þessu bréfi, þegar hann fékk lánið.

Ákærða var kynnt við lögregluyfirheyrslu, að ekki hefði verið greitt af bréfinu frá því 2. október 1993 og vanskil og eftirstöðvar næmu 195.682 krónum. Ákærði kvaðst geta borgað bréfið eða komið því í skil, en það væri hins vegar sitt mál, hvernig hann færi að því.

Ákærði skýrði svo frá fyrir dómi, að umrædd lánveiting hefði verið vegna íbúðar kaupanna. Kvaðst ákærði hafa verið að hefja leiguakstur eftir áfengismeðferð og þurft að greiða af bifreið, sem hann hafði keypt. Ákærði kvaðst sjálfur hafa greitt af bréfinu um 100.000 kr.

Niðurstaða.

Telja verður í ljós leitt, að vitnunum Jóni Gauta, Freyju og Maríasi hafi verið kunnugt um fjárhagsstöðu ákærða, er þau ábyrgðust lán í hans þágu. Virðist ákærði samkvæmt gögnum málsins fyrst um sinn hafa reynt að standa í skilum með skuldina.

Þegar fjárhagsstaða ákærða er virt, lítur dómurinn svo á, að á þessum tíma hefði honum átt að vera unnt að standa í skilum. Í þessu efni er rétt að taka fram, að upplýsingar um fjárhagsstöðu ákærða eru ekki glöggar, og þykir vafi í því efni verða að metast honum í hag. Verður því niðurstaðan um þennan ákærulið sú, að ekki sé nægjanlega sýnt fram á, að ákærði hafi hér gerst sekur um brot það, sem honum er gefið að sök í þessum lið ákæru. Ber því að sýkna ákærða af þessum ákærulið.

Ákæruliður 2.

Í framangreindri skýrslu Freyju Sigurðardóttur frá 21. júní 1994 sagði enn fremur, að ákærði hefði haft samband við hana aftur í maí 1992, en þá hefði hún legið á spítala, enda hefði hún slasast á skíðum. Síðan heyrði hún ekkert í honum og hringdi til hans. Sagði hann henni þá, að hann hefði verið að missa dóttur sína daginn áður. Ekki mundi vitnið nákvæmlega, hvenær þetta gerðist, en einhvern tíma fyrri partinn í maí 1992. Hið næsta, sem gerðist, hafi verið það, að ákærði kom til hennar með skuldabréf, sem hún lagði fram ljósrít af, nr. 7365 frá Landsbanka Íslands, Múlaútibúi, að fjárhæð 200.000 krónur, gefið út í Reykjavík 18. maí 1992 af Jóni Gauta Kristjánssyni. Sjálfskuldarábyrgðarmenn væru vitnið og Kristján Maríasson, fyrrverandi mágur Stefáns. Ákærði hefði komið með þetta skuldabréf til sín, þegar hún lá á spítalanum, og beðið sig að skrifa á það sem sjálfskuldarábyrgðarmaður og sagt, að andvirði skuldabréfsins ætlaði hann að nota til þess að greiða útfararkostnað vegna dóttur sinnar. Ákærði hefði sagt við vitnið, að hún þyrfti ekki að hafa neinar áhyggjur af afborgunum af skuldabréfinu, þar sem hann væri í góðri vinnu og myndi sjá sjálfur um að borga af því. Vitnið kvaðst við þessar aðstæður ekki hafa getað hugsað sér að neita honum um þetta og því fallist á að skrifa á skuldabréfið sem sjálfskuldarábyrgðarmaður. Einhvern tíma í júní 1992 hefði ákærði aftur komið til sín með skilmálabreytingar vegna þessara tveggja lána og beðið sig að skrifa á þær og hún fallist á að gera það fyrir hann. Hann hefði gefið þær skýringar, að hann hefði ekkert getað unnið, eftir að dóttir sín dó, þar sem

hann hefði þurft að sjá um allt í sambandi við útförina og allur tími sinn farið í það. Þess vegna þyrfti hann að fá að breyta skilmálum þessara lána, og fannst vitninu það vera mjög trúverðugt og féllst á að skrifa undir skilmálabreytingarnar.

Fyrir dómi skýrði vitnið frá með sama hætti og tók fram, að sér hefði verið kunnugt um, að ákærði var gjaldþrota.

Fram kemur í málinu, að ákærði fékk hluta af andvirði skuldabréfsins, 116.366,70 kr., greitt út með tékka, sem stílaður var á Jón Gauta Kristjánsson. Fram kemur á ljósriti af tékkanum, að Jón Gauti framseldi hann og einnig Stefán Sigurðsson, þ. e. ákærði. Þá kemur einnig fram í gögnum frá Landsbanka Íslands, að annar sjálfskuldarábyrgðarmaður, Kristján Maríasson, greiddi skuldabréfið að fullu 19. júlí 1994.

Vitnið Jón Gauti Kristjánsson sagði í skýrslu sinni hjá rannsóknarlögreglu 22. október 1994, að hann kannaðist við skuldabréf þetta og hefði skrifað á það og kannaðist líka við að hafa skrifað undir breytingar á greiðsluskilmálum. Ákærði hefði komið með skuldabréfið til sín, beðið sig að vera á því sem greiðandi fyrir sig; ákærði hefði sagt vitninu, að hann, þ. e. a. s. ákærði, væri á svörtum lista í bankakerfinu og gæti því ekki komið fram sem greiðandi á skuldabréfinu. Hefði vitnið fallist á að gera þetta fyrir ákærða, eftir að ákærði var búinn að fullvissa vitnið um, að hann myndi sjálfur sjá um að greiða af bréfinu; það væri alveg öruggt, að ekkert af afborgunum af þessu skuldabréfi myndi lenda á vitninu. Vitnið tók fram, að það hefði ekki fengið andvirði þessa skuldabréfs, og mundi ekki betur en ákærði hefði sagt sér, að hann ætlaði að greiða útfararkostnað dóttur sinnar með þeim peningum, sem hann fengi fyrir skuldabréfið. Framburður vitninsins fyrir dómi var á sömu lund, og einnig vísast til framburðar vitninsins, sem rakinn hefur verið í öðrum ákæruliðum hér að framan.

Við yfirheyrslu hjá lögreglu 23. október 1994 var ákærði spurður um bréf þetta. Hann kannaðist við að hafa fengið þetta fólk til þess að skrifa á bréfið fyrir sig. Hann hefði sjálfur samið að öllu leyti um þessa lántöku við Landsbanka Íslands, Múlaútibúi, og fengið allt andvirði skuldabréfsins. Ekki mundi ákærði fyrir víst, í hvað hann notaði peningana, en sagði það hafa verið til lagfæringa á sínum málum. Hann kvaðst hafa talið sig borgunarmann fyrir lánsfjárhæðinni, er hann tók lánið. Ekki mundi ákærði greiðslustöðu lánsins, þá er skýrslan var tekin af honum. Honum var kynnt, að annar sjálfskuldarábyrgðarmaðurinn, Kristján Maríasson, hefði greitt lánið upp 19. júlí, vegna þess að farið var að ganga að honum vegna lánsins. Kvað ákærði Kristján þá hafa haft samband við sig í maí eða júní og sagt, að þeir yrðu að fara að gera eitthvað varðandi lánið, hann væri að fá van-

skilatil kynningar, og ef ákærði gæti ekkert gert í þessu máli, myndi Kristján borga lánið upp.

Kristján Maríasson kom ekki fyrir dóm í máli þessu.

Ákærði skýrði svo frá fyrir dómi, að um þetta leyti hefði hann verið fluttur í íbúð sína og Jón Gauti og Freyja þegar verið búin að ábyrgjast önnur lán fyrir sig og því fullkunnugt um stöðuna. Ákærði kvaðst hafa greitt þessi skuldabréf niður um 40%, og hefðu ábyrgðarmenn ekkert þurft að hugsa um bréfin og aldrei þurft að greiða af þeim.

Niðurstæða.

Telja verður í ljós leitt, að vitnunum Jóni Gauta og Freyju hafi verið kunnugt um fjárhagsstöðu ákærða, er þau ábyrgðust lán í hans þágu. Ekki nýtur skýrslu af Kristjáni Maríassyni, en upplýst er, að hann greiddi upp lánið, er í vanskil stefndi. Ákærði heldur því fram, að ábyrgðarmenn hafi aldrei þurft að greiða af bréfinu, en sá framburður ákærða stenst ekki með hliðsjón af framansögðu.

Þegar fjárhagsstaða ákærða er virt, lítur dómurinn svo á, að á þessum tíma hefði honum átt að vera unnt að standa í skilum. Í þessu efni er rétt að taka fram, að upplýsingar um fjárhagsstöðu ákærða eru ekki glöggar, og þykir vafi í því efni verða að metast ákærða í hag. Verður því niðurstæða um þennan ákærulið sú, að ekki sé nægjanlega sýnt fram á, að ákærði hafi hér gerst sekur um brot það, sem honum er gefið að sök í þessum lið ákæru. Ber því að sýkna ákærða af þessum ákærulið.

Ákæruliður 12.

Í skýrslu sinni hjá Rannsóknarlögreglu ríkisins 12. október 1994 kærði vitnið Þóra Bjarney Guðmundsdóttir ákærða. Skýrði hún frá því, að í maí 1992 hefði hún skrifað upp á vixil fyrir ákærða, sem var að fjárhæð 200.000 krónur, sbr. 12. tölulið ákæru. Hefði hún skrifað sem greiðandi, þar sem ákærði hefði sagt sér, að hann gæti ekki selt vixilinn, ef nafn sitt væri á honum. Ákærði hefði sagt sér, að hann hefði verið að missa dóttur sína í bílslysi og ætlaði að nota þá peninga, sem hann fengi, til þess að greiða útfararkostnað. Þess vegna kvaðst hún ekki hafa getað neitað honum um þetta. Upphaflega var tengdamóðir ákærða, Fanney Halldórsdóttir, útgefandi á vixlinum, en á tveimur framlengingarvixlum, sem vitnið lagði fram hjá lögreglu, hafði hann fengið Svanfríði Hagvaag til þess að vera útgefandi, og síðar Sólveigu Pétursdóttur til þess að vera útgefandi að vixlinum. Ákærði sagði vitninu, að hann fengi greiddar tryggingabætur og myndi þá gera vixilinn upp. Upphaflega hefði þessi vixill verið gefinn út til eins mánaðar og hann ætlað að greiða hann upp að þeim tíma liðnum. Árið 1994 hefði lögmaður Íslandsbanka farið að ganga hart að vitninu um greiðslu á vixlinum

og hótað að gera aðför í bifreið hennar. Kveðst hún þá hafa samið um greiðslu á víxlinum í Íslandsbanka og skuldabréf verið út gefið þar til þess að borga víxlinn ásamt þeim kostnaði, sem á hann hafði fallið. Hún tók fram, að ákærði hefði aldrei borgað neitt af þessum víxli.

Fyrir dómi sagði vitnið Þóra, að hún hefði skrifað upp á víxil fyrir ákærða, að fjárhæð 200.000 kr., sem var út gefinn 27. maí 1992. Sagði hún, að hann hefði vantað peninga vegna erfiðleika, sem hann hefði lent í við dótturmissinn. Skildist vitninu, að ákærða vantaði peninga til þess að ganga frá útför og öðru. Hún kveðst ekki hafa þekkt Fanneyju, en ákærði skýrt það fyrir sér, að hún væri fyrrverandi tengdamóðir sín. Vitnið kvað eitthvað erfiðlega hafa gengið að borga þetta, en alltaf hefði hann framlengt og borgað vexti. Hún treysti honum alltaf, að hann myndi ganga frá þessu. Síðan var tekinn annar víxill í Landsbankanum í Mosfellsbæ út af þessum sama drætti, en er tíminn fór að líða, sá vitnið, að ekki væri allt með felldu. Víxill þessi, sem þarna er nefndur, er út gefinn 28. desember 1992, og er hans getið í 13. tl. ákæru. Vitnið gaf út þennan víxil, en samþykkjandi á honum var Jón Gauti Kristjánsson. Hún kvaðst ekkert kannast við Jón Gauta, hefði hitt hann eitthvað einu sinni, áður en þau gerðu þetta. Hún segir, að um fólkið, sem var með henni á þessum víxlum, vissi hún ekki annað en það þekkti ákærða vel og hefði átt eignir og annað, en hún hefði aldrei verið neitt nema það í þessu. Spurð um það sagðist hún hafa kynnt sér, hvort þetta fólk átti eignir. Hún kvað ákærða hafa sagt sér, áður en víxlarnir voru teknir í Íslandsbanka, að hann væri gjaldþrota, en verið væri að aflétta því og jafnframt, að hann væri að bíða eftir einhverjum peningum frá tryggingum út af einhverju slysi. Þá ætti að borga þetta allt saman, en svo dróst það, og þess vegna hefði víxillinn verið tekinn í Mosfellsbæ. Síðan hefði ákærði verið kominn í vandræði með báða víxlana og tekið eitt lán í viðbót í Landsbankanum að Hótel Sögu, að því er vitnið minnti, en þá hefði verið tekinn 500.000 króna víxill eða skuldabréf eða eitthvað, sem hefði átt að vera til eins langs tíma, og það bréf átt að nota til að borga báða hina víxlana. Það stóðst þó ekki. Hún taldi ákærða hafa farið að forðast sig, þegar í ljós kom, að hann átti erfitt með að standa við það, sem hann var búinn að lofa, og hefði hún þá farið út í það að semja og borga sjálf.

Þegar ákærði var spurður um víxil, sem getið er um í tl. 12 í ákæru, kvaðst hann ekki muna, hvernig víxillinn væri til kominn. Hann hefði verið tekinn, rétt eftir að slysið varð og dóttir sín dó. Minnti ákærða, að þessi víxill hefði farið í einhverja hluti í sambandi við það. Hann hefði verið tekinn þarna strax á eftir, og síðan minnti ákærða, að Fanney hefði losnað af þess-

um víxli. Hann kveður sig minna, að hann hafi verið búinn að greiða víxilinn niður 120.000 krónur, en Fanney hefði borgað eftirstöðvar víxilsins.

Vitnið Karl Jónsson bankamaður, útibússtjóri í Íslandsbanka við Þarabakka, kom fyrir dóminn. Hann var spurður um víxilinn, sem getur í ákærulið nr. 12. Vitnið minnti, að þetta hefði tengst dauðaslysi dóttur ákærða, en einhvern tíma á þessu tímabili hefðu verið aukin útlán við hann á þeim grunni, að hann hefði verið í miklum vandræðum vegna fráfalls dóttur sinnar. Það hefði verið útfararkostnaður eða eitthvað slíkt. Hann kvað Fanneyju Halldórsdóttur og Þóru Bjarneyju Guðmundsdóttur ekki hafa komið í bankann fyrr en síðar. Þóra hefði haft samband við sig síðar, ekki þegar lánveitingin var ákveðin, þá kom hún ekki í bankann.

Ákærði var yfirheyður vegna kæru Þóru Bjarneyjar Guðmundsdóttur 26. mars 1995. Hann sagði það rétt, að þau hefðu kynnst á Reykjalundi árið 1991, þar sem ákærði hefði verið í þjálfun, eftir að hann hefði lent í bílslysi. Þau hefðu hist af tilviljun hér og þar í bænum eftir það. Hún hefði látið sér hann vel líka, heilsað sér og haft gaman af að spjalla við sig. Þau hefðu oft fengið sér kaffisopa og spjallað um daginn og veginn. Sérstaklega hefði Þóra haft gaman af því að tala um „alkóhólisma“ ákærða og fortíð hans. Hann kvaðst hafa spurt hana, hvort hún ætti við áfengisvanda að stríða, en hún neitað því, en sagði það vera sitt hjartans mál að ræða við slíkt fólk, þar sem hún væri í trúarsöfnuðinum Veginum, en helsti hluti í „áfengisprógrammi“ sé að öðlast trú og ganga reynsluspor AA-samtakanna. Sagði ákærði, að sér hefði fundist hann finna bjargvætt, er Þóra hefði talað um trúmál, lífið og Jesúm Krist. Á þessum tíu mánuðum, frá því að hann var á Reykjalundi og fram í ágúst 1992, hefðu þau hist oft og rétt þá sín innri mál, væntingar og vonir til lífsins, eins og hann orðaði það. Inn í þetta hefði fléttast öll fortíð sín og nútíð og væntingar og vonir um framtíðina. Á þessu tímabili, 11. maí 1992, hefði ákærði misst dóttur sína í bílslysi. Þá hefði Þóra farið að hringja til sín og heimsækja sig með það eitt að leiðarljósi að hjálpa sér gegnum sorg sína með biblíulestri og umræðu um Jesúm Krist. Hann hefði haft miklar áhyggjur af fjármálum sínum, verið lítill bóguur til að sinna þeim, þar sem hann hefði verið óvinnufær vegna mikillar sorgar, sem lýsti sér í miklum kvíða, reiði, ótta og einangrun. Þetta hefði Þóra skilið allt og sagt sér, að hún skyldi taka að sér mál hans og hjálpa sér út úr þessu, eins vel og hún gæti. Er hún hefði skoðað mál hans, hafði hún séð, að 300.000 kr. vantaði til þess að gera upp vanskil á öðrum lánum. Hún hefði boðist til að taka fyrir hann 300.000 króna víxil. Hefði hann þá hringt í Magnús, vin sinn, Hansson, sem Þóra hefði einnig kannast við frá samkomum í Veginum, og beðið hann að skrifa upp á þennan víxil fyrir sig, sem Þóra var sam-

þykkjandi að. Magnús hefði sagt ekkert sjálfsgaðara og gert þetta fyrir sig. Þessi víxill hefði svo verið seldur í Landsbanka Íslands í Hamraborg í Kópavogi, og hefði hann sjálfur séð um að selja víxilinn. Hann hefði borgað þau vanskil, sem Þóra taldi þurfa til að borga með andvirði þessa víxils. Hann hefði lánað Þóru 50.000 krónur af víxilfjárhæðinni, þar sem hún hefði verið í vandræðum með afborgun af láni hjá sér. Þetta hefði gerst í ágúst 1992. Þetta hefði Þóra gert þrátt fyrir það að hafa samþykkt víxil, að fjárhæð 200.000 krónur, í maí 1992, en ákærði seldi þann víxil í útibúi Íslandsbanka í Mjódd. Er Landsbankavíxillinn var samþykktur af Þóru, var víxillinn í Íslandsbanka í Mjódd í vanskilum, sem hún var einnig greiðandi að. Á þessu megi sjá, að henni hafi verið fullkomlega kunnugt um stöðu hans og hafi því alveg haft í hendi sér að neita að taka þennan víxil, að fjárhæð 300.000 krónur, í Landsbankanum. Þóra hefði haldið utan um þessi mál og haft gott samband. Hefðu þau saman og hann einn reynt að sameina þessa hluti til fleiri ára, og á hann þar við víxilinn, að fjárhæð 200.000 krónur, í Íslandsbanka í Mjódd og víxil, að fjárhæð 300.000 krónur, í Íslandsbanka í Mosfellsbæ, sem Þóra hefði verið útgefandi að, en Jón Gauti samþykkjandi. Öllum skuldbreytingum og sameiningu á þessum málum hefði verið eindregið hafnað af útibússtjórum þessara banka þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir þeirra Þóru. Víxillinn í Mosfellsbæ hefði verið sendur lögmönnum í Hafnarfirði til innheimtu. Hefði hann borgað þeim 100.000 krónur inn á skuldina, en þrátt fyrir það hefði skuldbreytingu um eftirstöðvarnar verið hafnað. Þau Þóra hefðu komið sér saman um, að þau gætu ekki hafst frekar að, en skyldu reyna allt, sem þau gætu, til þess að greiða þessar skuldir. Hélt Þóra áfram að fylgjast vel með málum, og hittust þau oft í kaffi í versluninni Pétri Pan og Vöndu í Borgartúni 22, þar sem Þóra vann hjá kunningjakonu þeirra beggja, Svanfríði Hagvaag. Vegna þess að ákærði borgaði þessar 100.000 krónur inn á kröfuna hjá lögmanninum í Hafnarfirði ásamt því að hafa borgað af öðrum lánum, höfðu þau miklar áhyggjur, og varð það því ráð þeirra beggja, þar sem þau voru á viðskiptapappírnum í Landsbankanum á Hótel Loftleiðum, að þau skuldbreyttu þar og sameinuðu. Fór ákærði á fund útibússtjóra, og var hann reiðubúinn að skuldbreyta og laga þetta allt til, eins og hægt væri, en til þess þurfti skuldabréf, að fjárhæð 620.000 krónur, og dugði það til þess að koma þessum málum í lag. Ákærði hefði sjálfur verið greiðandi þessa skuldabréfs, en þær Þóra og Svanfríður sjálfskuldarábyrgðarmenn. Þóru hefði því verið fullljóst á þessum tíma, að með þessu átti aldrei að borga upp víxilinn, sem var að fjárhæð 200.000 krónur, í Íslandsbanka í Mjódd og ekki heldur víxil, sem var að fjárhæð 300.000 krónur, í Íslandsbanka í Mosfellsbæ. Þess vegna fékkst víxillinn,

sem var að fjárhæð 200.000 krónur, í Íslandsbanka í Mjódd framlengdur með því, að Svanfríður Hagvaag skrifaði á þann víxil sem útgefandi. Þetta muni Þóra vel, en vilji ekki muna. Þá tekur ákærði fram, að er Þóra fluttist í íbúð sína í Mosfellsbæ, hefði hana vantað ísskáp, eldavél og þvottavél. Hefði hann lánað Þóru andvirði þessara hluta í raðgreiðsluformi á VISA-kortið, sem hann hafði þá. Þessa skuld hefði Þóra aldrei getað borgað sér og það verið þess vegna, sem víxillinn í Landsbankanum var tekinn. Þóra tók að sér sinn hlut til þess að greiða honum umrædda skuld. Magnús Hansson borgaði síðan hinn helminginn sem útgefandi víxilsins. Ákærði kveðst þvertaka fyrir, að hann hafi beitt hana fjársvikum eða misneytingu, eins og hún kæri hann fyrir.

Vitnið Fanney Halldórsdóttir, kt. 260224-3289, fyrrverandi tengdamóðir ákærða, skýrði svo frá fyrir dómi, að hún hefði ekkert þekkt til fjárhagsstöðu ákærða árið 1992. Hún kvað fjölskylduna hafa orðið fyrir áfalli, þegar ákærði missti dóttur sína, og kvað hún mál hafa þróast þannig, að hún hefði skrifað upp á víxil fyrir ákærða, eins og rakið er í 12. tölulið ákæru, en ákærði þurft á peningum að halda vegna jarðarfararinnar. Hún kvaðst sjálf skömmu síðar hafa fengið hjartaáfall og ekki verið heil heilsu síðan, og sé það hugsanleg skýring þess, að hún lét til leiðast að ábyrgjast lán í þágu ákærða. Fanney kvað ákærða hafa verið fullkunnugt um, að hún hefði ekki bolmagn til þess að standa skil á þessum skuldbindingum.

Niðurstaða.

Telja verður nægilega upplýst, að ákærði hafi notfært sér fráfall dóttur sinnar til þess að telja vitnin Þóru Bjarneyju og Fanneyju á að gerast víxilskuldarar í sína þágu. Þegar hér var komið sögu, hafði ákærði, eins og að framan er rakið, fengið ýmsa til þess að taka lán í sína þágu, og var samantlagður höfuðstóll þessara skuldbindinga 1.250.000 krónur. Ákærði hafði sætt gjaldþrotaskiptum á búi sínu, og samkvæmt skattframtali voru reiknaðar tekjur hans af leiguakstri árið 1991 400.000 krónur. Við þessar aðstæður bar ákærða að gera þeim Þóru og Fanneyju nákvæma grein fyrir fjárhagsstöðu sinni og upplýsa þær um þær skuldbindingar, er aðrir höfðu tekist á hendur í hans þágu, og þá hættu, er kynni að vera á því, að þær yrðu að greiða víxilinn. En telja verður nægilega upplýst, að báðar hafi staðið í þeirri trú, að ákærði myndi standa við greiðslur. Er það mat dómara, að framburður vitnanna að þessu leyti sé trúverðugur, og hefur ekkert komið fram um, að hugur þeirra hafi staðið til að styrkja ákærða fjárhagslega. Þykir ákærði með þessum hætti hafa vakið með þeim þá hugmynd, að hann gæti sjálfur greitt víxilinn, en eins og fjárhagsstöðu hans var þá háttað, hlýtur honum að hafa verið ljóst, að það var honum ofviða.

Samkvæmt framansögðu telst því sannað, að ákærði hafi ekki með nokkru móti getað staðið í skilum með umræddan víxil. Er því sannað, að fyrir ákærða hafi vakað að standa ekki skil á skuldinni, og þá er og sannað, að ákærði hefur beitt blekkingum, er hann fékk ofangreindar konur til þess að ábyrgjast skuld í sína þágu. Varðar þessi háttsemi ákærða við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 3.

Í framangreindri skýrslu Freyju Sigurðardóttur frá 21. júní 1994 segir, að ákærði hafi í maí árið 1992 beðið hana að skrifa sem sjálfskuldarábyrgðarmann á skuldabréf, sem var að fjárhæð 775.000 krónur, frá Íslandsbanka, Parabakka, og kvaðst vitnið hafa fallist á að gera það. Hafi ákærði þá verið með greiðsluáætlun frá einhverjum banka, en þar hafi komið fram bæði lánin, sem hún var búin að skrifa upp á fyrir ákærða, og svo einhver fleiri lán. Hún kvaðst muna, að ákærði hefði sagt sér, að ef hann fengi þetta lán hjá Íslandsbanka, yrði ekkert vandamál fyrir sig að standa í skilum með afborganir af þessum lánum. Þyrfti vitnið ekki að hafa neinar áhyggjur af þessu, og hún myndi ekki verða krafín um greiðslu á neinum af þessum skuldum, sem hún var að skrifa upp á fyrir hann. Vitnið kvaðst hafa trúað þessu, skrifað á skuldabréfið fyrir ákærða sem sjálfskuldarábyrgðarmaður og kannaðist við undirskrift sína á skuldabréfinu, en það er nr. 3691 frá Íslandsbanka, Parabakka, Reykjavík, og að fjárhæð 775.000 krónur, og gefið út í Reykjavík 1. júlí 1992 af Jóni Gauta Kristjánssyni. Sjálfskuldarábyrgðarmenn voru vitnið og Hilda Björk Jónsdóttir, Kötluelli 9, Reykjavík. Ekki hafði vitnið neina hugmynd um, hver Hilda þessi var. Þá sagði vitnið, að öll þessi skuldabréf, sem hún hefði skrifað á fyrir ákærða sem sjálfskuldarábyrgðaraðili, hefðu alla tíð verið meira og minna í vanskilum hjá honum, og hefði hún alltaf annað slagið verið að fá einhver hótunarbréf út af þeim, m. a. innheimtubréf frá Lögfræðipjónustunni vegna skuldabréfsins frá Íslandsbanka. Hins vegar hefði hún ekkert greitt af þessum bréfum sjálf.

Vitnið Freyja skýrði svo frá fyrir dómi, að ákærði hefði haft samband við sig og tjáð sér, að hann hefði ekki getað stundað vinnu eftir andlát dóttur sinnar. Hefði ákærði talað um kostnaðinn við jarðarför hennar og að hann þyrfti að „redda“ hinu og þessu, en ekki getað staðið í skilum með skuldbindingar sínar. Kvaðst Freyja því hafa ábyrgst skuldabréf í þriðja sinn í þágu ákærða. Hún kvaðst hins vegar ekki hafa gert það mjög fús, en fannst að sér þengt.

17. nóvember 1994 var tekin skýrsla af vitninu Hildu Björk Jónsdóttur hjá rannsóknarlögreglu. Kannaðist vitnið við að hafa skrifað á þetta skuldabréf

og gert það fyrir ákærða. Ekki mundi vitnið betur en ákærði hefði sagt sér, að hann ætlaði að nota þetta skuldabréf til skuldbreytinga á einhverjum öðrum skuldum sínum. Vitnið kvaðst telja, að það hefði verið í ábyrgðum fyrir ákærða á einhverjum af þessum skuldum, sem hann var að skuldbreyta, en mundi ekki, um hvaða fjárhæðir þar var að ræða. Ástæðan til, að vitnið skrifaði á skuldabréfið fyrir ákærða sem sjálfskuldarábyrgðarmaður, hafi verið sú, að hún hafi vitað, að hann væri að kaupa íbúð að Kötluelli 9, og jafnframt, að hann var nýlega búinn að missa dóttur sína í bíslýsi. Ákærði hefði fullvissað sig um, að hún þyrfti ekki að borga neitt af þessu bréfi, þó að hún lánaði honum nafn sitt á það. Hún minnst þess að hafa spurt um Jón Gauta Kristjánsson og Freyju Sigurðardóttur, sem eru líka á skuldabréfinu, og ákærði sagt sér, að þetta væri alveg „pottþétt“ fólk, og þyrfti hún ekki að hafa neinar áhyggjur af þessu. Ákærði hefði sagt sér, að hann hefði fengið Jón Gauta til þess að vera á skuldabréfinu sem skuldari, þar sem ákærði gæti ekki selt skuldabréfið á eigin nafni vegna gjaldþrots. Eftir að skuldabréfið var komið í gjalddaga, fór vitnið að fá tilkynningar um, að það væri í vanskilum. Hafði hún þá samband við ákærða, og lofaði hann að koma þessu í lag. Vissi vitnið ekki annað en hann hefði gert það. Ekkert kvaðst vitnið hafa greitt af þessu skuldabréfi fyrir ákærða.

Í skýrslu sinni fyrir dómi kvaðst vitnið hafa kynnst ákærða í AA-samtökunum, og enn fremur bjó hún í Kötluelli 9, en ákærði keypti sér þar íbúð. Hefði sér fundist, að hann væri maður, sem væri að ná sér upp úr öldudal, og hann beðið vitnið um aðstoð. Hefði hún veitt hana af því, að hún treysti honum, en hún vissi, að hann gat ekki sjálfur fengið lán í eigin nafni. Ákærði hefði talað um, að hann væri að skuldbreyta láni því, er hér að framan greinir, og fleiri lánum. Hún hefði treyst ákærða, hann hefði sagt sér, að sér gengi vel við leiguaksturinn, en það var í júlí 1992. Hún kvaðst telja, að ef ákærði hefði unnið fulla vinnu, hefði hann getað staðið straum af þeim lánum, er hún hafði ábyrgst. Ekki mundi vitnið, hvort þau ræddu um skuldir ákærða í heild, en ákærði hefði einhverju sinni sagt sér, hverjar þær væru.

Vitnið Jón Gauti Kristjánsson sagði í skýrslu sinni frá 22. október 1994, að er ákærði kom með þetta bréf til sín, hefði hann sagt vitninu, að hann ætlaði að nota andvirðið til þess að borga hluta af verði íbúðar, sem ákærði var að kaupa. Sagði ákærði, að vitnið yrði að vera greiðandi að skuldabréfinu, vegna þess að hann væri á svörtum lista í bankakerfinu og gæti ekki selt skuldabréf þar á sínu nafni. Ákærði hefði fullvissað vitnið um það, að hann þyrfti ekki að greiða neitt af þessu skuldabréfi, ákærði myndi sjá algerlega um það og hefði nóga peninga til. Þegar ákærði hefði sannfært vitn-

ið um þetta, féllst vitnið á að skrifa á þetta skuldabréf fyrir hann sem greiðandi. Ekki kvaðst vitnið hafa fengið neitt af andvirði þessa skuldabréfs. Hann kvaðst hafa verið búinn að fá innheimtubréf frá einhverjum lögmanni vegna þessa skuldabréfs, þar sem fram hefði komið, að það væri búið að vera lengi í vanskilum og lítið sem ekkert verið greitt af því. Vitnið tók fram, að sama ætti við um þessi skuldabréf og öll þau bréf, sem að framan er getið í skýrslu vitnisins, að ákærði hefði fengið sig til þess að skrifa á þau með því að telja sér trú um, að það þyrfti ekki að borga neitt af þeim. Hann, þ. e. ákærði, hefði sagst ætla sjálfur að sjá um það og taldi vitninu trú um, að hann ætti nóga peninga til þess að borga af þessum skuldabréfum. Ákærða hefði líka verið fullkunnugt um það, að vitnið hafði ekki neitt fjárhagslegt bolmagn til þess að borga af þessum skuldabréfum, og vitað, að vitnið var ekki borgunarmaður fyrir þessum fjárhæðum, sem það var að skrifa upp á fyrir ákærða. Vitnið var spurt að því, hvenær ákærði hefði síðast haft samband við það vegna þeirrar ábyrgðar, sem vitnið var í fyrir ákærða. Sagði vitnið, að ákærði hefði ekki haft samband við sig síðan einhvern tíma árið 1993, þegar vitnið skrifaði síðast upp á skuldabréf fyrir ákærða.

Fyrir dómi skýrði Jón Gauti svo frá, að hann myndi eftir þessari lántöku, og taldi hann, að ákærði væri að bjarga einhverjum lánnum.

Í skýrslu sinni 23. október 1994 kannaðist ákærði við skuldabréfið og að hann hefði fengið Jón Gauta, Freyju og Hildu til þess að vera á því fyrir sig. Hann hefði sjálfur samið við bankastjórnann um að fá þetta lán og fengið allt andvirði skuldabréfsins, sem hann hefði notað til þess að skuldbreyta öðrum lánnum sínum í bankanum. Þegar ákærði tók þetta lán, taldi hann sig vera borgunarmann fyrir því og enn vera það, þegar skýrslan var tekin af honum hjá lögreglu. Spurður um, hver staða lánsins væri, sagðist hann ekki vita það. Hann var og spurður um, hvenær hann hefði síðast greitt af láninu, og hefði það verið haustið 1993. Ákærða var kynnt, að staða lánsins 11. október 1994 hefði verið 787.956 krónur, og væri það í innheimtu hjá Lögfræðipjónustunni og krafa verið gerð um, að bú Freyju Sigurðardóttur yrði tekið til gjaldþrotaskipta vegna þessa láns. Ákærði tók fram, að hann væri búinn að borga 190.000 krónur og höfuðstóll skuldabréfsins væri nú 585.753,20 krónur. Ekki hefði verið neitt til fyrirstöðu að fá þessu skuldbreytt hjá bankanum, en Freyja neitað að skrifa upp á skuldbreytinguna. Hann var þá spurður að því, hvort hann gæti komið skuldabréfinu í skil. Taldi hann vandalaust að koma þessu bréfi í skil og að bankinn væri tilbúinn að skuldbreyta láninu og slá af kostnaði, ef sömu aðilar fengjust til að skrifa upp á nýtt skuldabréf til skuldbreytinga. Freyja hefði hins vegar neit-

að því, þegar hann hefði beðið hana um það. Hann var spurður, hvort hann ætti einhverja peninga til þess að borga kostnað og afborgun af skuldabréfinu við væntanlega skuldbreytingu, en hann kvaðst ekkert vita um það þann daginn.

Ákærði skýrði svo frá fyrir dómi, að lán þetta hefði verið tekið til þess að létta undir með sér og átt að sameina skuldabréf, sem voru í vanskilum, í eitt stórt skuldabréf. Ákærði kvað Hildu Björk hafa ráðið sér til að haga lántökunni með þessum hætti. Kvað ákærði andvirðið hafa verið notað til þess að greiða upp þrjú eldri lán, en þau voru ekki í vanskilum að sögn ákærða. Ákærði kvaðst á þessum tíma hafa rætt um það við þau Jón Gauta, Ólafíu, Hildi Björk og Freyju, hver heildarábyrgð þeirra væri, og hefði þeim verið kunnugt um stöðuna, eftir að þau höfðu kynnt sér greiðsluáætlun. Sérstaklega hafi Freyju verið kunnugt um stöðuna að sögn ákærða.

Niðurstaða.

Telja verður nægilega upplýst, að ákærði hafi talið vitninu Freyju trú um, að hann hefði góðar tekjur af leiguakstri og ætti auk þess von á tryggingabótum. Þá verður að telja, að ákærði hafi notfært sér fráfall dóttur sinnar til þess að telja vitnið Freyju á að ábyrgjast skuldabréf í hans þágu.

Ákærði lofaði vitninu Jóni Gauta, að hann þyrfti aldrei að greiða af þeim lánnum, er hann ábyrgðist fyrir ákærða. Vitnið stóð í þeirri trú, að ákærði hefði traust í bönkum, og telst sannað, að ákærði hafi fært sér þessa hugmynd vitnisins í nyt.

Ákærði sannfærði vitnið Hildu Björk um, að hún þyrfti ekki að standa skil á skuldbindingum í þágu ákærða. Þá verður að telja nægilega upplýst, að ákærði bar dótturmissinn fyrir sig og það, að hann þyrfti að framlengja önnur lán.

Þegar hér var komið sögu, hafði ákærði, eins og að framan er rakið, fengið ýmsa til þess að taka lán í sína þágu, og var samanlagður höfuðstóll þessara skuldbindinga 1.450.000 krónur. Hafði ákærði þá aukið skuldir sínar um 200.000 krónur, frá því að vitnin Jón Gauti og Freyja gengu í ábyrgð fyrir hann. Ákærði hafði sætt gjaldþrotaskiptum á búi sínu, og samkvæmt skattframtali voru reiknaðar tekjur hans af leiguakstri árið 1991 400.000 krónur. Við þessar aðstæður bar ákærða að gera þeim Jóni Gauta, Freyju og Hildu nákvæma grein fyrir fjárhagsstöðu sinni og upplýsa þau um þær skuldbindingar, er aðrir höfðu tekist á hendur í hans þágu, og þá hættu, er kynni að vera á því, að þau yrðu að greiða skuldabréfið. En telja verður nægilega upplýst, að vitnin hafi staðið í þeirri trú, að ákærði myndi standa við greiðslur. Er það mat dómara, að framburður vitnanna að þessu leyti sé

trúverðugur, og hefur ekkert komið fram um, að hugur þeirra hafi staðið til að styrkja ákærða fjárhagslega. Þykir ákærði með þessum hætti hafa vakið með þeim þá hugmynd, að hann gæti sjálfur greitt skuldabréfið auk annarra skuldbindinga, en eins og fjárhagsstöðu hans var þá háttað, hlýtur honum að hafa verið ljóst, að það var honum ofviða.

Samkvæmt framansögðu telst því sannað, að ákærði hafi ekki átt þess neinn kost að standa í skilum með umrætt skuldabréf. Er því sannað, að fyrir ákærða hafi vakað að standa ekki skil á skuldinni, og þá er og sannað, að ákærði hefur beitt blekkingum, er hann fékk ofangreinda aðila til þess að ábyrgjast skuld í sína þágu. Varðar þessi háttsemi ákærða við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður II.

18. október 1994 kom Þóra Bjarney Guðmundsdóttir, Pverholti 9, Mosfellsbæ, til Rannsóknarlögreglu ríkisins til þess að leggja fram kæru á hendur ákærða, Stefáni, fyrir misneytingu og fjársvik. Kvaðst hún hafa kynnst ákærða, þegar hann var á Reykjalundi árið 1991, en hún kom þangað stöku sinnum. Virtist henni ákærði snyrtilegur, eiga íbúð og bíl, eftir því sem hann hafði sagt henni, og fannst henni allt vera í lagi með hann. Í ágúst 1992 hefði ákærði komið til hennar og beðið hana að skrifa upp á víxil fyrir sig, sem átti að vera að fjárhæð 300.000 krónur. Kvaðst ákærði hafa verið mjög óreglusamur, en farið í meðferð og náð sér upp úr óreglunni. Væri nafn sitt því ekki gott í bankakerfinu, og gæti hann ekki selt víxla á eigin nafni. Af þessum ástæðum hefði hann beðið vitnið að vera skuldara á þessum víxli, sem hún átti að skrifa á fyrir hann, og féllst hún á að gera það. Kvað hún ákærða hafa tekist að fullvissa sig um, að hún þyrfti aldrei að greiða neitt af þessum víxli, þar sem hann væri að fá einhverjar tryggingabætur, sem hann kvaðst ætla að nota til þess að greiða með víxilinn, og trúði vitnið þessu. Þarna var um að ræða 300.000 króna víxil, sem ákærði seldi í Landsbanka Íslands, Hamraborg 1, Kópavogi, sbr. 11. tölulið í ákæru. Hefði ákærði einn séð um að selja víxilinn og fengið allt andvirði hans. Þessi víxill hefði síðan lent í vanskilum, og verið framlengdur fjórum sinnum. Útgefandi víxilsins hefði verið Magnús Hansson, Þórsgötu 17, Reykjavík, og hefði hann skrifað upp á alla framlengingarvixla. Þegar þessi víxill var svo kominn í veruleg vanskil og ákærði hættur að framlengja hann, hefðu þau Magnús greitt hann upp. Hefði hvort um sig tekið að sér greiðslu 152.841 krónu vegna þessa víxils og vitnið fengið að greiða sinn hluta með skuldabréfi, sem gefið var út í september 1992. Kvaðst hún enn vera að borga af þessu bréfi.

Vitnið Þóra Bjarney skýrði svo frá fyrir dómi, að hún hefði vitað af fjár-

hagserfiðleikum ákærða. Hún kvað ákærða ekki hafa tjáð sér, að hann væri gjaldþrota, en hún komist að því síðar. Hún skýrði svo frá, að ákærði hefði staðið sér skil á andvirði þess, er hún greiddi vegna víxilsins, með því að leyfa sér að kaupa hluti á VISA-reikning hans.

Í málinu hafa verið lagðir fram framlengingarvixlar, að fjárhæð 300.000 kr., hinn fyrsti gefinn út 25. nóvember 1992, 300.000 krónur, annar 8. janúar 1993, sömu fjárhæðar, og loks víxill gefinn út 6. maí 1993, sömu fjárhæðar. Vitnið Þóra lýsti því, að þau hefðu framlengt víxlinn þrisvar, en loks greitt hann, eins og fyrr greinir.

Vitnið Magnús Moberg Hansson gaf skýrslu hjá Rannsóknarlögreglu ríkisins 27. febrúar 1995. Hann kannaðist við víxil þann, sem getur í 11. tölulið ákæru, og framlengingu víxlanna, sem hér að framan er getið. Gaf hann þá skýringu á því, að hann hefði skrifað á víxlana sem útgefandi, að ákærði hefði beðið sig að gera þetta fyrir sig. Hefði ákærði talað um, að hann væri í peningavandræðum, vegna þess að hann væri þá nýlega búinn að missa dóttur sína og lítið getað unnið vegna þess að undanfögnu. En nú væri hann að fara að vinna af fullum krafti og myndi geta greitt upp víxlinn, þegar hann félli. En eins og sést á víxlinum, var hann út gefinn 25. ágúst 1992 með gjalddaga 25. nóvember sama ár. Ákærði hefði sagt sér, að hann fengi vin konu sína til þess að skrifa sem greiðandi á víxlinn, þar sem hann væri með svo mikið á sér í bönkunum, að hann gæti ekki selt víxla í sínu nafni þar. Vitnið tók fram, að hann þekkti ákærða úr AA-samtökunum og vissi ekki annað en hann væri heiðarlegur og óhætt að treysta honum, og tók fram, að á þessum tíma hefði ákærði verið mjög áberandi í AA-samtökunum og látist vera allt annar maður en hann í raun og veru er, að því er vitnið sagði. Vitnið vissi, að ákærði hafði misst dóttur sína í umferðarslysi, og vorkenndi honum og féllst þess vegna á að skrifa á þennan víxil fyrir hann sem útgefandi, enda fannst vitninu hann ekki hafa ástæðu til þess að vantreysta ákærða á þeim tíma, sem hann skrifaði á fyrsta víxlinn fyrir hann. Ákærði hefði líka fullvissað vitnið um, að hann myndi borga víxlinn í einu lagi 25. nóvember 1992, á þeim tíma, sem víxlinn átti að falla. Ákærði hefði einn séð um að selja víxlinn í bankanum, a. m. k. hefði hann sagt vitninu það. Hann kveður ákærða hafa fengið allt andvirði víxilsins, sjálfur hefði hann a. m. k. ekki fengið neitt. Ekki vissi vitnið, í hvað ákærði eyddi þessum peningum. Á gjalddaga víxilsins 25. nóvember 1992 heyrði vitnið ekkert frá ákærða, en hafði þó samband við hann. Sagði hann vitninu, að verið væri að athuga málið fyrir sig í Landsbankanum, og stæði til að sameina þessi smálán, sem hann væri með þar, í eitt stórt lán, en ekki kvaðst hann eiga peninga til þess að borga af víxlinum. Lauk svo, að vitnið og Þóra stóðu að

því að framlengja víxilinn og borga þann kostnað, sem því var samfara. Víxillinn, út gefinn 25. ágúst 1992 með gjalddaga 25. nóvember 1992, er upphaflegi víxillinn, en hinir þrír víxlarnir voru framlengingarvíxlar. Ákærði kvaðst alltaf vera að láta sameina þessi lán, sem hann væri með í Landsbanka Íslands, og sagði vitnið það greinilegt, að hann ætlaði sér ekki að borga þennan víxil, sem hann hefði blekkt vitnið til þess að skrifa á sem útgefandi fyrir sig. Í júlí 1993 hefðu þau Þóra séð fram á, að ákærði myndi aldrei borga þennan víxil. Ákváðu þau þá í samráði við útibússtjóra Landsbankans í Kópavogi að skipta þessari víxilfjárhæð á milli sín og borga upp víxilinn. Fengu þau hvort sitt skuldabréfið í bankanum, og var það bréf, sem vitnið fékk, að fjárhæð 150.000 kr. til 18 mánaða. Ekki vissi hann, hve skuldabréfið, sem Þóra fékk, var hátt, en hún hefði tekið 150.000 krónur af víxilfjárhæðinni eins og hann. Hann kvaðst vera búinn að borga upp þetta skuldabréf.

Í skýrslu sinni hér fyrir dómi kvaðst vitnið Magnús Móberg Hansson hafa kynnst ákærða árið 1992. Hefði ákærði farið þess á leit við vitnið, að hann skrifaði upp á fyrir ákærða ásamt Þóru og með því loforði að greiða þetta upp. Hann sagðist hafa tekið við skuldarviðurkenningu af ákærða fyrir þessum 300.000 krónum, tryggingarvíxli, sem er uppáskrifaður af honum. Að vísu séu ekki ábyrgðarmenn á honum, en það sé víxill eigi að síður, tryggingarvíxillinn, þar sem fjárhæð er tilgreind á nafni hans. Ekki vissi hann, hvenær Þóra skrifaði upp á víxilinn, en hann hefði einungis átt bein samskipti við ákærða um víxilinn, en ekki Þóru. Hefði þetta verið, skömmu eftir að þeir kynntust í AA-samtökunum. Hann kvað ákærða hafa borið því við, að hann hefði misst dóttur sína á þessum tíma og verið frá vinnu og í mikilli sorg, en verið með sjálfstæðan atvinnurekstur við akstur leigubíls. Hefði ákærði orðið fyrir tekjumissi vegna þessa andláts og þess vegna vantað peninga til þess að standa skil á skuldum sínum og útgjöldum vegna þess. Vitnið kvaðst ekki hafa spurt, hvort skuldir ákærða væru einhverjar aðrar en vegna þessa. Spurður um, hvers vegna ákærði væri ekki samþykki-andi eða greiðandi á víxlinum, sagði vitnið hann hafa borið því við, að hann væri gjaldþrota og gæti því ekki fengið lán, nema aðrir tækju það fyrir sig. Þau Þóra hefðu borgað víxilinn með skuldabréfi, svo sem hann lýsti í skýrslu sinni hjá lögreglu. Hann kvaðst hafa skrifað upp á 150.000 króna víxil fyrir ákærða, en hann hefði greitt hann. Ekki kvaðst hann þekkja Þóru né heldur Jón Gauta Kristjánsson.

Vitnið Bogi Magnússon, útibússtjóri Landsbankans í Kópavogi, sagði frá því, að ákærði hefði komið til sín og beðið um fyrirgreiðslu, rétt eftir að hann hafði misst dóttur sína í hörmulegu slysi, og borið við kostnaði vegna

þess. Hann kvaðst hafa synjað honum um þetta lán. Spurði ákærði þá, hvort hann gæti fengið einhvern annan til þess að taka lánið fyrir sig með ábyrgðarmanni, og kvaðst vitnið myndu skoða það. Þessi víxill hefði borist og verið keyptur. Hann kvað þær upplýsingar hafa verið um ákærða í viðskiptamannaskrá, að hann gæti ekki veitt honum lán vegna starfsreglna bankans. Þegar hann var spurður, hvaða munur væri á þessu láni, sem hann síðan veitti, og þeirri fyrirgreiðslu, sem ákærði bað um í upphafi, sagðist vitnið þá hafa verið að lána öðrum en ákærða. Hann hefði athugað þá, sem voru tilbúnir til að skrifa upp á skuldaviðurkenninguna, og síðan hefði þetta verið afgreitt þannig, að ávísun var gefin út á nafn Þóru B. Guðmundsdóttur og lánveitingin í raun og veru verið til hennar. Hann sagðist halda, að þetta fólk hefði treyst ákærða fyrir þessu, og hefði hann þá viljað aðstoða hann, eftir því sem hann gæti. Ekki hefði ákærði verið viðskiptamaður í útibúinu. Hann taldi ástæðu þess, að ákærði leitaði til sín, hafa verið þá, að ákærði kannaðist við vitnið, frá því að vitnið starfaði í Múlaútbúi. Ekki vissi hann, hversu mikil viðskipti ákærði var með þar, en kannaðist við einn starfsmann þar og kom þar oft. Þeir voru báðir leigubílstjórar og sá, sem starfaði í bankanum, í hlutastarfi. Nánar spurður sagði vitnið, að þessi fyrirgreiðsla hefði aldrei orðið nema vegna þeirra aðstæðna, sem uppi voru, þ. e. a. s., að ákærði hafði misst dóttur sína og bar við kostnaði vegna þess. Ekki ræddi vitnið við skuldarana og samþykkjandann, sem hann var að kaupa víxlana af.

Framburður ákærða vegna þessa ákæruliðar hefur að öðru leyti verið nægilega rakinn í umfjöllun um ákærulið 12 hér að framan.

Niðurstaða.

Telja verður nægilega upplýst, að ákærði hafi fullvissað vitnið Þóru Bjarneyju um, að hún þyrfti aldrei að greiða víxlinn sjálf, þar sem hann ætti von á tryggingabótum. Þá verður að telja með hliðsjón af því, sem rakið er í umfjöllun um ákærulið 12, að ákærði hafi notfært sér fráfali dóttur sinnar til þess að telja vitnið Þóru Bjarneyju á að ábyrgjast víxil í sína þágu.

Ákærði kynntist vitninu Magnúsi Moberg í AA-samtökunum og vakti hjá honum traust í sinn garð og notfærði sér það. Magnús vorkenndi ákærða vegna dótturmissisins, og verður að telja, að ákærði hafi notfært sér það.

Þegar hér var komið sögu, hafði ákærði, eins og að framan er rakið, fengið ýmsa til þess að taka lán í sína þágu, og nam samanlagður höfuðstóll þessara skuldbindinga verulegum fjárhæðum. Ákærði hafði sætt gjaldþrotaskiptum á búi sínu, og samkvæmt skattframtali hafði hann lágar tekjur, eins

og að framan er rakið. Við þessar aðstæður bar ákærða að gera þeim Þóru Bjarneyju og Magnúsi Moberg nákvæma grein fyrir fjárhagsstöðu sinni og upplýsa þau um þær skuldbindingar, er aðrir höfðu tekist á hendur í hans þágu, og þá hættu, er kynni að vera á því, að þau yrðu að greiða víxilinn. En telja verður nægilega upplýst, að vitnin hafi staðið í þeirri trú, að ákærði myndi standa við greiðslur. Er það mat dómara, að framburður vitnanna að þessu leyti sé trúverðugur, og hefur ekkert komið fram um, að hugur þeirra hafi staðið til að styrkja ákærða fjárhagslega. Pykir ákærði með þessum hætti hafa vakið með þeim þá hugmynd, að hann gæti sjálfur greitt víxilinn auk annarra skuldbindinga, en eins og fjárhagsstöðu hans var þá háttað, hlýtur honum að hafa verið ljóst, að það var honum ofviða.

Samkvæmt framansögðu telst því sannað, að ákærði hafi ekki átt þess neinn kost að standa í skilum með umræddan víxil. Er því sannað, að fyrir ákærða hafi vakað að standa ekki skil á skuldinni, og þá er og sannað, að ákærði hefur beitt blekkingum, er hann fékk ofangreinda aðila til þess að ábyrgjast skuld í sína þágu. Varðar þessi háttsemi ákærða við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 28 og 29.

Svanfríður Hagvaag, kt. 220249-4769, gaf út tvö skuldabréf 18. nóvember 1992, annað að fjárhæð 300.000 krónur, en hitt 150.000 krónur, sbr. 28. og 29. tölulið ákæru. Sjálfskuldarábyrgðarmenn á bréfunum voru Árni Þórhallsson og Matthías Hagvaag. Ákærði tók sjálfur við andvirði skuldabréfanna.

Vitnið Svanfríður Hagvaag sagði um þetta tilvik í skýrslu sinni hjá lögreglu, að hún hefði verið að reyna að hjálpa ákærða, en hann gengið mjög hart eftir því við sig, að hún aðstoðaði hann við að komast út úr einhverju skuldabasli, sem hann var í. Hún hefði útvegað sjálfskuldarábyrgðarmennina, sem hafi ekki vitað, fyrir hvern þeir voru í raun að ganga í ábyrgð.

Fyrir dómi skýrði vitnið Svanfríður svo frá, að ákærði hefði beðið sig að gerast skuldari á lánum í þágu ákærða, þar sem hann væri gjaldþrota og þyrfti að skuldbreyta lánum. Vitnið kvað ákærða hafa ætlað að greiða skuldina sjálfur, og kvaðst hún hafa vitað, að Þóra Bjarney, sem starfaði hjá vitninu, hefði ábyrgst lán í þágu ákærða. Vitnið kvaðst hafa orð Þóru fyrir því, að óhætt væri að ábyrgjast skuld fyrir ákærða, því að hann borgaði alltaf. Vitnið kvaðst á þessum tíma hafa átt við veikindi að stríða, verið þunglynd og væri nú 75% öryrki.

Vitnið Árni Þórhallsson, kt. 050342-3369, sem var sjálfskuldarábyrgðaraðili á bréfunum, greiddi af þeim samtals 338.267 krónur og gerir bótakröfu á hendur ákærða í málinu. Vitnið, sem er fyrrverandi eiginmaður Svanfríð-

ar Hagvaag, sagðist hafa skrifað upp á bréfin vegna þess, að hún hefði komið með þau til sín og beðið sig að skrifa á þau fyrir sig, en hún rak verslun á þessum tíma og sagði vitninu, að hún ætlaði að nota andvirði bréfanna til þess að leysa út vörur. Hann kvaðst oft hafa skrifað upp á bréf fyrir hana áður og fundist þetta eðlilegt. En er skuldabréfin voru komin í gjalddaga, fór vitnið að fá tilkynningar um, að þau væru í vanskilum. Lauk svo, að hann fór að borga af bréfunum og var búinn að borga 338.267 krónur samkvæmt kvittunum, sem hann hefur lagt fram. Er vitninu var skýrt frá því, að ákærði hefði fengið andvirði bréfanna, sagði hann það koma sér með öllu á óvart. Hann hefði ekki vitað betur, þegar hann var að skrifa upp á skuldabréfin, en Svanfríður hefði ætlað að nota þau til þess að leysa út vörur.

Vitnið Matthías Hagvaag, kt. 030451-3179, bróðir Svanfríðar, skýrði svo frá fyrir dómi, að hann hefði ábyrgst skuldabréfin að beiðni Svanfríðar og í greiðaskyni við hana, en án vitundar ákærða. Vitnið stóð í þeirri trú, að andvirði skuldabréfanna hefði runnið til Svanfríðar, og kvaðst ekki þekkja ákærða.

Vitnið Ari Jónsson, útibússtjóri í Landsbanka Íslands, Langholtsútibúi, kvaðst í skýrslu sinni fyrir dómi ekki þekkja ákærða. Ákærði hefði komið í útibúið og verið viðskiptamaður þar með einhverja sparisjóðsbók einhvern tíma árið 1992. Spurður um skuldabréfalan til Svanfríðar Hagvaag frá nóvember 1992 kvað vitnið umsækjanda lánsins hafa verið Svanfríði Hagvaag. Hefði hún skrifað undir umsókn og umboð til ákærða til þess að taka út greiðslu í bankanum vegna skuldabréfs þessa. Fram kom hjá ákærða, að hann hefði útbúið umboð þetta, vegna þess að útibússtjórinn hefði sagt sér að gera það, til þess að hann gæti fengið andvirði lánsins greitt út, en hann yrði að hafa umboð frá Svanfríði til þess að veita peningunum viðtöku. Ekki kvaðst vitnið vita, hvort Svanfríður var viðskiptamaður útibúsins, þegar þetta var. Hann kvaðst hafa talið sig vera að lána Svanfríði Hagvaag þessa peninga.

Ákærði skýrði svo frá fyrir dómi, að vitnið Svanfríður hefði boðist til þess að útvega sér þessi lán, en hann var þá að flytjast inn í íbúð í Kötluelli og þurfti fé til endurbóta. Ákærði kvað vitnið Svanfríði hafa útvegað ábyrgðarmenn, en kvaðst ekki þekkja þá og aldrei talað við þá.

Niðurstaða.

Þegar hér var komið sögu, hafði ákærði, eins og að framan er rakið, fengið allmarga til þess að taka lán í sína þágu, og nam samanlagður höfuðstóll þessara skuldbindinga verulegum fjárhæðum. Ber vitnum mjög saman um þær aðferðir, sem ákærði beitti við að telja þau á að gangast undir fjár-

skuldbindingar. Samband vitnanna innbyrðis var lítið, fæst þekktust fyrir, og raunar var það ekki, fyrr en eftir að rannsókn máls þessa hófst, að þau gerðu sér grein fyrir því, hversu margir höfðu undirgengist fjárskuldbindingar fyrir ákærða, og umfangi þeirra. Ákærði hafði sætt gjaldþrotaskiptum á búi sínu, og samkvæmt skattframtali hans hafði hann lágar tekjur, eins og að framan er rakið. Við þessar aðstæður bar ákærða að gera ofangreindum vitnum nákvæma grein fyrir fjárhagsstöðu sinni og upplýsa þau um þær skuldbindingar, er aðrir höfðu tekist á hendur í hans þágu, og þá hættu, er kynni að vera á því, að þau yrðu að greiða skuldina, en telja verður nægilega upplýst, að vitnin hafi staðið í þeirri trú, að ákærði myndi standa við greiðslur. Er það mat dómara, að framburður vitnanna að þessu leyti sé trúverðugur, og hefur ekkert komið fram um, að hugur þeirra hafi staðið til að styrkja ákærða fjárhagslega. Þykir ákærði með þessum hætti hafa vakið með þeim þá hugmynd, að hann gæti sjálfur staðið í skilum með skuldina auk annarra skuldbindinga, en eins og fjárhagsstöðu hans var þá háttað, hlýtur honum að hafa verið ljóst, að það var honum ofviða.

Samkvæmt framansögðu telst því sannað, að ákærði hafi ekki átt þess neinn kost að standa í skilum. Eins og atvikum máls þessa er háttað, er því sannað, að fyrir ákærða hefur vakað að standa ekki skil á skuldinni, og þá er og sannað, að ákærði hefur beitt kerfisbundnum blekkingum, er hann fékk ofangreinda aðila til þess að ábyrgjast skuld í sína þágu. Varðar þessi háttsemi ákærða við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 13.

Hér er um að ræða víxil, að fjárhæð 300.000 krónur, sem Þóra Bjarney Guðmundsdóttir gaf út 28. desember 1992 og Jón Gauti Kristjánsson samþykkti og seldi í Íslandsbanka í Mosfellsbæ. Rann andvirði víxilsins til ákærða. Gerð hefur verið nægileg grein fyrir framburði ákærða og vitnisins Þóru Bjarneyjar við umfjöllun um ákærulið 12 hér að framan. Þá hefur samskiptum ákærða og vitnisins Jóns Gauta verið nægilega lýst hér að framan, og vísast til þess, er þar segir. Fyrir dómi mundi vitnið Jón ekki sérstaklega eftir aðdraganda lántökunnar og kvaðst ekkert sérstaklega hafa fylgst með því, hvort verið væri að taka lán til þess að greiða eldri lán, en ákærði hefði haldið því fram, að sú hafi verið raunin.

Niðurstaða.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 19.

14. janúar 1993 gaf Svanfríður Hagvaag út skuldabréf, að fjárhæð 250.000 krónur. Lánstími var 18 mánuðir og fjöldi afborgana 18, sbr. tölulið 19 í ákæru. Voru þær Fanney Halldórsdóttir og Þóra B. Guðmundsdóttir sjálf-skuldarábyrgðarmenn á bréfi þessu. Var andvirði þess lagt inn á tékka-reikning ákærða við Sparisjóð Kópavogs, en þar var bréfið selt, og var hluti andvirðis bréfsins notaður til greiðslu á VISA-skuld ákærða. Skuldabréf þetta var greitt upp 17. nóvember 1993, þegar Sparisjóður Kópavogs keypti skuldabréf, að fjárhæð 2.319.115 krónur, sbr. ákærulið 21. Í skýrslu sinni hjá rannsóknarlögreglu 24. maí 1994 kannaðist Svanfríður við að hafa gefið bréfið út, en mundi ekki, hvaða skýringar ákærði gaf henni. Í skýrslu sinni fyrir dómi sagði vitnið, að hún myndi ekki sérstaklega eftir þessari lántöku. Hún sagði ákærða hafa átt svo auðvelt með að tala, að maður ruglaðist bara.

Vitnið Þóra Bjarney Guðmundsdóttir kvaðst í skýrslu sinni hjá rannsóknarlögreglu 18. október 1994 hafa skrifað á skuldabréfið fyrir ákærða, en mundi ekki, til hvers hann ætlaði að nota peningana. Hún kvaðst hafa treyst honum, og einnig hefði vinnuveitandi sinn á þessum tíma, Svanfríður Hagvaag, verið á bréfinu. Í skýrslu sinni fyrir dómi sagði vitnið um þetta tilvik, að er þarna var komið sögu, hefði hún haldið áfram að taka þátt í þessu og alltaf treyst, að fjárhæð myndi koma frá tryggingafélagi, sem ákærði sagðist eiga kröfu á. Hefði hún því hjálpað ákærða til að lenda ekki í því að þurfa að borga sjálf, en síðan farið að sjá í gegnum þetta; ekkert hefði verið satt af því, sem verið var að segja sér. Hún kvaðst hafa starfað hjá Svanfríði Hagvaag á þessum tíma.

Vitnið Fanney Halldórsdóttir skýrði svo frá fyrir dómi, að ákærði hefði tjáð sér, að hann þyrfti að skuldbreyta lánum. Hún kvað þetta hafa verið á viðkvæmum tíma og hún ekki áttað sig almennilega á þessum pappírnum.

Halldór Árnason, kt. 050959-4819, sparisjóðsstjóri í Sparisjóði Kópavogs, skýrði svo frá fyrir dómi, að ákærði hefði verið í vanskilum við sparisjóðinn vegna VISA-úttekta og yfirdráttarheimildar. Vegna gjaldþrots ákærða hefði ekki komið til greina, að skuldabréf væru á hans nafni, en honum gerð grein fyrir því, að unnt væri að kaupa af honum pappíra, sem væru í lagi. Ákærði hefði síðan útvegað ábyrgðarmenn, sem sparisjóðurinn samþykkti.

Ákærði skýrði svo frá fyrir dómi, að hann myndi ekki, hvers vegna þetta lán var tekið, en það hefði verið greitt upp. Ákærði kannaðist við að hafa leitað eftir því, að ofangreind vitni ábyrgðust lán í sína þágu, en taldi

sparisjóðsstjórn hafa ráðið því, hvert þeirra væri skráð skuldari, en ákærði rætt um, að lántakan væri á eigin vegum.

Niðurstaða.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 27.

Svanfríður Hagvaag og Þóra Bjarney Guðmundsdóttir gerðust sjálf-skuldarábyrgðarmenn á bréfi, að fjárhæð 625.000 krónur, sem gefið var út af ákærða 20. janúar 1993, sbr. tölulið 27 í ákæru. Bréfið var selt í afgreiðslu Landsbanka Íslands, Hótel Loftleiðum. Var andvirðið, að fjárhæð 601.209,60 krónur, lagt inn á sparisjóðsbók ákærða og andvirði lánsins tekið út í einu lagi 4. 2. 1993. Andvirði lánsins var varið til þess að greiða upp þrjá víxla, sem ákærði hafði selt Landsbankanum, en allir voru komnir í vanskil.

Svanfríður Hagvaag sagði í skýrslu sinni hjá rannsóknarlögreglu 15. nóvember 1994, að ákærði hefði algerlega séð um að semja við bankann um þessa lántöku og selja skuldabréfið. Fyrir dómi kvaðst hún ekki almennilega muna, til hvers lánið hefði verið tekið, utan það að borga af öðru skuldabréfi.

Vitnið Þóra Bjarney Guðmundsdóttir sagði um þetta tilvik í skýrslu hjá rannsóknarlögreglu 18. október 1994, að ástæðan til, að hún skrifaði upp á skuldabréf þetta, hefði verið sú, að hún hefði skrifað upp á tvo víxla fyrir ákærða, annan að fjárhæð 200.000 krónur og hinn 300.000 krónur. Hefði ákærði sagt sér, að hann ætlaði að greiða víxla þessa með andvirði bréfsins. Það hefði hann ekki gert og hún leyst víxlana til sín. Í skýrslu sinni fyrir dómi bar hún á sama veg um atvik.

Vitnið Guðrún Hannesdóttir, starfsmaður Landsbanka Íslands, sagði í skýrslu sinni, að ákærði hefði selt þrjá víxla í afgreiðslunni, sem allir hefðu verið í vanskilum. Hefði hann óskað lánveitingar í aðalbanka til þess að gera upp víxlana og bankastjórn heimilað hana.

Ákærði skýrði svo frá fyrir dómi, að hann hefði rætt um það við þær Svanfríði og Þóru, að hagkvæmast væri að sameina skuldir sínar í eitt stórt lán. Kvað ákærði þetta hafa verið gert og greidd upp önnur lán í bankanum en þau, sem þær Svanfríður og Þóra höfðu þegar ábyrgst fyrir sig.

Niðurstaða.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 9.

20. október 1994 gaf Fanney Halldórsdóttir skýrslu hjá Rannsóknarlög-reglu ríkisins á lögreglustöðinni á Blönduósi. Var borið undir hana ljósrít af víxli frá Sparisjóði Kópavogs, sem gefinn var út 22. janúar 1993 með gjalddaga 22. apríl 1993, að fjárhæð 300.000 krónur, samþykktur af Jóni Gauta Kristjánssyni, en út gefinn af Fanneyju Halldórsdóttur og ábektur af Guðbjörgu Maríasdóttur, sbr. 9. tl. ákæru. Kannaðist hún við að hafa skrifað upp á víxilinn fyrir ákærða sem útgefandi. Hún tók það fram, að hún myndi ekki sérstaklega eftir þessu, en taldi, að hann hefði komið heim til hennar með víxil þennan. Hún vildi taka fram, að hún hefði ekki vitað annað en hún væri að skrifa upp á víxilinn fyrir ákærða, en ekki fyrir einhvern Jón Gauta Kristjánsson, sem hún sagðist ekki þekkja neitt. Kvaðst hún því vilja kæra ákærða fyrir blekkingar, sem hann hefði haft í frammi við sig, er hún skrifaði upp á víxilinn, þegar hann lét hana halda, að hún væri að skrifa upp á hann fyrir ákærða. Eins kvaðst hún telja, að ákærði hefði sagt sér, að hann ætlaði að nota víxilinn til skuldbreytinga eða til þess að borga af lánum, en taldi fullvíst, þegar skýrslan var tekin af henni, að andvirði víxilsins hefði ekki verið notað í þeim tilgangi. Þegar hún skrifaði upp á víxilinn, hefði ákærði sagt sér, að hún þyrfti ekki að hafa neinar áhyggjur af því að borga af honum, hann myndi sjá um það, og ekki stæði til, að hún þyrfti að borga neitt. Eins hefði ákærði vitað, að hún ætti ekki neina peninga og hefði ekki fjárhagslega getu til þess að borga af þessum víxli. Sér hefði verið kynnt, að ákærði hefði greitt 150.000 krónur inn á víxilinn 16. júní 1993, en síðan ekkert verið greitt af honum. Greiðslustaða víxilsins 19. október 1994 hefði verið 275.382 krónur, og væri hann núna til innheimtu hjá Lög-mönnum í Hamraborg í Kópavogi. Hún kvaðst hafa verið búin að fá innheimtubréf frá Lögmonnum í Hamraborg og talað um þetta við ákærða, en hann sagst sér, að búið væri að taka nafn hennar út af víxlinum, og bæri hún ekki ábyrgð á neinum skuldum, sem hann væri með í Sparisjóði Kópavogs. En er hún komst að því, að svo var ekki, gekk hún á ákærða, sem sagði henni, að gleymst hefði að taka nafnið út af þessum víxli, en það myndi komast í lag strax. Ekki hafi það þó orðið. Samkvæmt upplýsingum Sparisjóðs Kópavogs var keyptur víxill, út gefinn 25. janúar 1993, af Fanneyju Halldórsdóttur, samþykktur og seldur af Jóni Gauta Kristjánssyni, en ábek-

ingur Guðbjörg Maríasdóttir. Beiðni um víxlakaup þessi hefði komið frá ákærða og kaupin verið samþykkt af sparisjóðsstjórn. Víxlinum var ráðstafað inn á tékkareikning ákærða nr. 40186 til greiðslu á yfirdrætti á reikningnum.

Vitnið Fanney Halldórsdóttir kom fyrir dóm og kvaðst ekki hafa þekkt fjárhagsstöðu ákærða árið 1992. Spurð um víxilinn kvaðst hún ekki vita, hver Jón Gauti væri, enda hefði hún aldrei skrifað upp á neitt fyrir neinn Jón Gauta Kristjánsson, en talið sig vera að skrifa upp á fyrir ákærða. Hún kannast við að hafa fengið pappíra um það, að hún væri skuldari samkvæmt víxlinum, en ekki hefði hún fengið peninga vegna þessa. Hún kvað svo málum hátað, að fjölskylda sín hefði orðið fyrir mikilli sorg árið 1992, þegar dótturdóttir sín lést, og hefði hún orðið eins og freðin fyrir veraldlegum hlutum. Þeir hefðu einhvern veginn ekkert gildi fyrir sig, hún hefði orðið fyrir slíku áfalli. Þau hjónin hefðu haft viðskipti sín í einum banka og hún haldið því áfram, eftir að hún var orðin ein. Hún hefði ekki þekkt slík bankaviðskipti, að fara út í bæ og láta einhverja skrifa upp á, fara inn í banka og taka út peninga, hún bara þekkti þetta ekki. Eithvað hefði hún orðið linari og brenglast þarna. Hún hefði ekki ætlað sér að skrifa upp á fyrir ákærða, en allir viljað vera góðir við alla, af því að þau voru öll í „sjokki“ eftir mikla sorg og þetta bara spunnist svona. Hún sagðist bara standa á gati yfir því, hvað hún hefði skrifað upp á mikið, eða að verið var að skuldbreyta, sem hún hefði ekki skilið. Þetta hefði allt gerst á stuttu tímabili. Áfallið hefði verið í maí 1992, er þau misstu stúlkuna á óhugnanlegan hátt. Þetta hefði verið mikið áfall og ekki liðinn mánuður, þegar hún fékk hjartaáfall og þurfti að fara á spítala og ekki verið við góða heilsu síðan. Hún kvaðst hafa skrifað upp á fyrir ákærða, meðan hann var giftur dóttur hennar.

Jón Gauti Kristjánsson var yfirheyrður hjá rannsóknarlögreglu um víxil þennan. Hann kannaðist við að hafa skrifað nafn sitt sem samþykkjandi á víxilinn og gert þetta fyrir ákærða, sem hefði komið með víxil þennan í vinnuna til sín og hann skrifað á hann þar. Ekki mundi vitnið, hvort önnur nöfn voru á víxlinum, þegar hann skrifaði á hann sem samþykkjandi. Hins vegar kvaðst hann muna, að fjárhæðin 300.000 krónur hefði verið komin á víxilinn. Ekki mundi hann, í hvaða skyni ákærði ætlaði að nota andvirði víxilsins, en hann hefði þó talað um, að hann ætlaði að nota hann til þess að borga af lánum, sem vitnið var á fyrir ákærða. Ekki man vitnið, hvaða lán það voru. Hann sagði ákærða hafa fullvissað sig um, að hann þyrfti ekki að borga af víxlinum, þegar hann skrifaði upp á hann fyrir ákærða. Ákærði myndi sjálfur sjá um það, og sú væri ástæðan til, að vitnið féllst á að ljá

ákærða nafn sitt á víxlinn. Ástæðu þess, að hann er greiðandi að víxlinum, sagði hann vera, að ákærði hefði sagst vera á svörtum lista í bönkum, og yrði vitnið því að skrifa á víxlinn fyrir sig sem greiðandi, þar sem sjálfur gæti hann ekki selt víxil, sem hann væri greiðandi að. Vitnið kvað ákærða hafa vitað, er hann hefði fengið sig til að skrifa á víxlinn, að vitnið var ekki borgunarmaður fyrir honum og ætti enga möguleika á að borga af honum fyrir ákærða. Vitnið kveðst hafa fengið innheimtubréf vegna víxils þessa frá Lögmönnum í Hamraborg, en ekki getað gert neitt í því máli, þar sem hann hefði engin tök á að greiða af þessum víxli, eins og áður hefur komið fram. Þá hefði ákærði aldrei beðið sig að skrifa upp á framlengingarvíxil vegna þessa víxils, og hljóti hann að vera í vanskilum. Hann tók það fram, að hann hefði ekkert fengið af andvirði þessa víxils, þegar ákærði seldi hann, og ákærði aldrei látið sig fá neina peninga fyrir að skrifa upp á víxla eða skuldabréf. Þá kvaðst vitnið halda því fram, að ákærði hefði blekkt sig til þess að skrifa upp á þennan víxil með því að telja sér trú um, að ákærði væri borgunarmaður fyrir honum. Eins hafi ákærði vitað, að vitnið hafði engin tök á að borga af þessum víxli eða halda honum í skilum. Vitnið telur ákærða kunnugt um aðstæður sínar og vita, að hann hefði ekki fjárhagslegt bolmagn til þess að taka á sig skuldir fyrir ákærða.

Fyrir dómi skýrði vitnið Jón Gauti svo frá, að ákærði hefði tjáð sér, að andvirði umrædds víxils færi í að greiða eldri lán, en vitnið kvaðst ekki hafa fylgst með, hvort svo var.

Vitnið Guðbjörg Maríasdóttir, fyrrverandi eiginkona ákærða, er nú látin. Hún gaf skýrslu hjá rannsóknarlögreglu Reykjavíkur 2. mars 1995. Þar var hún spurð að því, hvort hún kannaðist við að hafa ábekt þennan víxil og að hvers beiðni. Kannaðist hún við að hafa skrifað á víxlinn sem ábekingur, en mundi ekki eftir að hafa skrifað upp á þennan víxil í þeim tilgangi, að hann yrði seldur í Sparisjóði Kópavogs. Hins vegar rámaði hana í að hafa skrifað á tryggingarvíxil fyrir ákærða, sem hann hefði ætlað að nota, þegar hann var með eitthvert kreditkort í Sparisjóði Kópavogs. Hún tók fram, að sér hefði ekki dottið í hug að skrifa á víxil fyrir ákærða, sem hann hefði ætlað að selja. Þá vildi hún taka fram, að hún þekki Jón Gauta Kristjánsson ekki neitt, og er hún hefði skrifað á víxlinn, hefði hún talið sig vera að gera það fyrir ákærða, en ekki einhvern Jón Gauta. Hún telur, að móðir sín, Fanney Halldórsdóttir, hafi verið búin að skrifa á víxlinn, þegar hún skrifaði á hann sem ábekingur. Hefði hún ekki skrifað á víxlinn, ef móðir sín hefði ekki verið búin að skrifa á hann. Þá tók hún fram, að hún væri viss um, að nafn Jóns Gauta hefði ekki verið komið á víxlinn, þegar hún skrifaði á hann. Hún hefði talið, að hún væri að skrifa á víxlinn fyrir ákærða, og

sér ekki dottið í hug að skrifa á hann sem ábekingur, hefði nafn Jóns Gauta verið á honum. Hún tók fram, að hún hefði haft mjög mikil óþægindi af því að hafa skrifað á þennan víxil. Hún hefði þurft að fara á fund hjá Lög-
mönnum í Hamraborg tvívegis, og eins væri tvisvar búið að koma heim til sín í þeim tilgangi að gera lögtak, eins og hún orðaði það, vegna þessarar víxilskuldar. Þá kom fram hjá henni, að hún og þau ákærði hefðu verið gift og búið saman í u. þ. b. 12 ár, en skilið árið 1983. Hefði hún ekki haft neitt samneyti við ákærða, eftir að þau skildu, nema að vísu vegna andláts og útfarar dóttur þeirra vorið 1992. Var hún þá spurð, hvort ákærði hefði greitt útfararkostnað dóttur þeirra, og taldi hún sig geta fullyrt, að ákærði hefði ekkert greitt í beinum útfararkostnaði. Hún viti til þess, að hann hafi lagt til blómaskreytingu á kistuna og eins bæklinginn, sem sálmannir við útförina voru prentaðir í. Annað í sambandi við útförina, kvaðst hún ekki vita til, að hann hefði greitt. Þá gerði hún kröfu til þess, að ekki yrði gengið að sér til greiðslu á víxlinum, og bar það fyrir sig, að ákærði hefði blekkt sig, þegar hún skrifaði á víxlinn. Í fyrsta lagi notaði hann víxlinn á annan hátt en hann hafði talað um við hana, þegar hún skrifaði á hann, heldur selt hann, en ekki notað hann sem tryggingarvíxil. Í öðru lagi hefði hann látið sig halda, að hún væri að skrifa á víxlinn fyrir hann, en svo sæi hún, að það væri einhver maður, sem hún hefði ekki hugmynd um, hver væri, Jón Gauti Kristjánsson, sem væri greiðandi á þessum víxli.

Vitnið Halldór Árnason, sparisjóðsstjóri í Sparisjóði Kópavogs, kom fyrir dóminn og skýrði frá því, að ákærði hefði verið í viðskiptum við sparisjóðinn. Hefðu afskipti vitnisins af honum fyrst verið í byrjun árs 1993, en þá hefði farið að bera á því, að hann stóð hvorki í skilum með VISA-kort sitt né yfirdrátt. Keyptur hefði verið víxill af ákærða með Jón Gauta Kristjánsson sem greiðanda. Útgefandi var Fanney Halldórsdóttir og ábekingur Guðbjörg Maríasdóttir. Víxillinn hefði farið í að greiða upp yfirdrátt ákærða hjá sparisjóðnum og óheimilaðan yfirdrátt. Þetta hefði leitt hvað af öðru, þ. e. a. s., að fleiri bréf hefðu verið keypt af honum; hann hefði sífellt verið í vanskilum, og reynt hefði verið að hjálpa honum með því að halda þessu í skilum. Þessi víxill hefði verið notaður í hans þágu. Vitnið kvaðst hafa gert ákærða grein fyrir því á þessum tíma, að pappírar, sem kæmu inn frá honum, gætu ekki verið á hans nafni, þar sem hann væri sjálfur gjaldþrota, þ. e. a. s., að sparisjóðurinn vildi fá ábyrga einstaklinga inn, ef þeir ættu að getað hjálpað honum, annars færi þetta í lögfræðilega innheimtu. Honum hefði verið gerð grein fyrir því, að ef hann ætlaði að leita sér aðstoðar við að greiða upp þessi vanskil, yrði hún að koma annars staðar að. Sparisjóðurinn væri tilbúinn að hjálpa honum með því að kaupa af honum

þá pappíra, ef þeir væru í lagi. Spurður um, hvort hann hefði verið að kaupa af ákærða viðskiptabréf, sem ákærði fengi út úr viðskiptum, eða viðskiptabréf, sem yrðu til með því, að hann fengi fólk til þess að skrifa á þau, sagði vitnið, að hann fengi fólk til þess að skrifa upp á. Reyndar sagði vitnið, að hann þyrði ekki að fara með það, en ákærði hefði komið með þennan víxil með þessum ábyrgðarmönnum. Það hefði ekki verið að þeirra beiðni. Hann hefði farið sjálfur að leita að ábyrgðarmönnum og honum gerð grein fyrir því, að hann gæti ekki sjálfur verið greiðandi á þeim pappírurum. Reyndar kom til þess í lokin, að útbúið var skuldabréf til þess að greiða úr vandamálum hans. 300.000 króna víxillinn leysti ekki nema að hluta til úr þeim vanskilum, sem ákærði var í á þessum tíma. Það hefði verið út af óheimilum yfirdrætti, en leysti ekki þann vanda, sem verið hefði vegna VISA-kortsins.

Ákærði var yfirheyrður hjá rannsóknarlögreglunni um þetta tilvik 25. mars 1995, og kvað hann kærufanneyjar „kjaftæði frá A til Ö“, eins og hann orðaði það. Vitninu Fanneyju hefði verið fullkunnugt um, að Jón Gauti Kristjánsson væri samþykkjandi víxilsins, og það væri rétt hjá henni, að hún hefði skrifað upp á víxlinn fyrir hann, enda væri þetta ekki fyrsta blaðið, sem hún skrifaði upp á með Jón Gauta sem samþykkjanda. Henni hefði því verið fullkunnugt um, að Jón Gauti væri að aðstoða ákærða ekki síður en hún. Hann neitar því algjörlega og kveður alrangt, að hann hafi haft í frammi blekkingar gagnvart Fanneyju. Hann hafi þekkt hana of vel til þess, enda hafi hann aldrei komið með blöð til hennar til undirskriftar, nema samþykkjandinn hafi verið búinn að skrifa á þau. Henni hafi verið manna kunnugast um fjárhagslega stöðu sína og því fullljóst, að hann ætti enga peninga, sem gætu tryggt afborganir á því, sem hún hefði skrifað upp á fyrir sig. Hún hefði því sjálf getað sagt sér það, að brugðið gæti til beggja vona, þótt aldrei hefði það verið ætlun sín eða annarra, að hún þyrfti að borga þetta sjálf, enda ekki gert það. Þegar fólk sé að hjálpa hvert öðru, búið enginn við, að svo illa fari, enda myndu menn þá aldrei skrifa upp á neitt. Hann kvaðst hafa selt víxlinn sjálfur í Sparisjóði Kópavogs, andvirði hans verið lagt inn á tékkareikning sinn, sem hann var með við sparisjóðinn, og andvirðið farið til þess að greiða upp yfirdráttarskuldir á reikningnum. Undir ákærða var borið bréf Lögmanna í Hamraborg, dags. 19. október 1994, en þar kom fram, að þann dag hefði skuld samkvæmt víxlinum verið 275.382 krónur. Ákærði kvað þetta ekki rétta kröfulýsingu. Hann hefði borgað 150.000 krónur inn á víxlinn 19. apríl 1993, þegar hann hefði fengið 1.000.000 króna lán hjá Sparisjóði Kópavogs. Hann líti svo á málið, að krafan, sem Lögmenn í Hamraborg væru með í innheimtu á sig, væri um

150.000 krónur, en ekki 300.000 krónur, og því ætti að reikna kostnað á dráttarvexti af 150.000 krónum, en ekki 300.000 krónum, eins og gert var. Þá tók hann fram, að allar skuldir sínar hjá Sparisjóði Kópavogs hefðu verið komnar í innheimtu hjá Lögmönnum í Hamraborg. Út hefði verið gefið skuldabréf, að fjárhæð 2.300.000 krónur, og þá hefði átt að taka þennan víxil með inn í það skuldabréf, en ekki verið gert, og þess vegna væri hann í vanskilum ennþá. Kvaðst ákærði líta svo á, að þeir, sem sáu um þá skuldbreytingu fyrir sig, hefðu gleymt að taka eftirstöðvarnar af víxlinum með, þegar skuldabréfið var útbúið. Um framburð Guðbjargar Maríasdóttur sagði ákærði í lögregluskýrslu sinni, að rangt væri hjá Guðbjörgu, að hún þekkti ekki Jón Gauta. Þá hefði Guðbjörgu verið fullkunnugt um stöðu ákærða, en þar átti hann við gjaldþrot sitt, og þetta væri ekki fyrsta blaðið, sem þær hefðu áritað með Jón Gauta sem samþykjkjanda.

Ákærði var spurður að því fyrir dómi, hvort andvirði víxilsins hefði verið lagt inn á tékkareikning ákærða við Sparisjód Kópavogs nr. 40186 til greiðslu á óheimilum yfirdrætti á reikningnum. Ákærði neitaði því. Sagðist ákærði ekki skilja orðalagið í ákærinni og vildi ekki játa, að þessi víxill hefði verið vegna óheimils yfirdráttar. Hins vegar hefði það verið vegna yfirdráttar og notað til greiðslu á yfirdrættinum sjálfum.

Niðurstaða.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 10.

Í skýrslu Fanneyjar Halldórsdóttur 20. október 1994 kvaðst hún hafa skrifað á skuldabréf, að fjárhæð 300.000 krónur, sem útgefandi, sbr. 10. tl. ákæru. Hún sagðist muna, að ákærði hefði komið til sín með bréfið og beðið sig að skrifa upp á það í þeim tilgangi að skuldbreyta einhverjum lánum, sem hún hefði verið á fyrir hann. Þar hefði verið um að ræða lán, sem hún hefði skrifað upp á fyrir hann um það leyti, sem dóttir hans dó, og hann ekki getað staðið í skilum með. Hún taldi sig því til neydda að skrifa upp á bréfið til þess að forðast, að gengið yrði að sér vegna þeirrar skuldar. Ákærði hefði alltaf vitað, frá því að hún skrifaði fyrst upp á fyrir hann, að hún gat ekki tekið að sér að greiða af neinum lánum, enda hefði hann fullvissað sig um, að hún þyrfti þess ekki, og hún trúað því. Hún taldi í lögregluskýrslunni, að því mætti segja, að ákærði hefði neytt sig til þess að skrifa upp á þetta skuldabréf og þar sem hún hefði aðeins gert það til þess að koma í veg fyrir, að gengið yrði að íbúð sinni. Hún tók fram, að hún vissi

ekki, í hvað ákærði eyddi þeim peningum, sem hann fékk með því að selja skuldabréfið, en sér fyndist ólíklegt, að hann hefði notað allt andvirðið til þess að greiða niður lán, sem hún hafði skrifað upp á fyrir hann. Hafði hún orð á, að hún vildi kæra ákærða fyrir að hafa blekkt sig og þvingað til að skrifa upp á þetta skuldabréf og ráðstafað andvirði þess öðruvísi en hann hefði talað um við sig, þegar hann fékk sig til þess að skrifa á það. Hún man ekki betur en ástæða þess, að hún gaf bréfið út, en ekki ákærði, væri sú, að ákærði hefði sagt sér, að bankastjórinn vildi, að hún væri skuldari, en ekki ákærði. Hann hefði talið henni trú um, að þetta skipti ekki neinu máli, þar sem hann myndi borga skuldabréfin og hún þyrfti ekki að hafa neinar áhyggjur af þeim. Um stöðu sína, er skýrslan var tekin, kvaðst hún vera elli-lífeyrisþegi og hefði ekki aðrar tekjur en ellilífeyrinn. Í byrjun ágúst 1995 hefði hún flust norður í land til sonar síns og tengdadóttur, þar sem sér hefði ekki verið orðið vært í íbúð sinni að Háaleitisbraut 117, Reykjavík, fyrir rúkkurum og mönnum, sem voru að ganga að sér eða íbúðinni vegna skulda, sem hún hafði skrifað upp á fyrir ákærða og hann ekki staðið við að greiða af. Megi segja, að hún hafi flúið norður vegna þessa ástands, þar sem hún hefði ekki talið sér vært lengur í íbúð sinni.

Hér fyrir dómi kvaðst vitnið Fanney Halldórsdóttir kannast við bréfið og tók fram, að í hvert skipti, sem hún skrifaði upp á fyrir ákærða, hefði hún ítrekað, að hún þyrfti á öllu sínu að halda fyrir sína fjölskyldu og ætti engan afgang til að borga fyrir hann. Hefði hann vitað í hvert skipti, sem hún skrifaði upp á, að þetta var gert meira af góðvild. Hún segir hann hafa vitað um aðstæður sínar, sem voru slæmar, og hún að hefði misst íbúðina 5. október 1995 á uppboði, en það ekki verið vegna hans, heldur annarra í fjölskyldu sinni. Hún kveðst hafa verið skuldari á bréfinu og sagðist muna eftir, að einhverra hluta vegna hafi honum verið hjálpað, sér fyndist einhvern veginn eins og hann hefði tjáð sér, að hann gæti fengið þetta lán, ef hún skrifaði upp á þetta fyrir hann. Það væri verra, ef hann væri sjálfur skrifaður fyrir því. Hún hefði aldrei komið í neina banka og þetta verið algjörlega hans viðskipti við bankann og hún aldrei fengið krónu af þessum peningum.

Vitnið Marías Kristján Stefánsson kvaðst í skýrslu hjá lögreglu kannast við að hafa skrifað upp á skuldabréfið og gert fyrir föður sinn, ákærða. Hann kvaðst muna, að andvirði bréfsins hefði átt að ganga til greiðslu á Galant-bifreið, sem faðir sinn hefði verið að kaupa og ætlað að nota sem leigubíl. Við undirskrift á skuldabréfið gerði hann ekki ráð fyrir því að þurfa að borga af því og kvaðst ekki hafa þurft þess ennþá. Hann kvaðst telja, að hann hefði verið borgunarmaður fyrir bréfinu, þegar hann skrifaði á það.

Vitnið Erna Sigurðardóttir, skrifstofustjóri við Landsbanka Íslands, Höfðabakkaútibúi, kom fyrir dóminn. Hún kveður ákærða hafa verið ábyrgðarmann á láni í útibúinu. Hún var spurð um skuldabréf, sem veitt var 1. apríl 1993 til Fanneyjar Halldórsdóttur, að fjárhæð 300.000 krónur, en ákærði var sjálfskuldarábyrgðarmaður á því láni. Hún kvaðst aðeins hafa verið staðgengill og komið eingöngu til að staðfesta. Þetta lán hefði verið í útibúinu, en sér skildist, að hann hefði komið í umboði Fanneyjar Halldórsdóttur til þess að fá þetta lán fyrir hennar hönd. Hún kvað ákærða ekki hafa verið viðskiptamann í bankanum, hann hefði komið í viðskipti sem ábyrgðarmaður Fanneyjar. Ekki kvaðst hún hafa átt samskipti við ákærða. Hún hafði meðferðis gögn úr bankanum; þar var ljósrit af umsókn Fanneyjar Halldórsdóttur á skuldabréfi, sem var undirritað af Fanneyju og ákærði ábyrgðarmaður á því. Fram kom í gögnum, að hann hefði verið að taka lán til þess að greiða hluta af öðru láni, en hluti kæmi til útborgunar. Væri hann ábyrgðarmaður á því láni, sem hann væri að greiða, en skuldari á því láni hefði heitið annað. Hluti lánsins var greiddur í ávísun, stílaðri á Fanneyju Halldórsdóttur. Hún kvaðst hafa neitað ákærða um fyrirgreiðslu, er hann leitaði eftir því við sig, og hefði það einkum verið vegna framkomu hans.

Ákærði var spurður um skuldabréf þetta, og kvaðst hann hafa greitt með því víxil, að fjárhæð 150.000 krónur, en afganginn af þeim peningum, sem hann hefði fengið út úr skuldabréfinu, hefði hann notað til að ganga frá kaupum á Galant-bifreið, eins og fram kom í skýrslu Maríasar. Kvað ákærði nú búið að borga þetta lán upp ásamt fleiri lánnum, sem greini í ákæru. Þetta hefði verið gert upp í desember 1995. Ekki man ákærði, til hvers lánið var tekið.

Niðurstaða.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 20.

16. apríl 1993 gaf Svanfríður Hagvaag út skuldabréf, að fjárhæð 1.000.000 króna, sbr. tölulið 20 í ákæru, með sjálfskuldarábyrgð Fanneyjar Halldórsdóttur og Ágústu Sigmundsdóttur. Bréfið var selt í Sparisjóði Kópavogs og andvirði þess lagt inn á tékkareikning ákærða við sparisjóðinn. Fram kemur, að 738.621,20 krónur af andvirði skuldabréfsins voru notaðar til greiðslu af skuldum, 188.621,20 krónur fóru til greiðslu á VISA-skuld og 150.000 krónur voru greiddar inn á víxil. Einnig hafði ákærði fengið til ráðstöfunar 226.381,60 krónur af andvirði bréfsins. Þetta bréf var gert upp, þegar ákærði

seldi Sparisjóði Kópavogs skuldabréf, sem getur í tilviki nr. 21 og síðar verður rakið.

Í skýrslu sinni hjá rannsóknarlögreglu 24. maí 1994 taldi vitnið Svanfríður Hagvaag, að ákærði hefði sagt sér, að hann væri að skuldbreyta einhverjum lánum með þessu skuldabréfi. Í skýrslu sinni fyrir dómi sagði vitnið um þetta tilvik, að ákærði hefði komið til sín um páskana 1993 og þau farið í bíltúr. Hefði ákærði þá sagt sér, að hann væri að fara í gegnum fjármál sín. Þyrfti að stokka allt upp á nýtt, og yrðu þau nú að standa saman. Um þetta gat hann ekki talað við hana heima hjá henni, því að sonur hennar var í heimsókn. Hún hefði verið búin að skrifa upp á fyrir hann áður og myndi lenda í vandræðum, ef hún héldi því ekki áfram. Miðað við veltu í verslun þeirri, er hún rak, hafi sér ekki þótt 1.000.000 króna há fjárhæð.

Í fyrrgreindri skýrslu sinni hjá rannsóknarlögreglu sagði vitnið Fanney Halldórsdóttir, að ákærði hefði komið með bréf þetta í vinnuna til sín og hún skrifað á það sem sjálfskuldarábyrgðarmaður. Hann hefði sagt sér, að hann ætlaði að nota það til skuldbreytinga og til að sameina lán, sem hann væri með. Hann hefði talið sér trú um, að hann ætlaði að borga með þessu víxla og skuldabréf, sem vitni hafði skrifað upp á fyrir hann, og hún trúað því. Á þessum tíma hefði sér ekki fundist hún vera að gera ákærða greiða með því að skrifa upp á fyrir hann, heldur hefði hún gert það til neydd, vegna þess að víxlar og skuldabréf, sem hún hefði skrifað upp á fyrir ákærða, voru komin í vanskil. Hún hefði verið að koma þannig í veg fyrir, að gengið yrði að sér vegna þessara vanskila. Hér fyrir dómi kvaðst vitnið ekki hafa vitað, hver Svanfríður Hagvaag væri né heldur Ágústa Sigmundsdóttir.

Ágústa Sigmundsdóttir kom fyrir dóminn við aðalmeðferð málsins og skýrði frá því, að þau ákærðu hefðu kynnst á Reykjalundi. Ekki mundi hún, hvaða ár það var, en kannaðist við skuldabréf með veði í íbúð sinni á Akranesi. Hefði hún skrifað upp á það og tildrög þess verið þau, að ákærði hefði borið sig afskaplega illa. Hann hefði misst dóttur, og síðan myndi hann missa konu sína, og svo myndi hann missa þessa konu. „Ég veit ekki, hvað maðurinn er búinn að eiga margar konur,“ sagði vitnið, „en af minni hálfu er ekkert til, sem heitir vorkunnsemi í hans garð.“ Vitnið kvaðst vera á lyfjum vegna flogaveiki og ekki í jafnvægi, og framburður þess og atferli bar þess merki, að vitnið ætti við veikindi að stríða.

Bróðir Ágústa Sigmundsdóttur, vitnið Árni Þór Sigmundsson, kom fyrir dóminn við aðalmeðferð málsins. Kvaðst hann hafa talið, að Ágústa gerði sér ekki grein fyrir þessum málum. Hún hefði verið mjög illa stödd og ekki gert sér grein fyrir eðli málsins. Sl. þrjú ár hefði hún verið nánast algjörlega

inni á sjúkrahúsum, en sjúkrasaga hennar væri aftur á móti ein ellefu ár með hléum og hún auk þess átt við geðræn vandamál að stríða. Þau fælust í, að hún fari í „maniu depressivu“. Hefði hún verið svipt sjálfræði 20. desember 1994 og vistuð á geðdeild Landspítalans, en ekki svipt fjárræði.

Ákærði sagði í skýrslu sinni fyrir dómi, að hann myndi ekki, til hvers lán þetta hefði verið tekið, en búið væri að greiða það.

Niðurstaða.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 16.

27. apríl 1993 gaf Svanfríður Hagvaag út skuldabréf, að fjárhæð 500.000 krónur, til fjögurra ára, sbr. tölulið 16 í ákæru. Sjálfskuldarábyrgðarmenn á bréfinu voru Ólafía Jónsdóttir og Ingibjörg Sveinsdóttir, en ákærði var vitundarvottur að undirskrift útgefanda og sjálfskuldarábyrgðarmanna. Fram kemur á lánsúmsókn, að Svanfríður Hagvaag sótti um að fá lán þetta, og í athugasemdum bankans kemur fram, að hér er um að ræða skuldbreytingu á láni. Andvirði bréfsins var lagt inn á safnreikning við bankann og notað til skuldbreytinga á greiðslu á innheimtukostnaði hjá lögheimtunni. Fram kemur, að andvirði lánsins var notað til þessarar skuldbreytingar á skuldabréfi, sem Jón Gauti Kristjánsson var greiðandi að og ákærði ábyrgðarmaður.

Vitnið Svanfríður Hagvaag, sem gaf út umrætt bréf, gaf skýrslu hjá rannsóknarlögreglu 24. maí 1994. Í skýrslunni kom fram, að hún hefði verið kynnt ákærða af konu, sem vann hjá sér, vitninu Þóru Bjarneyju Guðmundsdóttur. Á þessum tíma hefði hún rekið verslunina Pétur Pan og Vöndu í Borgartúni 22, Reykjavík, en vitnið Þóra unnið hjá sér frá því í september 1992 þar til í júlí 1993. Hefði ákærði verið kunningi Þóru og stundum komið í kaffi til þeirra í verslunina. Þóra hefði skrifað upp á víxla og skuldabréf fyrir ákærða og hún vottað eitthvað af þessum bréfum fyrir þau í upphafi, en svo endað með því, að hún hefði skrifað á skuldabréf fyrir ákærða sem sjálfskuldarábyrgðarmaður. Einnig minnti sig að hafa skrifað á víxil fyrir hann. Ekki vissi hún, þegar skýrsla hennar var tekin hjá rannsóknarlögreglu, hvort skuldirnar voru greiddar að fullu eða ekki. Hún kvaðst hafa lokað versluninni í ágúst 1993 og þá verið komið í fjárhagslegt óefni fyrir sér, bæði vegna rekstrar verslunarinnar og eins vegna ákærða. Á þeim tíma hefði hún verið orðin veik, þó að hún væri ekki farin að átta sig á því, farin að loka sig af. Hún hefði ekki opnað póst, sem hún fékk, flutt lög-

heimili sitt, breytt um símanúmer, ekki ansað dyrabjöllu, þegar reynt var að heimsækja hana og legið í rúminu heila og hálfa daga. Skuldabréfið 27. apríl segist hún kannast við, sér hafi verið sýnt það í ljósriti og hún kannast við undirskrift sína. Hefði ákærði sagt sér, að hann ætlaði að nota andvirði skuldabréfsins til þess að skuldbreyta einhverjum lánum, sem væru í van-skilum. Tók vitnið það fram, að hún hefði ekkert fengið af þeim peningum, sem fengust fyrir skuldabréfið. Ekki mundi hún, í hvaða vandræðum ákærði sagðist vera, þegar hún skrifaði á þetta bréf fyrir hann, og ekki vissi hún, hvað ákærði hafði gert við peningana, sem hann fékk, þegar hann seldi þetta skuldabréf, hún hefði ekki fengið neitt af þeim peningum. Ákærði hefði aldrei gert vitninu nákvæma grein fyrir því, hvernig hann ætlaði að borga af þessum skuldabréfum, sem hún hafði skrifað upp á fyrir hann sem sjálfskuldarábyrgðaraðili. Hins vegar hefði hann alltaf tekið skýrt fram, að hún þyrfti ekki að hafa neinar áhyggjur af þessum skuldabréfum, hann myndi sjálfur borga þau.

Fyrir dómi skýrði vitnið Svanfríður svo frá, að ákærði hefði sagt, að um væri að ræða lán, sem búið væri að framlengja nokkrum sinnum. Einhver annar hefði verið ábyrgðarmaður á láninu, og til þess að forða þeim Ólafíu og Ingibjörgu frá vandræðum, sagði ákærði, að vitnið yrði að taka við.

Vitnið Ingibjörg Sveinsdóttir gaf skýrslu hjá Rannsóknarlögreglu ríkisins 5. apríl 1995. Hún kannaðist við skuldabréf samkvæmt ákæru-liði 16 og að hafa skrifað á það sem sjálfskuldarábyrgðarmaður. Upphaflega hefði það verið vinkona sín, vitnið Ólafía Jónsdóttir, sem hefði spurt sig að því, hvort hún væri fánæg til að gera þetta, en Ólafía hefði sagst vera að skrifa upp á þetta skuldabréf sem sjálfskuldarábyrgðarmaður fyrir mann, sem hún þekkti frá gamalli tíð. Kvaðst Ólafía ekki vita annað en hann væri í alla staði heiðarlegur og óhætt að skrifa upp á fyrir hann. Það var svo ákærði sjálfur, sem kom með skuldabréfið til sín og hún skrifað upp á það. Hefði hann gert sér nákvæma grein fyrir því, hvernig hann ætlaði að fara að því að borga, og þyrfti hún ekki að hafa nein óþægindi af því að skrifa upp á þetta bréf og örugglega ekki að borga neitt af því. Hún kvaðst hafa fengið hótanir og stefnur frá lögmönnum vegna þessa skuldabréfs, en tók fram, að hún hefði ekkert borgað af því.

Hér fyrir dómi bar vitnið á sömu lund og hjá lögreglu. Kvaðst hún ekki hafa vitað, hver Jón Gauti var, þegar hún skrifaði upp á fyrra bréfið. Ákærði hefði sagt sér, að Jón Gauti væri kunningi sinn og ætlaði að hjálpa sér, því að sjálfur væri hann gjaldþrota. Hún kvaðst hafa skrifað upp á, af því að vinkona sín, Ólafía, hélt, að þetta væri mjög heiðarlegur og góður maður og gamall sveitungi sinn. Hún væri búin að þekkja hann, frá því að

hann var ungur, og hefði aldrei heyrt neitt slæmt af honum. Við skýrslu hennar kom nú fram, að hún hefði skrifað upp á fleiri lán fyrir ákærða, en mundi ekki, hvort þau voru tvö eða þrjú. Það hafi borið þannig að, að átt hefði að framlengja og sameina lán. En í ljós kom, að þetta voru ný lán og hann ekki verið að framlengja eða sameina nein lán, eins og hann hafði talað um. Þær hefðu komist að því, Ólafía og vitnið, eftir á, þegar þær fóru að garfa í þessu og hringja í bankana, að þetta voru ný lán, en þá hefðu þær verið búnar að skrifa upp á þetta. Þær hefðu í eitt skiptið talað við bankastjórann á Dalbraut og hann sagt þeim, að það væri rétt, að ákærði væri að skuldbreyta. Er hún var spurð, hvers vegna hún væri að skrifa upp á fyrir ákærða, eftir að þessi vanskil hefðu orðið uppvís og hann ekki þessi góði skuldari, sem vinkona hennar hafði sagt, kvað vitnið bankastjórann hafa sagt þeim, að þetta myndi að öðrum kosti lenda á þeim. Ákærði væri að reyna að koma sínum málum í höfn og standa í skilum. Var hún þá spurð, hvort bankastjórinn hefði sagt, að þær yrðu að borga, ef þær ekki framlengdu þetta. Svaraði vitnið því játandi, í raun og veru hefði hann óbeint sagt það. Aldrei hefði hún fengið neitt að vita um fjárhagsstöðu ákærða, hve mikið hann skuldaði, o. s. frv. Hún kvaðst hafa talið sig knúða til að skrifa upp á lánið, ella hefði hún þurft að borga af hinu láninu, sem komið var í vanskil. Hún kvaðst kannast við Svanfríði Hagvaag og hafa umgengist hana svolítið á þessum tíma og unnið í búðinni hjá henni um skeið, en vissi lítið, hvað þeim ákærða fór á milli, hún hefði ekki rætt það við vitnið. Hún kvaðst ekkert hafa greitt af lánnum þessum, hefði slæma fjárhagsstöðu, væri einstæð móðir á hálfum atvinnuleysisbótum og í fjögurra tíma vinnu. Samskipti sín við ákærða hefðu engin verið fyrir utan lánin og erindin, sem hann átti við sig út af þeim. Hún kvaðst hafa rætt við ákærða úti í bíl, þegar hún skrifaði upp á 500.000 króna lánið í Íslandsbanka á Dalbraut. Hann hefði spurt sig, hvort hún vildi skrifa upp á þetta, það myndi bjarga allri framtíð sinni, ef hann gæti borgað sig út úr einhverju gjaldþroti; þá væri hann kominn á græna grein í lífinu. Hún kveðst hafa orðið fyrir óþægindum, þegar hún hafi leitað eftir fyrirgreiðslu í bönkunum út af skuldum þessum, og sér verið synjað um fyrirgreiðslu. Hún kvað ákærða hafa vitað um fjárhagsstöðu hennar, þegar hún skrifaði upp á fyrir hann. Hún hefði sagt honum, að hún ætti ekki neitt, og reyndar hafði vitnið ekki trú á því, að nafn sitt myndi duga.

Vitnið Ólafía Jónsdóttir skýrði svo frá við rannsókn og meðferð málsins, að ákærði hefði beðið sig að vera ábyrgðarmaður á umræddu skuldabréfi. Upphaflega hefði Jón Gauti verið skráður greiðandi að láninu, en bankinn ekki sætt sig við hann. Vitnið mundi ekki, í hvaða vandræðum ákærði sagð-

ist vera, og ekki vissi hún, hvað hann gerði við peningana. Vitnið kvað ákærða aldrei hafa gert henni nákvæma grein fyrir því, hvernig hann ætlaði að borga af þessu skuldabréfi og öðrum, sem hún hafði ábyrgst fyrir hann. Hann hefði alltaf tekið skýrt fram, að hún þyrfti ekki að hafa neinar áhyggjur af skuldabréfunum, hann myndi sjálfur borga þau. Samt hefði hún verið að fá tilkynningar heim um vanskil á lánum. Ákærði hefði margreynt að fá sig til að skrifa lengur undir og tekið því illa, þegar hún vildi það ekki. Hún kvaðst oft hafa hringt í hann, þegar vanskilatilkynningar bárust, en hann alltaf kjaftað sig út úr þessu og sagt, að þetta væri að koma, hann ætti von á þessum peningum o. s. frv. Ekki nefndi hann, hvaðan hann ætti von á peningum. Hún kvaðst alls ekki hafa verið í fullkomnu lagi andlega á þessum tíma. Engin samskipti hefðu verið með þeim ákærðu nema þessi og þau ekki haft samband nema út af vanskilum. Hún kvað fjárhagsstöðu sína hafa verið þá, þegar hún kynntist ákærða og fór að skrifa upp á, að hún væri einstæð móðir með dreng á framfæri og 60.000 krónur á mánuði. Hún kvaðst hafa gert ákærða grein fyrir því, að hún gæti ekki borgað, en hann sagt, að það kæmi ekki til. Ekki kannaðist vitnið við Ágústu Sigmundsdóttur. Hún sagði aðstæður sínar slíkar, að sér dygði ekki að reyna að fá lán í bönkum eða sparisjóðum vegna vanskilanna, sem orðið hefðu vegna ákærða. Hún hefði ætlað að skrifa upp á skuldabréf fyrir bróður sinn upp á 60.000 krónur, en það hefði ekki verið tekið gilt út af þessu, og hún væri á svörtum lista. Hefði hún varla komist að, þegar þau ákærði ræddu þessu mál, og hann sagt þetta óþarfalæti í henni og hann stæði í skilum með þetta, en aldrei nokkurn tíma hefði hann haft í hótunum við sig. Spurð um, hvað hún hefði vitað um fjárhagsstöðu ákærða, sagði hún það hafa verið afskaplega lítið annað en það, að hann væri leigubílstjóri og ætti bíl, sem hann æki á. Aldrei hefði hann sýnt sér yfirlit yfir skuldir eða rätt þær við sig. Ekki vissi hún heldur um aðrar skuldbindingar en þær, sem hún var á. Spurð um, hvers vegna hún hefði gengið í ábyrgðir fyrir hann, kvaðst hún hafa treyst honum og hann verið góður vinur þeirra í gamla daga, gamall sveitungi.

Vitnið Vilhjálmur Ólafsson, fyrrverandi útibússtjóri í Íslandsbanka, Dalbraut, kom fyrir dóm við aðalmeðferð málsins. Hann var spurður um aðdraganda þess, að keypt var 500.000 króna bréf, út gefið 27. apríl 1993 af Svanfríði Hagvaag, með sjálfskuldarábyrgð Ólafíu Jónsdóttur og Ingibjargar Sveinsdóttur, sbr. töluð 16 í ákæru. Hann kvað ákærða hafa komið til sín og einhver sorgarsaga verið á bak við þetta mál. Hefði ákærði beðið sig að hjálpa þessum manni og lagt fram nöfn á ábyrgðarmönnum fyrir hann, sem í því tilviki voru vitnin Ólafía Jónsdóttir og Ingibjörg Sveinsdóttir. Ekki mundi vitnið, hvaða sorgarsaga það var, sem þarna var um að ræða.

Tílefnið hefði verið það, að verið væri að bjarga Jóni Gauta úr einhverjum vandamálum. Ákærði hefði ekki fengið neitt lán hjá vitninu, það hefði verið fyrir hans milligöngu, að þetta var gert. Ekki vissi vitnið, hvers vegna ákærði leitaði til útibúsins. Skömmu fyrir 27. apríl 1993 hefði ákærði komið til vitnisins og sagt því frá þessum vandræðum, en vitnið kvaðst hafa talið best að láta málið hafa sinn gang hjá lögfræðingum og ljúkast þar. Síðan hefði ákærði komið með tilboð um lausn á þessu máli, þ. e. a. s., að Svanfríður Hagvaag væri reiðubúin að gefa út skuldabréf fyrir þessari fjárhæð, tæpum 500.000 krónum með lögfræðikostnaði. Hann kvaðst hafa skoðað þessa konu, eins og hann orðaði það, og hún virst vera í lagi og honum fundist ekki óeðlilegt að breyta þessu. Hafi sér gengið tvennt til, annars vegar það, að Jón virtist ekki koma til greina sem nánast vonlaus, Svanfríður hefði verið sterkari aðili, og enn fremur gat hann lengt í láninu að beiðni ákærða, svo að greiðslubyrði yrði léttari. Hann var spurður, hvernig það hefði verið útskýrt, að Svanfríður væri greiðandi að láni, sem kæmi til greiðslu á upphaflegri skuld Jóns. Vitnið kvað enga skýringu hafa verið gefna á því. Þetta hefði verið kostur, sem hefði verið boðinn, án þess að lánið héldi áfram í lögfræðiinnheimtu, sem hefði haft í för með sér aðför að ábyrgðarmönnum fyrra lánsins. Á þessu nýja bréfi væru sömu sjálfskuldarábyrgðarmenn og á hinu gamla. Þá hefði vitninu líka gengið það til, að alveg var komið að aðför að þeim, en þarna möguleiki til þess að bjarga þessu máli áfram með léttari greiðslubyrði og lengingu lánsins. Ekki hafði vitnið hugmynd um tengsl þessa fólks. Hann var spurður, hvort hann hefði grennslast eftir því hjá Svanfríði, hvort hann mætti ráðstafa andvirði lánsins með þeim hætti, sem gert var. Því svaraði hann neitandi. Hann kvaðst hafa fyllt út lánsúmsóknina, ákærði hefði rætt við sig um þetta, og hann hefði örugglega farið og fengið Svanfríði til að undirrita það, áður en lánið var afgreitt og textinn skrifaður á það. Þá hefði verið bætt inn á úmsóknina, að ákærði væri greiðandi, og kvað vitnið ákærða sjálfsgagt hafa ætlað sér að sjá um greiðslurnar. Spurður um það, hvers vegna ákærði var ekki skuldari á bréfinu, sagði vitnið, að hann hefði ekki það orð í bankanum, að hann fengi persónulega lán. Fyrra bréfið, sem Jón Gauti var útgefandi að, var gefið út 8. janúar 1992, að fjárhæð 227.000 kr., en þetta bréf var greitt upp með hinu bréfinu.

Niðurstaða.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 25.

12. ágúst 1993 gaf Ágústa Sigmundsdóttir út skuldabréf, að fjárhæð 250.000 kr., með sjálfskuldarábyrgð Ólafíu Jónsdóttur og Fanneyjar Halldórsdóttur, sbr. tölulið 25 í ákæru. Í gögnum málsins kemur fram, að kaupnóta bréfsins er stíluð á Ágústu Sigmundsdóttur, en ákærði kvittaði fyrir viðtöku andvirðis skuldabréfsins, 336.920 krónum. Í lögregluskýrslu hélt Ágústa Sigmundsdóttir því fram, að undirskrift sín á bréfið væri fölsuð, en fram fór rithandarrannsókn, og er niðurstaða hennar sú, að yfirgnæfandi líkur séu á því, að Ágústa hafi sjálf skrifað nafn sitt sem greiðandi á skulda-bréfið.

Framburður Ágústu fyrir dómi hefur að nokkru verið rakinn í tengslum við ákærulið 20 hér að framan. Hún kvað ákærða ekkert hafa minnst á það, að hann væri gjaldproti, og taldi hún alveg óhætt að lána honum peninga.

Ákærði kvaðst ekki muna tilefni þessarar lántöku, er hann gaf skýrslu fyrir dómi, og ekki hafa vitað um andlega heilsu Ágústu, fyrr en eftir að rannsókn var hafin.

Vitnið Ólafía Jónsdóttir kannaðist við að hafa verið sjálfskuldarábyrgð-armaður á umræddu skuldabréfi. Við undirskrift hennar sagði ákærði henni, að hann ætlaði að nota andvirði þess til að skuldbreyta láni, sem hann væri með í vanskilum í Breiðholtsútibúi og vitnið væri sjálfskuldar-ábyrgðarmaður á. En er hún fór að kanna þetta nokkrum dögum síðar, komst hún að því, að ákærði skuldbreytti ekki láninu í Breiðholtsútibúi, heldur seldi hann þetta skuldabréf í Landsbanka Íslands, Langholti, og vissi hún ekki, í hvað hann notaði peningana, en ekki fékk hún neitt af þeim. Ekki kvaðst hún þekkja Ágústu Sigmundsdóttur, en taldi Fanneyju vera fyrrverandi tengdamóður ákærða.

Framburður Ólafíu Jónsdóttur fyrir dómi um þetta tilvik er að hluta til rakinn að framan. Hún kvaðst ekki alveg átta sig á þessu láni, hafa verið slæm á taugum og verið nýkomin út úr skilnaði.

Vitnið Fanney Halldórsdóttir sagði í skýrslu sinni hjá rannsóknarlögreglu um þetta tilvik, að ákærði hefði sagt sér, að hann ætlaði að nota bréf þetta til skuldbreytinga, og hún viljað skrifa upp á fyrir hann, til þess að ekki yrði að sér gengið vegna vanskila ákærða. Fyrir dómi kvaðst hún ekki hafa þekkt útgefanda bréfsins, Ágústu Sigmundsdóttur. Hún hefði talið, að hún ætti ekki annarra kosta vól en skrifa upp á bréfið fyrir ákærða, annars fengi hún þetta á sig.

Vitnið Ari Jónsson, útibússtjóri í Landsbanka Íslands, Langholtsútibúi, var spurður um ofangreint skuldabréf. Vitnið kvaðst gera ráð fyrir því, að ákærði hefði komið til sín og beðið sig að lána konu þessari, og hann talið

það vera óhætt. Ekki kom Ágústa í útibúið. Þetta hefði gengið á svipaðan máta og um skuldabréfið, sem nefnt er hér að framan.

Niðurstaða.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 22.

Vitnið Sólveig Pétursdóttir, kt. 020944-7819, skýrði svo frá við rannsókn og meðferð málsins, að hún hefði kynnst ákærða á dansleik í Ártúni 10. september 1993. Hún hefði verið ein að skemmta sér og þau verið að tala saman. Hefði ákærði verið ódrukkinn, kurteis og hún kunnað vel við hann. Þetta hafi endað með því, að hún fór heim með ákærða. Daginn eftir fór ákærði að segja vitninu sögu sína, sem var í stuttu máli á þá leið, að hann hefði verið óreglusamur og kominn í miklar skuldir fyrir um fjórum árum, en þá farið í meðferð og hætt í óreglu upp úr því. Um það leyti hefði komið fram krafa um, að hann yrði tekinn til gjaldþrotaskipta. Honum hefði tekist að fá þá kröfu afturkallaða með því að semja um greiðslu á skuldunum. Hefði hann þá farið að vinna af kappi og tekist að standa í skilum með skuldbindingar sínar. Í maí 1992 hefði hann svo misst dóttur sína og sá missir fengið mjög á hann. Upp frá því hefði hann ekki getað sinnt atvinnu sinni eins og áður og tekjur hans þá minnkað. Væri nú svo komið, að kröfur á hann væru komnar til lögfræðinga í innheimtu og hann ætti þess engan kost að bjarga sér út úr þessu af eigin rammleik. Eins sagði ákærði vitninu, að hann hefði misst móður sína, þegar hann var tveggja ára gamall, og verið alinn upp á stofnunum hér í Reykjavík til sex ára aldurs, en þá verið sendur á eitthvert heimili vestur á Barðaströnd og verið þar fram á unglingsár. Þá hefði hann strokið þaðan, vegna þess að honum fannst hann vera svikinn um eitthvað, sem honum hefði verið lofað í sambandi við nám. Vitnið tók fram, að hún hefði trúað þessari sögu, þótt hún átakanleg og viljað hjálpa honum. Þá hefði hún kunnað vel við ákærða, fundist hann kurteis og skemmtilegur og dottið í hug, að fast samband gæti tekist með þeim. Hefði hún nú sagt ákærða, að hún hefði skilið við mann sinn árið 1991. Þau hefðu átt einbýlishús í Njarðvík, sem hefði verið selt, og hún fengið hlut sinn úr því. Þá um vorið hefði hún keypt gamalt hús í Keflavík, sem þarfnadist endurbóta. Hún ætti fé, sem hún ætlaði að nota til að skipta um glugga í húsinu og þak á því. Hún myndi eftir því, að ákærði hefði sagt sér, að ekki þýddi að hefja viðgerðir fyrr en að vori, en ekki þá um haustið eða veturinn. Upp úr þessu bað ákærði hana að lána sér peninga, og ákvað hún að

verða við því. Hún lét ákærða fá tékka, samtals 1.773.000 krónur, gefinn út á reikning vitnisins við Sparisjóð Mývetninga. Kvaðst hún annaðhvort hafa lánað ákærða þessa fjárhæð í peningum eða tékka eða greitt þá inn á reikning hans í Landsbanka Íslands, Langholti. Þá átti vitnið húsbréf, sem hún seldi til þess að geta lánað ákærða, og eins tók hún lán, annað í Sparisjóði Keflavíkur, að fjárhæð 450.000 krónur, en andvirði þess greiddi hún ákærða með tékka, dags. 16. september 1993, að fjárhæð 433.000 krónur, og í hinu tilvikinu tekið víxil í Sparisjóði Keflavíkur, að fjárhæð 250.000 krónur, og lagt inn á reikning ákærða 14. desember 1993 190.000 krónur, en afganginn notaði hún fyrir sig sjálfa. Um þennan víxil tók hún fram, að ákærði hefði lofað að greiða hann upp í febrúar 1994, en ekki gert það. Einnig hefði hann lofað að borga af skuldabréfaláninu, sem hún tók hjá Sparisjóði Keflavíkur, en hún alltaf orðið að borga af því sjálf, til þess að það lenti ekki í vanskilum. Hefði hún talað um þetta við ákærða og hann þá sagst myndu koma á morgun eða eftir helgi og borga, en aldrei borgað neitt.

Um lán til ákærða, að fjárhæð 1.773.000 krónur, kvaðst vitnið eiga bágð með að trúa því, að þetta hefði allt verið í september, eitthvað hljóti að hafa verið komið fram í október. Þetta voru þeir peningar, sem hún átti, og kvaðst hún hafa verið að bjarga hans fjármálum og þess vegna lánað honum þessa peninga. Ekki hefði hún haft hönd í bagga með því, hvernig þessu var ráðstafað, heldur látið hann fá þetta beint og verið viss um, að hún fengi þetta endurgreitt, ekki efast um það, segir hún. Aldrei kvaðst hún hafa séð hjá honum yfirlit yfir lán hans eða skuldbindingar og aldrei verið talað um það þeirra á milli, hversu miklar heildarskuldir hans væru og heildargreiðslubyrði o. s. frv. Kvaðst hún hafa spurt hann í september eða október, hvernig hann hygðist greiða þetta, og var hún þá farin að rukka hann, vildi fá það borgað, sem hún hefði lánað honum.

Hér fyrir dómi sagði ákærði um lán frá Sólveigu, að fjárhæð 1.773.000, að hann hefði fengið þessa fjárhæð að láni, reyndar ekki ávísun á 500.000 krónur, sem hefði ekki verið á sínum vegum, og kvaðst hann hafa endurgreitt Sólveigu þetta allt. Sólveigu hefði hann kynnst á gömlu dónsunum og tekist með þeim ágætiskynni, sem hefðu haldist nokkra mánuði. Hefði hún viljað allt fyrir sig gera. Eins og segir í lögregluskýrslu hennar, hefði verið komið fast samband milli þeirra, en er ákærði kærði sig ekki um þetta samband lengur, kvaðst hann hafa gert upp við hana þessa tékka.

Niðurstaða.

Ákærði heldur því fram, að hann hafi endurgreitt Sólveigu umrædda tékka. Engin gögn hafa verið lögð fram, sem styðja þessa fullyrðingu ákærða, og telst það því ósannað.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 14.

9. september 1993 gaf ákærði út skuldabréf, að fjárhæð 1.500.000 krónur, sem greiða skyldi á átta árum með mánaðarlegum afborgunum, í fyrsta skipti 7. nóvember 1993, sbr. 14 tölulið ákæru. Til tryggingar greiðslu skuldabréfsins, sem var veðskuldabréf, var Landsbanka Íslands sett að veði fasteignin Mánabraut 11, efri hæð, Akranesi, með 4. veðrétti. Eigandi fasteignar þessarar var Ágústa Sigmundsdóttir. Samkvæmt gögnum frá Landsbanka Íslands, Austurstræti 11, sem keypti bréfið, var öll lánsfjárhæðin notuð til að greiða vanskilaskuldir ákærða. Vitnið Kolbrún Gestsdóttir, sjúkraliði á Landspítalanum, var önnur tveggja vitundarvotta á bréfi þessu. Hún kannaðist við að hafa skrifað sem vitundarvottur á bréfið, þegar lögregla yfirheyrði hana um þessi atvik. Hún hefði hitt ákærða á geðdeild Landspítalans, en hann verið þar á ganginum á 1. hæð, þegar hún og systir sín, Anna Margrét, hittu hann. Kom þá í ljós, að Anna Margrét hafði skrifað áður á skuldabréf þetta sem vottur fyrir hann, og vottaði vitnið undirskrift hans á skuldabréfinu. Vitnið tók fram, að er hún skrifaði sem vottur á skuldabréfið, hefði Ágústa Sigmundsdóttir ekki verið búin að skrifa á það sem eigandi bréfsins. Vitnið kvaðst muna, að hún hefði spurt ákærða, hver ætti að skrifa þarna, en hann sagt það vera vinkonu sína og þetta væri allt í lagi. Vitnið kvaðst hafa trúað honum og skrifað á skuldabréfið sem vottur á báðum þessum stöðum. Hún kvaðst hafa kannast við ákærða í mörg ár, vegna þess að eiginmaður sinn og ákærði unnu saman fyrir mörgum árum á Ísafirði, og eins hefði hún oft séð hann í Reykjavík. Ekki kvaðst hún hafa haft hugmynd um það fyrr en síðar, að kona sú, sem hann fékk til að skrifa upp á skuldabréfið og samþykkja veðsetninguna, var sjúklingur á geðdeild Landspítalans.

8. nóvember 1994 var tekin skýrsla af Ágústu Sigmundsdóttur á deild 32 c, Landspítalanum, en Ágústa var þar sjúklingur. Lýsti hún því, að hún hefði þráfallega orðið fyrir hótunum af hálfu ákærða í tengslum við uppáskriftir á skuldabréfum og víxlum. Þessar hótanir hefðu falist í því, að ákærði hefði alltaf sagt við hana, ef hún skrifaði ekki upp á fyrir sig, að þá myndu lánin, sem hún væri ábyrgðarmaður á, falla á hana og hún yrði að borga þau. Af þessum ástæðum kvaðst Ágústa hafa haldið áfram að skrifa upp á lán fyrir ákærða og einnig veitt honum veð fyrir skuldabréfi, að fjár-

hæð 1.500.000 krónur, í íbúð, sem hún ætti á Akranesi. Hún kvaðst hafa kynnst ákærða, þegar hún var á Reykjalundi árið 1991. Árið 1992 hefði hún hitt ákærða, og hefði hann þá sagt sér, að hann væri að fá dánarbætur vegna dóttur sinnar, 4.000.000 króna. Í framhaldi hefði hann beðið sig að skrifa upp á víxil, að fjárhæð 300.000 krónur, og væri sá víxill nú greiddur. Allt frá þessum tíma hefði ákærði verið að biðja sig að skrifa upp á víxla og skulda-bréf og beita sig framangreindum þvingunum og hótunum í því sambandi. Hún kvaðst vita, að hann hefði ekki fengið þessar dánarbætur, sem hann hafði talað um í upphafi, og kveðst nú búin að komast að því, að hann hafi logið þessu að sér til þess að fá sig til að skrifa upp á víxla og skuldabréf. Um skuldabréf, að fjárhæð 1.500.000 kr., út gefið af ákærða 9. september 1993, með veði í íbúð Ágústu, kannaðist hún við að hafa skrifað á skulda-bréfið og heimilað með því veðsetningu á íbúðinni fyrir fjárhæð bréfsins, en hún sé þinglýstur eigandi að íbúðinni. Þegar þetta gerðist, hefði hún verið vistmaður á geðdeild Landspítalans. Hún hefði verið niðri að reykja, þegar ákærði hefði komið, kallað á sig og sagt sér að koma inn í bíl sinn. Þar hefði hún skrifað á bréfið. Hann hefði sagst vera ennþá að bíða eftir trygginga-bótunum, sem áður er getið, og áttu að vera um 4.000.000 króna. Kvaðst hann ætla að greiða upp skuldabréfið, þegar hann fengi tryggingabæturnar. Hann hefði síðan kallað á Önnu Þorfinnsdóttur ræstingakonu og fengið hana til þess að votta undirskrift hennar á skuldabréfið, en Anna hefði þó ekki verið viðstödd, þegar hún skrifaði á bréfið. Um hinn vottinn, Kol-brúnu Gestsdóttur, sagðist Ágústa ekki muna til þess að hafa verið viðstödd, þegar hún skrifaði sem vottur á bréfið.

Í skýrslu hjá lögreglu, sem tekin var af ákærða 13. október 1994, sagðist hann hafa þekkt Ágústu í u. þ. b. fjögur ár, en þau hefðu kynnst á Reykjalundi. Hún hefði þá verið í mjög „ruglaðri“ sambúð, eins og hann orðaði það, og eftir dvöl þeirra á Reykjalundi hefði hún oft haft símasamband við ákærða og persónuleg vandamál sín fléttast inn í samtöl þeirra. Þegar hún komst að því, að hann var í fjárhagslegum vandræðum, en heiðarlegur, eins og hann orðaði það, bauð hún honum alla þá aðstoð, sem hún gæti veitt honum. Hún hefði sagt sér, að hún væri að skilja og skyldi aðstoða sig við að bjarga fjármálum sínum, til þess að honum gæti liðið vel og þau verið vinir. Á þessum tíma hefði hún aldrei getið um það, að hún væri haldin andlegri vanheilsu, og fann ákærði aldrei til þess, að hún væri geðveik. Hann kvaðst hafa þegið aðstoð Ágústu, en myndi ekki, hvort það var árið 1991 eða 1992, sem hún byrjaði að aðstoða sig með því að skrifa upp á víxla og skuldabréf fyrir sig. 11. maí 1992 hefði hann misst dóttur sína í bílslysi og verið óvinnufær í langan tíma eftir það og missirinn fengið mjög á sig. Á

Þessum tíma hefði mikið af þeim bréfum, sem Ágústa hafði skrifað upp á fyrir ákærða, farið í vanskil. Hún hefði sagt sér, að hún hefði talað við einhvern lögmann á Akranesi og gert honum grein fyrir því, í hvaða stöðu hún var komin með þessi skuldabréf, og hann sagt henni, að hún yrði að standa að því með ákærða að skuldbreyta þessum bréfum, sem væru komin í vanskil. Eftir það hefðu þau Ágústa farið í að skuldbreyta þessum lánum, og kvað ákærði mega segja, að það hefði verið að hennar frumkvæði gert. Er ákærði var spurður, hvenær hann hefði komist að því, að Ágústa væri til lækninga á geðdeild Landspítalans og ætti við andlega vanheilsu að stríða, kvað hann það hafa verið í september 1993. Hún hefði sagt sér, að hún væri þar til að hvíla sig og forðast ágang fjölskyldu sinnar, sem hefði komið illa fram við sig, þegar hún var að skilja við fyrrverandi eiginmann sinn. Það hefði svo verið í febrúar 1994, að hún hefði haft samband við sig og sagt sér, að bróðir sinn væri búinn að taka öll mál af sér og ætlaði að kæra þau til Rannsóknarlögreglu ríkisins. Hún hefði viljað taka það fram við sig, að þetta væri gert gegn sínum vilja og bróðir sinn látið sig skrifa undir einhverja pappíra, sem hún hefði ekki einu sinni lesið. Ákærði kannaðist við að hafa tekið umrætt skuldabréf í Landsbanka Íslands, Austurstræti. Hann hefði samið sjálfur um veitingu þess láns og Ágústa ekki komið þar nærri. Þetta bréf mun hafa verið innheimt hjá lögmönnum í Höfðabakka.

Hér fyrir dómi skýrði ákærði frá því, að hann hefði farið á geðdeild Landspítalans, þar sem Ágústa var sjúklingur, með 1.500.000 króna bréf og hún skrifað upp á það þar. Sagði ákærði þetta mál hafa verið búið að vera í gangi nokkurn tíma. Hann hefði verið að sameina margar skuldir og gera margar upp, sem Ágústa hafði skrifað upp á fyrir sig, og hún stjórnað þessu að öllu leyti. Þessi eina og hálfa milljón hefði farið í að gera upp önnur bréf og aðra hluti, eins og fram komi í gögnum málsins, sundurliðun frá Landsbankanum, og allt þetta verið í þágu ákærða. Þetta hefði tekið tíma, enda Ágústa verið í skilnaði, verið að fá íbúðina yfir á sitt nafn og séð ein um að ganga frá því. Hún hefði sjálf sent Landsbankanum veðbókavottorð um eignina og hringt oft og ýtt á eftir því við Landsbankann að ganga frá þessu. Ákærði kveðst hafa átt von á tryggingabótum og það verið rätt í kunningjahópi síðan 1991, er hann lenti í bílslysi, og var lögmaður hér í borg með það slysamál fyrir hann. Mál þetta var til meðferðar í Héraðsdómi Reykjavíkur, og hefði Ágústa og fleiri séð öll gögn vegna þess máls. Þetta mál tapaðist í héraði og Hæstarétti. Það voru þær bætur, sem allir voru að vonast til, að hann fengi, en þær ekki komið.

Vitnið Kolbrún Gestsdóttir sagði í skýrslu sinni fyrir dómi, að þær systur, hún og Anna Margrét, hefðu verið úti í bílskúr að reykja, er ákærði hefði

komið þangað. Hefði Anna Margrét þá verið búin að skrifa á bréf fyrir ákærða, en það ekki „kalkerast“ í gegn. Fullyrti vitnið, að Ágústa hefði ekki verið búin að skrifa á bréfið, þegar hún sjálf skrifaði á það, a. m. k. hefði hún ekki tekið eftir því. Ekki hefði hún þekkt Ágústu, er þetta var, og ekki fyrr en síðar. Hún veit það nú, að Ágústa er búin að vera meira og minna á spítala, og hefur séð hana þar, en ekki gert sér grein fyrir því, að hún væri sama konan og vitnið hafði séð á deildinni áður. Hún hefði ekki tengt skuldabréfið neitt við geðdeildina.

Vitnið Guðrún Jóhanna Þórðardóttir, forstöðumaður í Landsbankanum, segir svo frá, að hún hafi byrjað í útlánadeild Landsbankans haustið 1988. Þau viðskipti, sem þá hefðu verið í gangi, hefðu verið skuldabréf. Síðan hefðu verið skuldbreytingar á þeim bréfum, sem fyrir voru, bæði í formi nýrra bréfa til að gera upp eldri bréf og bæta einhverjum öðrum skuldum inn í og annað eftir því. Upphaflega hefði Stefán ekki verið skuldari á þessum bréfum, heldur aðrir aðilar. Um þetta bréf væri það að segja, að ákærði hefði ekki verið skráður skuldari, en verið að borga af þessum skuldum, en gengið mjög brösótt að fá borgað. En skýringin á því, að hann var að borga skuldir, sem voru af völdum annarra, hefði verið sú, að hann hefði verið gjaldþrota, og gerði vitnið ráð fyrir, að hann hefði fengið aðra til að vera skrifaðir fyrir skuldum sínum. Þetta hefði hann sjálfur sagt henni þegar hann var að leita eftir skuldbreytingu. Í upphafi hefði svo ekki verið, að aukið væri við skuldirnar umfram það, sem þurfti til að greiða vexti og afborganir, en síðar hefðu orðið ýmsar ástæður til þess, að yfir í skuldbreytingar var farið. Hún nefndi t. d. bréf, sem útbúið var í september 1993. Þar hefðu verið teknar saman ýmsar skuldir, yfirdráttur á tékkareikningi í aðalbanka, yfirdráttur á tékkareikningi í Háaleitisútibúi, tveir víxlar í Langholtsútibúi, víxill í Háaleitisútibúi og kostnaður við lántöku, og síðan var greitt skuldabréfið í aðalbanka, sem var fyrir. Það hefði í raun og veru verið um uppgjöf að ræða að rukka inn. Keypt hefði verið skuldabréf með veði í fasteign á Akranesi upp á 1½ milljón. Heldur hún, að þannig hafi staðið á, að töluverð vanskil hafi verið á bréfum hjá honum og yfirdrátturinn líka, þannig, að með því að hann bauð fasteign í tryggingu fyrir skuldinni, hefði bréfið verið keypt. Það var hreint borð í bankanum, eftir að þetta hafði verið gert. Hún kvaðst aldrei hafa séð Ágústu, sem átti fasteignina á Akranesi. Ákærði hefði sagt sér, að Ágústa væri ræstingarverktaki um borð í Akraborginni. Ekki vissi vitnið til þess, að kannað hefði verið, hvort Ágústa væri skuldug við bankann. Hún hefði ekki hringt í vitnið né vitnið talað við sig.

Vitnið Anna Margrét Þorfinnsdóttir gaf skýrslu hjá rannsóknarlögreglu

11. nóvember 1994. Hún sagðist kannast við að hafa skrifað á skuldabréfið og það gerst þannig, að hún hefði verið að vinna við ræstingar á geðdeild Landspítalans á þessum tíma. Hefði ákærði komið þar til sín með bréfið og beðið sig að skrifa á það sem vottur og hún gert það. Hún hefði vitað, að ákærði var í einhverju sambandi við Ágústu Sigmundsdóttur og hún væri að skrifa upp á einhver skuldabréf fyrir hann, en Ágústa var sjúklingur á deild 32 c, þegar þetta gerðist. Hún tók fram, að hún myndi ekki, hvort Ágústa var búin að skrifa á skuldabréfið, þegar hún sjálf skrifaði á það sem vottur, en vissi, að hún ætlaði að gera það fyrir ákærða, ef hún var þá ekki búin að því, þegar hún skrifaði á það.

Niðurstaða.

Lagt hefur verið fram veðbókarvottorð sýslumannsins á Akranesi, dagsett 25. nóvember sl., og kemur þar fram, að umræddu skuldabréfi var aflýst 17. nóvember sl.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 17.

Vitnið Sólveig Pétursdóttir skýrði svo frá við rannsókn og meðferð málsins, að hún hefði gefið út skuldabréf, að fjárhæð 450.000 kr., 29. september 1993, en sjálfskuldarábyrgðarmenn Ágústa Sigmundsdóttir og ákærði. Hún kannaðist við skuldabréf þetta og undirskrift sína á því og kvaðst hafa sætt miklum þrýstingi af hálfu ákærða, er hún hefði léð honum nafn sitt á það. Eins og áður sé rakið, hafi hún verið búin að lána honum talsverðar fjárhæðir, þegar þetta var, en ákærði beðið sig um að skrifa undir bréfið og sagt sér, að hún ætti að fá 300.000 krónur af andvirði bréfsins sem endurgreiðslu á peningum, er hún hefði þá þegar lánað honum. Kvaðst hún hafa trúað þessu og fallist á að gefa út skuldabréfið, en ákærði sagt sér, að hann væri að vinna nær allan sólarhringinn. Sannleikurinn væri sá, að hún hefði ekkert fengið af þessum peningum og vissi ekki, í hvað ákærði notaði þá.

Í skýrslu sinni fyrir dómi sagði vitnið Sólveig svo frá, að hún hefði kynnst ákærða á dansleik í byrjun september 1993. Þau hefðu verið kunningjar, en ekki búið saman. Hefði þar komið til, að sér geðjaðist vel að manninum og þau farið að segja hvort öðru af högum sínum. Hún hefði þá átt eitthvað af peningum, en hann sagst vera í miklum fjárhagsvanda, eiginlega upp á líf og dauða. Fannst vitninu í byrjun eðlilegt að rétta honum einhverja hjálpar-

hönd. Hann hefði farið í áfengismeðferð einhverjum árum áður og verið með þó nokkrar skuldir á bakinu. Ekki vissi vitnið, hversu miklar þær voru, en sagði þær myndu hafa verið býsna miklar. En hann hefði verið að vinna sig út úr þeim og verið í góðri vinnu. En þá hefði hann misst dóttur sína og það orðið honum svo mikið áfall, að hann hefði sokkið í þunglyndi og ekki orkað að vinna sem skyldi og væri kominn í vanskil. Þannig hefði þetta byrjað. Hún hefði rétt honum litla fingurinn og ekki vitað fyrir en báðar hendur voru farnar. Hún hefði ekki getað stöðvað þetta, sagði hún, en ekki vitað ástæðuna. Í byrjun hefði hún litið svo á, að ákærði væri venjulegur maður og heiðarlegur, er sér væri óhætt að styðja eitthvað, en síðan hefði hún ekki getað stöðvað það ferli, sem komið var í gang, að skrifa upp á og „redda“ alltaf nýju og nýju láni til að „redda þessu, þessu og þessu“, eins og hún orðaði það, kippa þessu í lag og hinu í lag.

Í skýrslu vitnisins Ágústu Sigmundsdóttur hjá lögreglu frá 8. nóvember 1994 kom fram, að nafnritun hennar á þessu bréfi væri fölsuð, og enn fremur hefði ákærði falsað nafn hennar á tvö önnur skuldabréf og einn víxil. Rithandarrannsókn, unnin af Haraldi Árnasyni, rannsóknarlögreglumanni við tæknideild Rannsóknarlögreglu ríkisins, leiddi í ljós, að í öllum tilvikum væru yfirgnæfandi líkur eða a. m. k. miklar líkur til, að Ágústa Sigmundsdóttir hefði sjálf skrifað nafn sitt á umrætt skuldabréf og víxilin. Reyndar hefur ekki farið fram rithandarrannsókn á skjali því, sem hér greinir. Ákærði fullyrti í skýrslu sinni hjá lögreglu 26. nóvember 1994, að Ágústa Sigmundsdóttir hefði skrifað sjálf undir bréfið sem sjálfskuldarábyrgðarmaður að sér viðstöddum. Hún hefði verið á geðdeild Landspítalans, þegar hún skrifaði upp á þetta bréf, og myndi hann ekki betur en hún hefði gert það úti í bíl hjá sér.

Vitnið Ari Jónsson, útibússtjóri í Langholtsútibúi Landsbanka Íslands, skýrði svo frá fyrir dómi, að hann teldi, að ákærði hefði óskað eftir því að fá lán, en hann ekki treyst sér til að lána honum persónulega. Hann hefði verið þannig eyrnamerkur í bankanum og verið gjaldþrota. Ekki þyrði hann að fullyrða, að hann hefði kannað aðstæður ákærða í fyrstu tvö skiptin, sem hann kom. Hann hefði komið í september og spurt, hvort í lagi væri um lán, ef hann fengi frænku sína, sem byggi í Keflavík, til þess að gefa út bréfið. Hefði vitnið talið það koma til greina, ef hún væri ekki með vanskil í bankanum. Ekki kvaðst hann hafa haft samband við lántakanda af þessu tilefni né heldur ábyrgðarmenn á bréfinu.

Þá sagði ákærði um þetta tilvik, að á þessum tíma hefði Ágústa Sigmundsdóttir, sem var sjálfskuldarábyrgðarmaður á bréfinu, verið á sjúkrahúsi, og kannaðist hann við þessa lántöku, en mundi ekki tilefni hennar.

Niðurstaða.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 18.

Vitnið Sólveig Pétursdóttir skýrði svo frá við rannsókn málsins, að hún hefði gefið út skuldabréf, að fjárhæð 200.000 krónur, 18. október 1993, en sjálfskuldarábyrgðarmenn voru ákærði og Marías Stefánsson. Hún kannaðist við þetta skuldabréf og undirskrift sína á því, en mundi ekki, hvaða ástæðu ákærði tilgreindi, þegar hann fékk hana til að skrifa á skuldabréfið sem útgefanda. Hún veit ekki heldur, í hvað hann notaði peningana, sem hann fékk, þegar hann seldi bréfið. Vísast að öðru leyti til framburðar Sólveigar hér að framan um samskipti þeirra og ákærða.

Fyrir dómi skýrði Sólveig svo frá, að hún hefði gerst skuldari að ofangreindu skuldabréfi, að fjárhæð 200.000 krónur, í Landsbanka Íslands, Árþæjarútibúi. Ekki mundi hún, um hvað þar var að ræða, né heldur, hvert féð fór. Ekki kannaðist hún við Fanneyju Halldórsdóttur, en lán þetta var notað til að greiða lán hennar.

Ákærði kannaðist við að hafa fengið 200.000 króna skuldabréf í Landsbankanum. Lántakandi væri Sólveig Pétursdóttir, en hann og sonur hans, Marías, verið sjálfskuldarábyrgðarmenn. Ekki mundi ákærði tilefni þessarar lántöku.

Niðurstaða.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 21.

Vitnið Sólveig Pétursdóttir skýrði svo frá við rannsókn og meðferð málsins um skuldabréf frá Sparisjóði Kópavogs, að fjárhæð 2.319.511 krónur, út gefið 17. nóvember 1993, sbr. 21. tölulið ákæru, að ákærði hefði gefið það út sjálfur, en Ágústa Sigmundsdóttir og vitnið Sólveig sjálfskuldarábyrgðarmenn á því. Hún kvað ákærða hafa beðið sig að skrifa upp á bréfið, vegna þess að hann væri að skuldbreyta í Sparisjóði Kópavogs. Þetta væri til sjö ára og auðvelt fyrir sig að standa í skilum með það, þar sem hann hefði nóga vinnu. Trúði vitnið þessu. Sagði vitnið hjá lögreglu um þetta bréf og önnur, er fjallað hefur verið um hér að framan, að þau væru öll í vanskilum

og hún vissi ekki til þess, að ákærði hefði greitt neitt af þeim. Þá vildi hún sérstaklega taka það fram, enda þótt skuldabréfin væru í sínu nafni, hefði aldrei staðið til, að hún ætti að borga þau, ákærði hefði allsendis ætlað að sjá um það, enda seldi hann öll bréfin, samdi um það í bönkum, að þau yrðu keypt. Enga peninga hefði hún fengið af því, sem ákærði fékk fyrir skuldabréfin, en hann alltaf sagt sér, að auðvelt væri fyrir sig að borga af þeim, þar sem hann hefði góða vinnu og ynni mikið. Kvaðst hún hafa látið blekkjast af því, sem hann sagði, og trúað honum. Segja meg, að kynni þeirra hafi staðið skamman tíma og það tekið hann mjög skamman tíma að fá sig til að lána honum framangreindar fjárhæðir og skrifa upp á skulda-bréf. Raunverulega hefði hún ekki áttað sig á þessu, fyrr en allur þessi skaði var skeður. En aðdragandi þess, að bréf þetta var útbúið, hefði verið sá, að ákærði hefði hamrað mikið á því, að þessu yrði að koma í lag, og rætt um það í langan tíma, áreiðanlega allan október og sennilega nóvember líka. Það væri nú aðalmálið, að hann gæti samið við þá í Sparisjóðnum í Kópavogi. Hún hefði verið fullvissuð um það, að þetta væri engin áhætta fyrir hana. Hún gerði sér þá ekki grein fyrir því sjálf, hversu mikla áhættu hún var búin að taka í fjármálum, þegar hún skrifaði undir þetta. Hún kvaðst ekki hafa tekið saman, hversu miklar ábyrgðir hún væri búin að ganga í, því að það hefði ekki hvarflað að sér á þessum tíma, að hún yrði að standa skil á þessu og hann ekki borgunarmaður fyrir því. Ekki gat hún gert grein fyrir því, hvers vegna hún var svona viss um það. Hún sagði það aldrei hafa staðið til, að hún greiddi af þessum bréfum, enda hefði hún ekki búið við því, að til þess kæmi. Hún kvaðst játa, að hún hefði verið ótrúlega blind, að sjá ekki, í hvaða hættu hún var búin að stofna sér. Þá átti það að vera hluti af því, sem ákærði fékk að láni í október, 450.000 krónur, en hún aldrei fengið það borgað. Til skýringar því, hve illa væri komið, vildi hún nefna samúð af sinni hálfu. Hún hefði kynnst fjárhagserfiðleikum og sorg ákærða vegna dauða dóttur hans. Sér hefði verið sagt, að hann hefði misst móður sína tveggja ára og alist upp hjá vandalausum. Það hafði hann sagt henni sjálfur og hún haldið, að það væri satt. Dótturmissirinn hefði vakið samúð vitnisins. Upphaflega hefði hún ætlað að lána honum 200.000 krónur eða eitthvað svipað, en síðan hefði hún ekki verið fær um að stöðva það ferli, sem komið var í gang. Á sér hefði verið mikill þrýstingur, þetta hefði allt verið upp á líf og dauða. Í hvert skipti, sem hún þurfti að skrifa upp á eitthvað, var pressan svo mikil, að hún yrði að gera þetta, ella færi allt um koll, sem búið væri að laga. Vitnið fylgdist ekki með; hún trúði því, sem henni var sagt, þ. e. a. s., að vandinn væri leystur eftir þetta. Spurð um, hvort henni fyndist ákærði hafa beitt sig blekkingum eða rangindum um

atvik og frásagnir, sagði hún, að sér fyndist hann hafa notað sér samúð sína umfram allt og haft sig þannig að fífla. Hún kvaðst hafa átt í ástarsambandi við ákærða í fyrstu, en síðan hefði samband þeirra verið kunningjasamband. Þau hefðu verið góðir vinir, að því er hún hélt. Hún hefði oft hringt til hans og talað við hann í síma. Aldrei hefði hún átt frumkvæði að skuldbreytingum. Að einhverju leyti hefði sér verið kunnugt um aðrar skuldir en þær, sem hún hafði sjálf ábyrgst. Það hefði gerst einu sinni út af 450.000 króna láni, að útibússtjóri hefði hringt í sig og spurt, hvað hún starfaði, og hún sagt honum það. Hefði hann þá sagt svona við hana: „Eigum við ekki að styðja Stefán?“ – og hún sagt: „Jú, ætli það ekki.“ En ekki hefði sér verið gerð grein fyrir því, að ef ákærði stæði ekki í skilum, þyrfti hún að borga. Hún kvað ákærða hafa skrifað upp á skuldaviðurkenningu, að fjárhæð 1.250.000 krónur, og það verið peningar eða húsbréf, sem vitnið átti upphaflega, en ákærði skuldaði sér enn auk annars. Hún kvaðst hafa greitt af ábyrgðum fyrir ákærða fram í janúar-febrúar 1994. Hún hefði borgað, eftir því sem hún hefði getað, af þeim innheimtuseðlum, sem hún fékk. Kom fram hjá vitninu, að hún hefði talið, að ákærði hefði traust í bönkunum, úr því að hann gat selt þessi bréf þar. Hún kvaðst hafa vitað, að hann æki leigubíl og gæti haft miklar tekjur, taldi, að mikið væri að gera, og ef hann stundaði þetta vel, væri hægt að hafa nokkuð af peningum. Hún kvað sér ekki hafa verið kunnugt um ástand Ágústu Sigmundsdóttur, þegar hún skrifaði upp á bréfið, né heldur hefði hún fengið upplýsingar um hana á þeim tíma. Ákærði hefði sagt, að þetta væri góð vinkona sín, og hefði hún ekki kynnt sér sérstaklega hennar hagi. Hún sagðist hafa tekið launalán, áður en þetta var, í Sparisjóði Keflavíkur í Njarðvík, og þyrfti hún nú yfirleitt a. m. k. tvo ábyrgðarmenn og helst þrjá. Vitnið kvaðst hafa átt fasteign, sem hún hefði orðið að láta vegna viðskipta sinna við ákærða.

Ákærði sagði skuldabréf þetta ekki til komið vegna vanskila eingöngu í sparisjóðnum, heldur væri gert upp bréf, að fjárhæð 500.000 krónur, bréf upp á 1.000.000, sem Svanfríður Hagvaag hefði verið á, og 300.000 króna yfirdráttur á tékkareikningi. Það hefði verið allsherjarsameining í bankanum til átta ára, og hefði útibússtjórinn í sparisjóðnum ákveðið, að þær Ágústa og Sólveig yrðu á þessu bréfi.

Niðurstaða.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 15.

7. janúar 1994 var gefið út skuldabréf, að fjárhæð 500.000 krónur, af Sólveigu Pétursdóttur með sjálfskuldarábyrgð Ágústu Sigmundsdóttur, sbr. 15. tölulið ákæru. Bréf þetta seldi ákærði í Landsbanka Íslands, Háaleitisútibúi, og var andvirði þess notað til þess að greiða upp víxilskuld, að fjárhæð 381.397 krónur, svo og til að greiða afborganir af skuldabréfi á nafni Sólveigar Pétursdóttur og til að framlengja víxil. Útgefandi bréfsins, Sólveig Pétursdóttir verkakona, Hafnargötu 20, Keflavík, kom til yfirheyrslu hjá rannsóknarlögreglu 18. maí 1994. Voru þá borin undir vitnið skuldabréf, sem nafn hennar er á, og skýrði hún frá því, að hún hefði gefið út 7. janúar 1994 skuldabréf frá Landsbanka Íslands, Háaleitisútibúi, að fjárhæð 500.000 krónur, sjálfskuldarábyrgðarmaður Ágústa Sigmundsdóttir, en vottar Kristín Pétursdóttir og Stefán Sigurðsson. Kannaðist hún við þetta skuldabréf og undirskrift sína á því. Ákærði hefði beðið sig að lána sér nafn sitt og hún fallist á það. Hann hefði sagt sér, að hann ætlaði að borga af lánum og einhvern víxil í Landsbankanum, sem hann hefði verið með í vanskilum, áður en hann fór í Hveragerði sér til hressingar, en þar var hann í fjórar vikur. Hún hefði athugað það sjálf, að hann notaði andvirði skuldabréfsins til þess að borga af lánum, og hélt, að hann hefði fengið í hendur um 40.000 krónur í peningum út úr þessu skuldabréfi. Hún mundi ekki með vissu, hvernig þetta kom til, hvort það var til að bjarga bíl, sem verið var að borga, hún þorði ekki að segja um það. Ekki þekkti hún Ágústu, sagðist vita, hver hún væri, en aldrei hitt hana né talað við hana í síma. Hún vissi, að hún hefði átt við sjúkdóm að stríða, þunglyndi. Að öðru leyti vísast til framburðar Sólveigar um samskipti hennar við ákærða, sem rakin hafa verið hér að framan. Fyrir dómi mundi vitnið ekki með vissu tilefni lántökunnar, en taldi, að verið væri að bjarga afborganum af bifreið.

Ákærði mundi ekki tilefni þessarar lántöku.

Niðurstaða.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliður 4.

Í skýrslu sinni 21. júní 1994 skýrði Freyja Sigurðardóttir svo frá, að u. þ. b. þremur vikum áður hefði ákærði komið til sín með víxil og beðið sig að skrifa á hann sem útgefandi, Víxillinn hefði verið að fjárhæð 350.000 krónur, en óútfylltur að öðru leyti. Ákærði hefði sagt sér, að hann ætlaði að nota andvirði víxilsins til þess að borga upp þau vanskil, sem skuldabréfin,

er hún hefði skrifað upp á fyrir hann og hér að framan er getið, voru komin í. Þar sem hún var hrædd um, að nú ætti að fara að ganga að sér vegna þessara vanskila, kvaðst hún hafa ákveðið að skrifa á víxlinn fyrir ákærða. Síðar kvaðst hún hafa frétt, að ákærði hefði fengið son sinn, Marías, til þess að vera greiðandi að víxlinum, en einhver kona, sem hann þekki, Ágústa að nafni, skrifað á víxlinn sem ábekingur. Þá hefði hún líka frétt, að ákærði hefði farið með víxlinn í Sparisjód Hafnarfjarðar og reynt að selja hann þar, en víxillinn verið „stoppaður af“. Hefði ákærði sjálfur sagt sér, að þeir í Sparisjóði Hafnarfjarðar hefðu talið nafn Ágústu falsað, vegna þess hve illa það var skrifað. Ekki kvaðst vitnið vita annað en víxillinn hefði þá verið í Sparisjóði Hafnarfjarðar. Eftir að ljóst hefði verið, að ákærði gat ekki selt þennan víxil, hefði hann komið aftur til sín og beðið sig að skrifa fyrir sig á annan víxil, að fjárhæð 350.000 krónur. Félst hún á að gera það, þar sem hann hefði verið búinn að segja sér, að hann ætlaði að nota andvirði víxilsins til þess að greiða upp vanskilin á skuldabréfunum. Þá hefði ákærði líka verið búinn að fullvissa hana um, að fyrri víxillinn, sem hún væri búin að skrifa á fyrir hann, væri í Sparisjóði Hafnarfjarðar; hann yrði ekki keyptur. Ákærði skrifaði sjálfur á þennan víxil sem greiðandi, en vitnið sem útgefandi. Hún kvaðst ekki vita til þess, að aðrir hefðu skrifað á þennan víxil. Ákærði hefði sagt sér, að hann hefði hitt kunningja sinn, er starfaði hjá tryggingafélagi, og spurt hann, hvort hann gæti keypt af sér framangreindan víxil. Hefði maður þessi sagt það lítið mál að gera það. Vitnið kvaðst hins vegar hafa frétt, að víxill þessi hefði verið stöðvaður í þessu tryggingafélagi og því ekki verið keyptur. Vitnið tók fram, að hún væri búin að átta sig á því, að ákærði hefði verið að notfæra sér hana við lántökur sínar. Eftir því sem hún hefði komist næst, ætti ákærði ekki neina möguleika á að greiða upp þessi lán, sem hún hafði skrifað upp á fyrir hann, og hefði, eftir því sem henni skildist, aldrei átt neinn möguleika á því að borga þetta. Taldi hún, að ákærði hefði gerst sekur um fjársvik gagnvart sér og fleirum. Blekkingar ákærða fælust í því, að hann hefði talið bæði sér og öðrum trú um, að hann gæti unnið fyrir afborgunum af þessum lánum, sem hann hefði verið að fá, en eftir því sem sér skildist, er skýrslan var tekin, væri vonlaust, að hann gæti það.

Ákærði kannaðist við að hafa farið með víxil, sem Freyja hefði skrifað upp á, í Sparisjód Hafnarfjarðar og reynt að selja hann þar, en sparisjóðsstjórinn ekki viljað kaupa hann. Freyja hefði gefið út víxil, að fjárhæð 350.000 krónur, og ákærði samþykkt hann. Hann kvaðst hafa farið með víxlinn til Tryggingamiðstöðvarinnar hf., selt hann þar og fengið andvirði hans greitt að öðru leyti en því, að iðgjöld, sem hann skuldaði, voru dregin frá

þeirri fjárhæð, sem hann fékk greidda út. Hann kvaðst hafa notað peningana til lagfæringa í öðrum málum. Hefði staðið til hjá sér að borga eitthvað af þessum víxli, þegar hann væri á gjalddaga, og framlengja hann svo. Hann var spurður, hvort hann vissi, hver staða víxilsins væri, og kvaðst hann vita, að hann hefði ekki greitt af honum og ekki framlengt hann, svo að einhverjir dráttarvextir væru komnir á hann. Hann var spurður, hvers vegna hann hefði ekki framlengt víxillinn eða haldið honum í skilum, og bar hann því við, að hann hefði átt við veikindi að stríða og ekki átt fyrir framlengingunni; enn fremur hefði Freyja neitað að skrifa upp á framlengingu á víxlinn. Hann var þá spurður, hvort hann gæti greitt eitthvað af þessum víxli og komið honum í skil. Hann kvaðst ekkert um það vita, hann vissi ekkert um það, hvort Freyja vildi skrifa upp á framlengingarvixil fyrir sig. Var hann þá spurður að því, hvað orðið hefði um hinn víxlinn, sem Freyja segðist hafa skrifað upp á fyrir hann. Hann kvað þann víxil vera í Sparisjóði Hafnarfjarðar, útibúinu í Garðabæ. Ágústa Sigmundsdóttir hefði einnig skrifað á þennan víxil, en nafnið verið svo illa skrifað, að víxillinn hefði verið talinn falsaður og orðið eftir í sparisjóðnum. Þar sé hann enn, a. m. k. hafi hann ekki séð hann og ekki getað nýtt sér hann. Annað kvaðst hann ekki geta sagt um þetta.

Í skýrslu Rannsóknarlögreglu ríkisins, dagsettri 22. júní 1994, segir, að lögreglumaður hafi farið í Sparisjóð Hafnarfjarðar og rætt við sparisjóðsstjóra. Í því samtali hafi komið fram, að ákærði hefði komið í Sparisjóð Hafnarfjarðar og reynt að selja víxil, að fjárhæð 350.000 krónur. Hefði ákærði sagt, að hann væri leigubílstjóri og þyrfti að nota andvirði víxilsins til þess að greiða gjöld á bifreiðastöðinni BSR. Sparisjóðsstjórinn kvaðst hafa tekið ljósrit af víxlinum og sagt ákærða, að hann gæti haft samband við sig daginn eftir, þar sem hann þyrfti að kanna, hvort víxillinn yrði keyptur. Daginn eftir hefði svo ákærði hringt og spurt, hvort búið væri að kaupa víxlinn, en verið sagt, að þar sem hann væri ekki viðskiptamaður Sparisjóðs Hafnarfjarðar, yrði víxillinn ekki keyptur. Ákærði hefði fengið aftur frumrit víxilsins, og sparisjóðurinn hefði því aðeins ljósrit af honum. Víxillinn er út gefinn 8. júní 1994, en með gjalddaga 8. ágúst 1994, að fjárhæð 350.000 krónur, samþykktur af ákærða og út gefinn af Freyju Sigurðardóttur.

23. júní 1994 hafði lögreglan samband við Sigurð Valtýsson, fulltrúa hjá Tryggingamiðstöðinni, og staðfesti hann eftir athugun, að víxill, að fjárhæð 350.000 krónur, hefði verið keyptur af ákærða 13. júní 1994. Víxillinn væri út gefinn 8. júní 1994 með gjalddaga 8. ágúst 1994, að fjárhæð 350.000 kr., samþykktur af ákærða og út gefinn af Freyju Sigurðardóttur.

Fram kemur í málinu, að ákærði greiddi 79.540 krónur í tryggingaiðgjöld

til Tryggingamiðstöðvarinnar hf., en 259.654 krónur af andvirði víxilsins voru greiddar ákærða.

Niðurstaða.

Með vísan til þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður ákærði einnig sakfelldur fyrir þennan ákærulið, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Ákæruliðir 5, 6, 7 og 8.

29. júlí 1994 kom Arnfríður Jónsdóttir, kt. 060860-2039, á skrifstofu Rannsóknarlögreglu ríkisins til þess að leggja fram kæru á hendur ákærða fyrir misneytingu, sem hún kvaðst hafa orðið fyrir af hans hálfu. Hélt hún því fram, að ákærði hefði notfært sér geðræna vanheilsu hennar til þess að hafa fé af henni. Hún sagðist hafa átt við geðræn vandamál að stríða, frá því að hún var sextán ára gömul, en fyrst verið lögð inn á geðdeild árið 1982. Allt frá þessum tíma hefði hún verið meira og minna hjá geðlæknum. Frá árinu 1990 hefði hún verið mikið á geðdeildum spítalanna hér í Reykjavík. Læknar sínir hefðu verið Grétar Sigurbergsson, Halldóra Ólafsdóttir og Ferdinand Jóhannsson. Hún hefði verið lögð inn á geðdeild Landspítalans í febrúar 1994 og minnti, að hún hefði verið útskrifuð þaðan einhvern tíma í mars. Hún hefði svo verið heima hjá sér, en samt verið mjög veik. Í júní hefði hún farið í eftirmeðferð á Heilsuhæli Náttúrulækningafélags Íslands í Hveragerði. Hefði þetta verið í byrjun júní og staðið til, að hún yrði í mánuð. Eftir hálfsmánaðardvöl í Hveragerði hefði hún farið í helgarleyfi. Hefði hún þá farið á Kringlukrána og hitt þar ákærða. Hún tók fram, að hún drykki ekki áfengi, en farið þarna á Kringlukrána með vinkonu sinni og liðið illa. Hefði þá ákærði komið að borðinu, þar sem hún sat, og sagt sér, að hann þekkti hana. Hún hefði svarað, að hún þekkti hann ekki og verið viss um, að hún hefði ekki séð hann áður. Ákærði hefði spurt sig, hvort hún vildi ekki sjá sig taka gullpottinn eða silfurpottinn. Vitnið mundi, að ákærði var með fullt af peningum, en hefði tapað þeim öllum og ekki unnið neitt. Hefði þetta endað með því, að hann hefði ekið sér og vinkonu sinni heim til hennar og komið inn. Hefði hann þá farið að segja sér, að hann hefði verið alkóhólisti, en drykki nú ekki áfengi, og eitthvað meira sagt af sjálfum sér. Þetta hefði svo orðið til þess, að hún sagði honum sína sögu, m. a. frá veikindum sínum og að hún væri nú í eftirmeðferð í Hveragerði. Hún tók fram, að hún hefði sagt honum heiðarlega frá öllu, sem hún hefði lent í. Hefði ákærði haldið því fram, að það væri tóm vitleysa af henni að vera í Hveragerði, miklu betra væri fyrir hana að vera í bænum, hann skyldi hugsa um hana og sjá um hana. Hún kvaðst hafa sagt honum, að hún

vildi ljúka meðferðinni, og lauk svo, að hann ók henni austur. En er til kom, gat vitnið ekki hugsað sér að vera lengur í Hveragerði og hringdi í vinkonu sína sama dag. Kom hún þegar og sótti vitnið. Hringdi vitnið frá heimili vinkonu sinnar til ákærða og kvaðst vera komin í bæinn. Hefði ákærði þegar komið og farið með sig heim til sín að Kötlufell 9. Hefði hann sagt sér, að hún gæti verið þar, á meðan hún væri að jafna sig, hann skyldi hugsa um hana. Hefði ákærði verið mjög blíður og góður við sig og hugsað mjög vel um sig. Hefði hún verið hjá honum u. þ. b. viku, en þá farið heim til sín. Tveimur eða þremur dögum síðar kom ákærði með dót sitt og fluttist inn til hennar. Hún hefði sagt, að hún vildi kynnst honum betur, áður en hann flyttist inn til hennar, en hann taldi ekki eftir neinu að bíða með þetta. Minntist hún þess, að hann hefði sagt, að þetta kæmi allt að ofan frá guði, dóttir sín hefði e. t. v. leitt þau saman, en ákærði var áður búinn að segja sér, að dóttir sín hefði látist í bílslysi, og hversu mjög það hefði fengið á sig.

Fljótlega eftir að vitnið kynntist ákærða, hefði hún sagt honum, að hún væri „komin yfir“ á tékkareikningi sínum um 12.000 krónur, en ákærði sagst myndu „redda“ því með því að taka víxil og borga þennan yfirdrátt. Kom ákærði brátt með víxil og lét hana skrifa á hann sem samþykkjanda, en vinkona sín, Ingibjörg Einarsdóttir, skrifaði á víxilinn sem útgefandi. Að öðru leyti fyllti ákærði sjálfur út þennan víxil, en hann var að fjárhæð 250.000 kr. Hefði ákærði farið með þennan víxil í Landsbankann og Íslandsbanka í Lækjargötu og reynt að selja í báðum þessum bönkum, en ekki tekist. Hefði hann þá farið í Íslandsbanka í Garðabæ og talað þar við banka-stjóran og hann fallist á að kaupa víxilinn með því skilyrði, að vitnið stofnaði tékkareikning við bankann og andvirði víxilsins lagt á hann. Varð úr, að vitnið gerði þetta, til þess að hægt væri að selja víxilinn, stofnaði þarna tékkareikning og fékk tékkhefti afhent. Fór hún nú að skrifa út tékka og lét ákærða fá þá flesta, en veit ekki, í hvað hann notaði þá peninga. Ekki hefði verið lagt inn á þennan reikning annað en andvirði víxilsins, sem ákærði seldi þar og lýst er hér að framan. Áður en þær Ingibjörg skrifuðu undir, hefði ákærði talað um, að hann yrði búinn að vinna inn peninga til þess að geta greitt víxilinn að fullu, þegar hann félli í ágúst. Ef hann ætti þá ekki næga peninga, kvaðst hann ætla að borga inn á víxilinn og framlengja hann í einhvern tíma. Það hefði aldrei staðið til, að hún borgaði neitt af þessum víxli, enda hefði ákærði fengið mestallt andvirði hans. Nokkru síðar kveðst vitnið hafa skrifað á víxil fyrir ákærða, en man ekki, hvort hún var útgefandi eða greiðandi. Ætlaði ákærði að nota þennan víxil til að borga einhverja skuld, sem hann var með ógreidda í Íslandsbanka í Lækjargötu.

Vitnið kveðst hafa farið með honum, þegar hann talaði þar við bankastjóra. Hann hefði tekið við víxlinum og sagst ætla að athuga þetta mál. Sagði ákærði henni síðar, að víxillinn hefði ekki verið keyptur, en ekki vissi hún, hvað af honum varð.

Næst kvaðst vitnið hafa skrifað upp á víxil fyrir ákærða að fjárhæð 150.000 krónur. Hún taldi, að hún hefði samþykkt þennan víxil, en sonur ákærða, Marías, skrifaði líka á hann. Hún kveðst hafa farið með þennan víxil í Sjóvá-Almennar, eftir að ákærði var búinn að tala við einhverja, sem réðu þar. Þessi víxill hefði strax verið keyptur af sér og andvirðið verið greitt út í tékka, sem hún hefði skipt í einhverjum banka. Hluta af þessum peningum lagði hún inn á annan hvorn tékkareikning sinn, en afganginn afhenti hún ákærða í peningum. Innlögnina á tékkareikninginn varð hún svo að skrifa út og fá ákærða, en ekkert hefði hún fengið af þessum peningum. Hefði þó ákærði sagt, að hún þyrfti ekki að hafa neinar áhyggjur af því að greiða víxilinn, hann myndi sjá um það, enda yrði hann þá búinn að keyra inn á bílnum nóga peninga til þess að borga. Eins sagðist hann eiga von á vaxtabótum frá skattinum.

Fljótlega, eftir að þau ákærði hófu sambúð, fór ákærði að tala um, að hann teldi rétt að skipta um bíl. Kvaðst hann eiga um 700.000 krónur í Galant-bílnum, sem hann var á, og þyrfti að losa þá peninga. M. a. mætti nota þá til þess að borga upp þessa víxla, sem hún hafði verið að skrifa á, og eins sagðist hann ætla að hjálpa henni eitthvað fjárhagslega. Hann hefði talað um að kaupa nýjan Hyundai-bíl hjá Bifreiðum og landbúnaðarvélum, yrði að fá að hafa þann bíl á hennar nafni, þar sem hann væri með „þennan gjaldprotastimpil“ á sér og ekki búið að koma þessum stimpli út úr tölvunum í bankakerfinu. Hefðu þau farið niður í Bifreiðar og landbúnaðarvélar, og þar hefði hún verið látin skrifa undir skuldabréf fyrir andvirði bílsins, að fjárhæð 1.776.176 krónur. Hefði hún gefið út tékka, að fjárhæð 89.231 krónu, sem hún fékk að stíla fram í tímann til 1. ágúst 1994. Hún hefði líka orðið að samþykkja skuldabréf fyrir þessari sömu fjárhæð, þar sem um geymslutékka var að ræða. Hefði ákærði verið búinn að útbúa þetta allt, áður en hún kom, en neitað að vera viðstaddur, á meðan hún var að skrifa undir framangreinda pappíra, kvaðst þurfa að skoða bílinn, sagði hún. Eftir þetta ók ákærði út á bílnum og var með hann, þar til Guðmundur, mágur vitnisins, hefði komið og tekið bílinn og skilað honum aftur til Bifreiða og landbúnaðarvéla. Kvaðst vitnið vona, að þessi kaup yrðu látin ganga til baka, sem og reyndar varð.

Þá sagði vitnið frá því, að fyrir nokkrum dögum hefðu þau ákærði farið saman í ferðalag og heimsótt m. a. vinkonu vitnisins, sem búi á Barðaströnd. Þar hefði ákærði farið að tala um að fara í banka eða sparisjóð á

Patreksfirði og reyna að fá þar lán. Hefði hann talað m. a. við mann vinkonu hennar og gamlan mann, sem eigi þarna heima, og beðið þá að skrifa upp á víxla eða skuldabréf fyrir sig, en ekki vissi hún til þess, að þeir hefðu gert það. Þá hefði komið fram hjá ákærða, að hann væri í vanskilum með lán í Sparisjóði Flateyrar og ætlaði að koma því í skil. Bað hann vitnið að láta sig fá peninga til þess. Hefðu þau svo farið til Flateyrar og ákærði farið í sparisjóðinn og borgað af þessu láni. Ekki vissi vitnið til þess, að hann hefði fengið þar nýtt lán, en áður en þau lögðu af stað til Flateyrar, hefði ákærði útbúið víxil, að fjárhæð 200.000 krónur. Hefði hann sjálfur verið greiðandi og hún útgefandi, en auk þess hefði hann fengið vinkonu hennar, sem þau voru hjá, Helgu Nönnudóttur, til þess að skrifa á víxilinn sem ábekingur. Taldi vitnið, að hann hefði reynt að selja þennan víxil í sparisjóðnum á Flateyri, en ekki tekist. Þau hefðu síðan haldið til Þingeyrar, og hefði ákærða tekist að selja víxilinn þar í sparisjóðnum. Hefði hann stofnað þar sparisjóðsbók og andvirði víxilsins verið lagt inn á hana. Ákærði hefði síðan tekið út þessa peninga fyrir sunnan, eftir að heim kom, og lagt 90.000 krónur inn á tékkareikning vitnisins í Íslandsbanka, en sú fjárhæð átti að koma á móti tékkanum, sem hún gaf út, þegar gengið var frá kaupunum á bílnum. Ekki hefði ákærði talið, að til stæði, að þær vinkonurnar þyrftu að borga af þessum víxli, hann hefði nóga peninga til þess. Þá gat vitnið þess, að áður en þau fóru suður, hefði ákærði farið til Patreksfjarðar, talað þar við einhvern bankastjóra og reynt að fá lán hjá honum, en það ekki tekist. Taldi vitnið, að ákærði hefði allan þann tíma, sem þau voru saman, verið að hagnýta sér veikindi hennar til þess að hafa út úr henni peninga. Hún taldi meira að segja líklegt, að hann hefði farið að vingast við sig, þegar hann sá, hvernig heilsu hennar var háttað, og hún búin að segja honum sögu sína, allt í þeim tilgangi að hafa út úr henni peninga og notfæra sér veikindi hennar og fákunnáttu á þessum sviðum. Vegna veikindanna hefði hún notað lyf samkvæmt læknisráði í mörg ár, og er hún var eitthvað „stressuð“ og leið illa, „þá sagði hann mér að taka meira af þessum lyfjum, sem ég var með, heldur en læknar ráðlögðu“. Má því segja, að ákærði hafi ráðið algjörlega yfir vitninu, að því er hún sagði, og skipað henni fyrir verkum þann tíma, sem þau voru saman, en þau kynntust 17. júní 1994.

Frammi liggur í málinu vottorð Ferdinands Jónssonar, aðstoðarlæknis á deild 32 á Landspítalanum. Þar segir, að Arnfríður Jónsdóttir hafi átt við alvarleg, geðræn vandamál að stríða. Hún hafi vegna þunglyndis legið fimm sinnum inni á geðdeild Landspítala frá 1983 og nokkrum sinnum á geðdeild Borgarspítala, seinast á geðdeild Landspítala í febrúar og mars 1994.

Vitnið Guðmundur Guðmundsson bankamaður gaf skýrslu hjá Rann-

sóknarlögreglu ríkisins 5. apríl 1995. Hann skýrði svo frá, að Arnfríður Jónsdóttir væri mágkona sín. Hefði hún farið að búa með ákærða sumarið 1994. Hefði Arnfríður verið mikill sjúklingur mörg undanfarin ár og þjáðst af þunglyndi og geðrænum vandamálum. Vegna þessa sjúkleika hefði Arnfríður leitað mikið til konu vitnisins, og megi segja, að þau hjónin hafi haft eftirlit með henni. Sumarið 1994 hefðu þau komist að því, að hún var farin að búa með ákærða, og vissu þau ekki fyrir ákærði var fluttur inn heima hjá henni. Um svipað leyti fréttu þau hjón, að ákærði væri kominn á nýjan bíl og Arnfríður tekið lán til þess að borga bílinn. Þá fréttu þau af því, að þau væru búin að trúlofa sig. Þar sem vitnið þekkti ákærða af afspurn, fóru hjónin að hafa verulegar áhyggjur af þessu; eins fannst þeim það ólíkt Arnfríði að fara að taka lán til þess að kaupa bíl fyrir einhvern mann, sem væri nýfluttur inn til hennar. Fóru þau hjónin nú að kanna þetta og komust þá að því, að ákærði hefði fengið nýjan Hyundai Sonata-bíl hjá Bifreiðum og landbúnaðarvélum og skráð hann á nafn Arnfríðar. Ekkert hefði verið borgað út í bílnum, en Arnfríður skrifað undir svokallað bílalan hjá Glitni hf., samtals að fjárhæð um 1.900.000 krónur. Þau vissu, að vonlaust var fyrir Arnfríði að standa undir greiðslum af þessu skuldabréfi, og ekki treystu þau því, að ákærði gerði það. Af þessari ástæðu hefðu þau hjónin farið heim til Arnfríðar og ákærða, tekið þar bíllyklana af ákærða, en farið síðan með bílinn í Bifreiðar og landbúnaðarvélar og krafist þess, að þessi bifreiðar kaup yrðu látin ganga til baka Arnfríði að skaðlausu. Þeir hjá Bifreiðum og landbúnaðarvélum hefðu tekið við bílnum, en bent á, að vegna skuldabréfsins yrðu þeir að tala við þá hjá Glitni hf., þar sem þeir hefðu veitt lánið fyrir þessum bílkaupum. Fór nú vitnið og talaði við mann hjá Glitni, sem séð hafði um þetta lán, og krafðist þess, að það og þessi viðskipti öll yrðu látin ganga til baka, þannig, að Arnfríður kæmist skaðlaus frá þessu. Hann kvaðst hafa skýrt út fyrir þeim, hvernig ástætt væri um Arnfríði, hún væri sjúklingur og ætti ekki neinn möguleika á því að greiða af þessu skuldabréfi, og óskaði hann þess vegna eftir því, að þessi kaup gengju til baka. Þeir hjá Glitni tóku vitninu vel, féllust á að láta framangreind kaup ganga til baka, ef hægt væri að fá einhvern annan til þess að taka á sig skuldabréfið. Hann kvaðst hafa sagt ákærða frá þessu og hann farið og fengið endurskoðanda, Sævar Sigurgeirsson, til þess að taka við skuldabréfinu. Tók Sævar síðan við bílnum ásamt ákærða. Um það, hvort Arnfríður slapp skaðlaus úr þessu, taldi vitnið svo hafa verið, en ekki vissi hann um önnur fjármálatengsl Arnfríðar og ákærða. Hann var spurður, hvort hann vissi, hvernig heilsufari Arnfríðar hefði verið háttað, er skýrslan var gerð, þ. e. a. s. 5. apríl 1995. Kvaðst hann vita, að hún væri á geðdeild á

daginn, en fengi að vera heima hjá sér á nóttinni. Væri hún mjög illa haldin og algjörlega undir læknishendi.

Rannsóknarlögreglumaður hafði samband við Sævar Þór Sigurgeirsson endurskoðanda 5. apríl 1995 og spurði hann, hvort hann hefði tekið við skuldabréfi vegna kaupa ákærða á bifreiðinni UN-305 hjá Glitni hf. á nafni Arnfríðar Jónsdóttur. Kvað Sævar Þór svo vera.

18. október 1994 var tekin skýrsla af Arnfríði Jónsdóttur hjá rannsóknarlögreglu. Henni var þá sýnt ljósrit víxils, sem gefinn var út 21. júní 1994 með gjalddaga 21. ágúst s. á., að fjárhæð 250.000 krónur, samþykktur af henni, en út gefinn af Ingibjörgu Einarsdóttur. Henni var einnig sýnt ljósrit kaupnótu, þar sem fram kom, að andvirði víxilsins, 242.425 krónur, hefði verið lagt inn á reikning vitnisins við Íslandsbanka í Garðabæ nr. 1608. Þá var henni sýnt ljósrit víxils með gjalddaga 21. september 1994, að fjárhæð 225.000 krónur, samþykktur af henni og út gefinn af Ingibjörgu Einarsdóttur. Víxillinn hefði verið notaður til framlengingar á fyrri víxlinum í Íslandsbanka í Garðabæ. Kannaðist hún við báða þessa víxla og kaupnótuna og einnig við að hafa skrifað á þá báða sjálf sem greiðandi, en Ingibjörg Einarsdóttir, vinkona hennar, sem útgefandi. Eins og fram hafi komið í skýrslu hennar, er hún kærði ákærða fyrir um sumarið, hafi hann fengið hana til þess að skrifa upp á fyrri víxilinn og selt víxilinn í Íslandsbanka í Garðabæ og fengið hana til að opna þar tékkareikning. Eins og fram komi í fyrri skýrslu vitnisins, hafi tékkareikningurinn, sem hún er með í Landsbankanum, verið yfir á þessum tíma og hún verið búin að segja ákærða frá því, þegar hún skrifaði á víxilinn að undirlagi ákærða. Þá hafi tilgangurinn verið að bjarga tékkareikningnum í Landsbankanum og ákærði ætlað að hjálpa henni við það. Hann hafi síðan átt að fá afganginn af fjárhæð víxilsins. Taldi vitnið því, að ákærði væri að hjálpa sér, þegar hún skrifaði upp á þennan víxil, og aldrei var talað um neitt annað en ákærði myndi greiða þennan víxil upp. Hún kvaðst telja, að hún hefði fengið um 20.000 krónur af andvirði víxilsins, en ákærði afganginn. Þegar að því kom að framlengja víxilinn, hefði ákærði ekki komið nálægt því og hún orðið að gera það sjálf. Hún kvað víxilinn vera í vanskilum frá 21. september 1994, og hefði hún ekki fjárhagslega getu til þess að greiða hann upp eða framlengja hann. En eins og áður hefði komið fram, væri hún öryrki og lifði einungis á bótum, sem hún fengi. Hún taldi ákærða hafa verið ljóst, þegar hann fékk sig til að skrifa á víxilinn, að hún hefði ekki neina fjárhagslega getu til þess að borga hann, enda hefði hann alltaf talað um, að hún þyrfti ekki að borga af þessum víxli, hann myndi sjá um það, hann ætti nóga peninga til þess. Þá var borið undir vitnið innlegg á tékkareikning hennar nr. 1608 í Íslandsbanka í

Garðabæ, að fjárhæð 145.000 krónur. Hún kvað þær innborganir vera þannig til komnar, að hún hefði skrifað upp á tvo aðra víxla fyrir ákærða, sem hann seldi, og sé þetta hluti af andvirði þeirra. Eins og áður hafi komið fram hjá sér, sé hún öryrki og hafi ekki önnur laun en örorkubæturnar frá Tryggingastofnun ríkisins, en þær séu lagðar inn á tékkareikninginn, sem hún var með í Landsbanka Íslands, nr. 41178. Henni voru sýndar innborgunarkvittanir á tékkareikning þennan við Landsbanka Íslands og spurð, hvaðan þeir peningar komu, sem hún lagði inn á reikninginn, samtals 341.000 krónur. Fyrstu innborgun, 23. júní, að fjárhæð 115.000 kr., kvað hún vera á tékkareikningi nr. 1608 við Íslandsbanka í Garðabæ, hluti af andvirði víxilsins, sem ákærði seldi þar, en eins og áður hefði komið fram, hefði hún verið komin yfir á tékkareikningi sínum og verið að koma honum í lag. Um innborgun 19. júní 1994, að fjárhæð 100.000 krónur, sagði hún það vera hluta af andvirði víxils, sem ákærði hefði séð um að selja hjá Sjóvá-Almennum, hún sótt þangað peningana og fengið þá afhenta í tékka. Hún hefði farið með tékkann í Landsbankann og lagt hluta af andvirði hans inn á reikninginn, 100.000 krónur, en afganginn hefði ákærði fengið í peningum, um 45.000 krónur. Þegar þetta gerðist, hefði hún verið yfir á reikningnum, vegna þess að hún hefði látið ákærða fá peninga. Þá var hún spurð um innborgun 4. ágúst 1994, 120.000 krónur. Það kvað hún hafa verið endurgreiðslu frá skattinum. Annað kvaðst hún ekki geta sagt um þetta, hún myndi þetta illa vegna veikinda sinna og treysti sér ekki til þess að rekja eftir tékkunum, sem liggja fyrir í málinu í ljósriti, hvað ákærði fékk af þeim. Eins og þar sjáist, hafi vitnið í einhverjum tilvikum skrifað inn í tékkheftið nafn ákærða við greiðslu, sem hann fékk, og eins hafi hann framselt tékkana. Oft hefði komið fyrir, að ákærði sendi sig inn í banka og lét sig skipta tékka, þegar hún var að láta ákærða fá peninga, en beðið sjálfur úti í bíl á meðan. Þeir tékkar séu allir framseldir af sér og nafn ákærða ekki á þeim. Taldi hún, að af þessu mætti sjá, að fjársvik ákærða gagnvart sér væru þaulhugsuð af hans hálfu. Þá tók hún fram, að ákærði hefði eytt miklu af þessum peningum í spilakassa. Hún hefði verið viðstödd, þegar hann eyddi í annað skiptið um 25.000 krónum og í hitt um 50.000 krónum. Annað skiptið hefði þetta gerst á Hótel Sögu og hitt í Kópavogi á einhverjum matsölu- stað. Þá mundi vitnið eftir tveimur slíkum tilvikum á Hótel Sögu, og eins hafi hann nokkrum sinnum verið að spila á Kringlukuránni. Vitninu var sýnt ljósrit víxils, út gefins 25. júlí 1994, með gjalddaga 25. október s. á., að fjárhæð 200.000 krónur, samþykkt af ákærða, út gefins af henni og ábekingur Helga Nönnudóttir. Fram kom á víxlinum, að hann hefði verið seldur í Sparisjóði Þingeyrarhrepps. Vitnið var spurt að því, hvort hún kannaðist

við þennan víxil. Hún kvaðst gera það, hafa skrifað nafn sitt á hann sem útgefandi og ákærði sjálfur sem samþykkjandi og fengið vinkonu vitnisins, sem býr vestur á Barðaströnd, til þess að skrifa á víxilinn sem ábekingur. Hún kvaðst hafa verið með ákærða, þegar hann fór í sparisjóðinn á Þingeyri og seldi víxilinn þar og hún látin leggja andvirði hans inn á sparisjóðsbók nr. 25. Þessum peningum hefði ákærði eytt sjálfur, ekki vissi hún, í hvað, hélt, að hann hefði spilað fyrir þá. Ákærði hefði fengið sig og vinkonu sína til þess að skrifa á víxilinn og tekist að fullvissa þær um, að þær þyrftu ekki að borga af honum. Ákærði hefði þó vitað, að hún hefði ekki haft neina getu til þess að greiða þennan víxil. Um víxlana hjá Íslandsbanka í Garðabæ og Sjóvá-Almennum hefði ákærði farið þess á leit við hana, að hún léti útbúa skuldabréf í stað víxlanna. Hann hafi sagst ætla að borga af þessum skuldabréfum og beðið sig að senda greiðslutilkynningar til Sævars Sigurgeirssonar endurskoðanda, sem ákærði sagði, að sæi um sín mál. Vitnið talaði við Sævar, og hefði hann sagt sér, að ákærði hefði ekki staðið við neitt gagnvart sér, og gæti hann því ekki tekið að sér að borga af þessu skuldabréfi fyrir ákærða. Kaupin á bílnum hjá Bifreiðum og landbúnaðarvélum hefðu gengið til baka, og eftir stæði skuld hjá Bifreiðum og landbúnaðarvélum, að fjárhæð 12–15.000 krónur, sem vitnið sagði vera á sínu nafni. Hefði ákærði lofað sér að greiða hana, en ekki bjóst vitnið við, að hann hefði gert það. Um það, hvort hún hefði orðið fyrir tjóni vegna kaupanna á bílnum hjá Bifreiðum og landbúnaðarvélum, taldi hún svo ekki vera, ekki mikið, nema hún yrði að borga framangreinda skuld, og eins kunni að vera, að hún skuldi eitthvað í tryggingar, þar sem bíllinn var upphaflega tryggður á sínu nafni.

Vitnið Arnfríður gat ekki komið fyrir dóminn vegna veikinda sinna. Voru lögð fram vottorð lækna Grétars Sigurbergssonar geðlæknis og Páls Vídalín um ástand hennar. Í vottorði Grétars segir, að Arnfríður hafi á undanförunum árum þjáðst af alvarlegum, langvinnum geðsjúkdómi, og sé andlegri líðan hennar þannig háttáð, að hún sé alls ófær um að koma í réttarhald.

Ákærði var yfirheyrður 2. apríl 1995 um atvik að kæru Arnfríðar Jónsdóttur frá 29. júlí 1994. Hann kvaðst hafa lesið kærana, og væri hún lygi frá a–ö. Hún væri samin og úthugsuð af vitninu og systur hennar með það eitt í huga að hefna sín á ákærða, en bjarga hennar skinni. Ákærði taldi, að Arnfríður hefði ekki komið af sjálfsdáðum, heldur vegna þrýstings frá Önnu, systur sinni, sem komið hefði með henni. Þau Arnfríður hafi kynnst á Krínglukránni 17. júní 1994, og það sé hið eina, sem rétt sé í skýrslu hennar. Þar hafi þau rætt saman, og þá hafi hún strax byrjað að ljúga því að ákærða,

að hún ynni í Landsbankanum, en væri slæm af gigt í öxlum og hálsi og væri því í Hveragerði að leita sér lækninga. Þá um nóttina hefði hún boðið ákærða með sér heim til vinkonu sinnar, sem heiti Ingibjörg og búi í Stigahlíð. Hún hefði sagt ákærða, að hún ætti íbúð uppi í Svarthömrum, en héldi til hjá vinkonu sinni, vegna þess að hún væri að bíða þess, að sambylismaður sinn tæki sitt hafurtask og kæmi sér út úr íbúðinni. Hún hefði þá einnig sagt við ákærða, að það væri gott, að hann drykki ekki vín, þar sem hún væri sjálf alkóhólisti. Hún hefði ekki talað um það þá, að hún væri ged-sjúklingur og væri búin að vera það frá sextán ára aldri. Hún gleymi því líka, að þau hefðu sofð saman þessa nótt niðri í Stigahlíð. Hún hefði síðan tekið símanúmer ákærða og ætlað að hringja til hans kl. 16.00 daginn eftir. Hefði henni verið mikið í mun að ná í ákærða og það tekist og hún beðið hann að sækja sig. Hún hefði síðan verið hjá ákærða um helgina og farið vel á með þeim. Eftir helgina hefði hún aftur farið í Hveragerði, en síðan hefði það gerst, þegar þangað kom, að hún hefði ekki getað verið þar stundinni lengur vegna þess, að þá hefði hún kynnst giftum manni, sem þar var, og svallað með honum eina helgi í sumarbústað. Þegar hún hefði séð hann þarna aftur, hefði hún ekki getað hugsað sér að vera þar stundinni lengur, hringt í vinkonu sína og látið sækja sig, en segi síðan, að þetta sé allt ákærða að kenna, segir ákærði. Þegar hún kom í bæinn, hefði hún strax haft samband við ákærða og sagst vilja vera hjá honum. Ákærði sagði það ekki koma sér á óvart, að hún bæri það, að hann hefði verið henni góður, hann væri það við fólk að jafnaði. Hún hefði búið hjá sér í viku að eigin frumkvæði, og hafi þá Ingibjörg, vinkona hennar, verið búin að koma sambylismanni hennar út og hún að þrifa íbúðina. Áfram hefði samband þeirra haldið og hann farið að gista heima hjá henni að hennar frumkvæði og hún ekki séð neitt athugavert við það. Hefði hún sagt Ingólfi, syni sínum, að ákærði væri eini maðurinn, sem hún hefði elskað í lífinu, og að hún þráði það eitt, að ákærði flyttist til þeirra. Eftir u. þ. b. rúma viku hefði farið að bera á því, að margt var að hjá henni. Hún hafði lélegt sjónvarp, átti ekkert myndbandstæki, ekki hljómþækjasamstæðu, þvottavélin biluð og ekki nein-ar dýnur í hjónarúminu, en allt þetta átti ákærði hins vegar, að því er að hann sagði. Hefði hún fengið ákærða til þess að fallast á það, að hann flytti þetta úr íbúð sinni að Kötluelli 9 til hennar. Hefði hann fallist á þetta, eftir að þau höfðu rætt það saman, að hann myndi prófa að búa hjá henni. Og er þau höfðu búið saman u. þ. b. hálfan mánuð og fólk hennar orðið ljóst, að svo var, hefði hún viljað, að þau væru ekki að draga hlutina, heldur myndu opinbera. Hefði nú ýmislegt farið að breytast. Hún hefði ekki getað dulið sannleikann lengur og nú komið í ljós, að hún var ekki alkóhólisti, eins og

hún sagðist vera, ekki verið starfandi í Landsbankanum og ekki verið gigtarsjúklingur, heldur geðveik. Nú hefði verið orðið of seint fyrir sig að hlaupast á brott og hann viljað takast á við vandann. Hann hefði nú orðið þess var, að vinkonur hennar voru allar eins, þ. e. a. s. geðveikar og í lyfja-áti. Kvaðst ákærði ekki harma, að sambúð þeirra skyldi rofna. Umræddir víxlar hefðu þá verið teknir, allir með hennar vilja, og átt að leysa fjárhagsleg vandamál hennar engu síður en ákærða. Að hún skuli nú bera fyrir sig fávisku í þessum efnum, fái sig nánast til að hlæja, þar sem hún hefði unnið í Landsbankanum í níu ár, mágur hennar verið skrifstofustjóri í bankanum og verið á henni að heyra, að hún hafi kunnað vel til verka. Um það, þegar víxill var seldur í Íslandsbanka í Garðabæ, sagði ákærði, að hann myndi það vel, vegna þess að útibússtjórinn þar hefði tekið þær báðar á eintal, Arnfríði og Ingibjörgu, og skýrt fyrir þeim, hvernig skuldastaða ákærða væri almennt, einnig sagt þeim, að hann væri gjaldþrota, efnalítill, virtist vinfár, en væri vinnandi og virtist hafa áhuga á því að lifa. Kvaðst ákærði aldrei hafa vitað til þess, að nokkur útibússtjóri ynni á jafnheiðarlegan og trúverðugan máta. Kvaðst hann viss um, að önnur mál sín væru í öðrum farvegi, ef aðrir útibússtjórar ynnu eins. Arnfríður hefði unnið í banka, eins og áður segir, og mundi hún ekki aðra hliðstæðu. Hefðu þessi lán, eins og áður segir, ekki verið síður hennar en ákærða. Um greiðslu víxlanna kvaðst ákærði vilja taka fram, að hann hefði greitt fyllilega sinn hluta og rúmlega það, með því að Arnfríður hefði fengið hljómtækjasamstæðuna, þvottavélina, eldavél, bókunarofn, nýjar borðplötur í eldhúsið og ryksugu. Eins hefði hann borgað viðgerð á bíl hennar, eftir að hún hefði ekið á. Lýsir hann furðu sinni á framburði hennar hjá lögreglu og skilur ekki, hvernig hún hafi getað gleymt öllu þessu.

Hér fyrir dómi var ákærði spurður um skuldabréfalán hjá Glitni hf., sbr. ákærulið 6. Hann kvaðst hafa kynnst Arnfríði í júní eða júlí. Hann hefði þá átt íbúðina í Kötlufellinu og hún verið með aðra íbúð, sem hún hefði búið í með syni sínum. Ákveðið hefði verið, að þau byggju saman og sín íbúð verið leigð. Bifreið hefði verið keypt til þess að stunda á leiguakstur, en eldri bíll verið seldur og lánið gert upp, þ. e. a. s., að endurskoðandi sinn hefði tekið við bílnum með nýju láni og gert hitt lánið upp, þannig, að Arnfríður hefði engan skaða af þessu beðið. Hann kvaðst ekki sjálfur hafa haft samband við Glitni, heldur hefði það verið bifreiðauboðið, þar sem bifreiðin var keypt. Hann kvað þau bæði hafa ákveðið lántökuna. Nánar spurður um það, sagði hann þetta hafa verið rätt eitt kvöldið, svona yfir kaffi, að skipta um bíl og gera þetta svona. Hún hefði verið búin að vinna í Landsbankanum í níu ár og sér virst hún hafa ágætt vit á bankamálum og hvernig þau

færu fram og eins á slíkum bílamálum og sagt, að ekki væri mikið mál að taka bílalán. Þau hefðu gengið frá þessum málum hjá Bifreiðum og landbúnaðarvélum. Ástæðan til, að lánið gekk til baka og þar með kaupin, væri sú, að þau hefðu slitið samvistir og þess vegna gert dæmið upp.

Um víxil í tölulið 5 í ákæru sagði ákærði, að hann hefði ekkert komið nálægt þeim víxli að öðru leyti en því að fá son sinn til þess að skrifa upp á hann. Hefði Arnfríður algerlega séð um að selja víxilinn og fengið andvirði hans greitt í ávísun, sem hún hefði sjálf notað í eigin þarfir í vanskilaskuldir í aðalbanka Landsbankans. Bar hann á móti því, að andvirðið hefði að mestu leyti runnið til sín. Hann sagðist halda, að hann myndi það nákvæmlega, að hann hefði fengið eitthvað um 20.000 krónur af þessum peningum svona í skiptimynt í sambandi við akstur sinn. Hitt hefði allt farið í vanskilaskuldir hjá Arnfríði í aðalbankanum. Hún hefði sjálf hringt og beðið um þetta lán í Sjóvá og fengið það afgreitt þar.

Um tölulið 8 í ákæru sagði ákærði, að þau Arnfríður hefðu farið saman vestur. Hann hefði alist þar upp og Helga, vinkona sín, hefði búið þar. Hann þekkti Angantý, sem var sparisjóðsstjóri á Þingeyri. Það hefði borið á góma, að þau tækju þetta lán, vegna þess að Arnfríður hafði áhyggjur af vanskilum hjá sér í Reykjavík vegna íbúðar sinnar, bíls, sem hún hafði keypt sér, og annars slíks. Þau Helga hefðu trúað því, að þetta gæti gengið upp, ef Angantýr keypti þennan víxil, sem hann og gerði. Síðan hefði það gerst, að Helga hefði fengið einhverja eftirþanka, hringt í Arnfríði og sagst ekkert vilja vera á víxlinum. Hefði hún síðan hringt í sparisjóðinn og sagst ekkert vilja vera á víxlinum, en það náttúrlega verið orðið of seint, búið hefði verið að kaupa víxilinn.

Í sambandi við 7. tölulið í ákæru sagði ákærði, að það væri víxill upp á 250.000 krónur, samþykktur af Arnfríði sem greiðanda, en út gefinn af Ingibjörgu Einarsdóttur. Þessi víxill hefði verið seldur í Íslandsbanka í Garðabæ. Þetta hefði verið lagt inn á tékkareikning Arnfríðar og hún gefið út tékka á reikninginn, sem flestir hefðu verið notaðir í þágu hennar. Ákærði sagðist hafa framselt tékkana, vegna þess að þau hefðu búið saman, hann oft farið út í búð og keypt í matinn og framselt þá tékka í verslunum. En þetta hefði ekki verið notað í sína þágu, heldur þeirra beggja og þá aðallega hennar. Tilefni lántökunnar hefði verið það, að Arnfríður hefði þurft að láta gera við bíl sinn, en vantað peninga til þess og þá fengið þetta lán í Íslandsbanka í Garðabæ. Lánið hefði átt að greiða með húsaleigu á íbúð ákærða, og þess vegna hefði hann verið kallaður í viðtal til útibússtjórans og hann samþykkt þetta. Útibússtjórinn hefði kallað Arnfríði til sín, talað við hana einslega, gert henni fyllilega grein fyrir því, hver ákærði væri

og staða hans, og hið sama gildi um Ingibjörgu, sem hann hefði skýrt nákvæmlega frá þessu. Ákærði kvað Arnfríði hafa sagt, að hún hefði verið starfsmaður Landsbankans um árabil, en væri í ársfríi vegna veikinda, en þetta hefði því miður verið öðruvísi; hún hefði löngu verið hætt að vinna þar vegna veikinda. Kvað ákærði hana hafa sagt sér fyrst, að hún væri með millirifjagigt. Hún hefði sent sig einu sinni í apótek til þess að ná í meðöl handa sér, og sagði ákærði sér hafa fundist það skýtið að vera ná í geðlyf við millirifjagigt og lyfið verið frá geðlækni. Kvaðst hann þekkja alkóhólisma og geðlyf, hefði þurft að nota þau sjálfur. Upp úr þessu hefði hljóðið svona farið að breytast og síðan slitnað upp úr sambandi þeirra.

Vitnið Ingibjörg Einarsdóttir, kt. 180655-4929, skýrði svo frá fyrir dómi um víxil, sem ákæruliður 7 fjallar um, að Arnfríður og ákærði hefðu rætt um, að þau þyrftu á fjármunum að halda til að bjarga tékkhefti Arnfríðar og skuldum hennar. Hefði Arnfríður verið nýskilin við sambýlismann sinn og í vandræðum, og kvaðst vitnið á endanum hafa samþykkt að vera ábyrgðarmaður á víxlinum, því að ákærði ætlaði að borga hann í ágúst. Vitnið kvaðst einnig hafa skrifað upp á skuldabréfalán hjá Glitni, að fjárhæð 1.766.176 krónur, sbr. ákærulið nr. 6. Vitnið kvaðst hafa átt við áfengisvanda að stríða og hafa verið á leiðinni inn á Vog, þegar þau buðu sér í heimsókn. Vitnið kvað ákærða hafa látið sig fá einhverjar töflur, og kvaðst hún þá hafa orðið kærulaus og skrifað á bréfið. Vitnið kvað þessi viðskipti síðan hafa gengið til baka og hún ekki orðið fyrir öðru tjóni en því, að hún fékk ekki fyrirgreiðslu í bankastofnunum. Vitnið kvað útibússtjóran í Íslandsbanka í Garðabæ hafa haft samband við sig, áður en hún skrifaði upp á áðurgreindan víxil, og varað sig við ákærða og sagt hann varhugaverðan. Vitnið kvaðst samt hafa skrifað upp á víxilinn, en ekki fyrir ákærða, heldur vinkonu sína, Arnfríði.

Niðurstaða.

Eins og rakið var hér að framan, gat Arnfríður Jónsdóttir ekki komið fyrir dóm til skýrslutöku vegna andlegs ástands síns, en eins og mál þetta er vaxið, þykir mega treysta framburði hennar hjá lögreglu, sbr. 48. gr. laga nr. 19/1991. Fær framburður hennar að nokkru stoð í framburði vitnisins Ingibjargar Einarsdóttur, sem að mati dómsins er trúverðugur. Upplýst er, að fjármunir runnu að nokkru leyti til Arnfríðar, en að verulegu leyti notaði ákærði þá í eigin þágu. Þá er upplýst, að viðskipti þau, sem ákæruliður nr. 6 fjallar um, gengu til baka.

Með vísan til framanritaðs og þeirra röksemda, sem færðar eru fyrir sakfellingu ákærða í umfjöllun um ákærulið nr. 28 og 29 hér að framan, verður

ákærði einnig sakfelldur fyrir þessa ákæruliði, og varðar brot hans við 248. gr. almennra hegningarlaga.

Sakaferill, viðurlög.

Samkvæmt sakavottorði ákærða hefur hann átta sinnum verið dæmdur fyrir brot á 248. gr. hegningarlaga á árunum 1968–1987, og árið 1981 hlaut hann fjögurra mánaða fangelsi fyrir brot á 155. og 246. gr. hegningarlaga. Þá hefur ákærði sætt refsingum fyrir brot á umferðar- og áfengislögum, sem ekki þykja skipta máli hér.

Eins og rakið hefur verið hér að framan, hefur ákærði að verulegu leyti verið sakfelldur fyrir þau brot, sem honum eru gefin að sök. Við ákvörðun refsingar ákærða ber að hafa eftirfarandi í huga:

Ákærði sagði vitninu Þóru Bjarneyju Guðmundsdóttur, sem er einstæð sex barna móðir, að hann þyrfti peninga vegna fráfalls dóttur sinnar til þess að ganga frá útförinni, að því er vitninu skildist. Ákærða tókst að fullvissa hana um það, að hún þyrfti aldrei að greiða neitt af þessum vixli, þar sem hann ætti von á að fá tryggingabætur.

Ákærði gætti þess jafnan, er hann átti samtöl við vitnið Svanfríði Hagvaag, að aðrir væru ekki nærri, og fram kemur í gögnum málsins, að hún var veik fyrir andlega og að ákærði vakti með henni rangar hugmyndir um stöðu sína og greiðslugetu.

Fram kom hjá vitninu Fanneyju Halldórsdóttur, fyrrverandi tengdamóður ákærða, að hún hefði verið mjög langt niðri vegna sviplegs fráfalls dótturdóttur sinnar. Þetta notfærði ákærði sér. Þá sagði hann henni, að framlengdi hún ekki lánin, féllu þau á hana.

Ákærði fékk vitnið Ágústu til þess að veita sér veðleyfi í fasteign vitnisins, en vitnið var þá á geðdeild Landspítalans, og fékk hana auk þess til að undirgangast fjárskuldbindingar fyrir sig. Hún kvað ákærða hafa verið vinnjarnlegan í sinn garð, en hann hefði átt auðvelt með að fá sitt fram og telja sig á að aðstoða sig. Reyndar kom það fram við skýrslutöku af vitninu fyrir dómi, að hún var ekki í jafnvægi og undir áhrifum lyfja, og samkvæmt vottorðum lækna er andleg heilsa hennar ekki góð.

Vitnið Sólveig Pétursdóttir taldi, að ákærði hefði traust í bönkum, úr því að hann gæti jafnan selt þeim verðbréf og fengið þar fyrirgreiðslu. Ákærði notfærði sér þetta og hélt því auk þess fram við hana, að fjárhagsleg geta sín væri slík, að hann gæti staðið við skuldbindingar sínar. Þegar fram í sótti, fann vitnið fyrir þrýstingi frá ákærða í þá átt að framlengja lánin, ella færi allt um koll.

Samskipti ákærða og Arnfríðar Jónsdóttur, sem gat ekki gefið skýrslu

fyrir dómi vegna geðrænna veikinda, voru slík, að honum tókst að telja henni trú um, að með því að gangast undir fjárskuldbindingar leysti hún úr fjárhagsvanda þeirra beggja, enda þótt ákærði hefði á þeim tíma verið búinn að stofna til skuldbindinga, sem fráleitt var, að hann gæti staðið við.

Ákærði sýndi vitninu Freyju Sigurðardóttur vináttu og reyndist henni hjálplegur, en taldi henni síðan trú um, að hann hefði góðar tekjur af leigu-akstri og ætti auk þess von á tryggingabótum. Auk þess vakti hann samúð hennar með því að skýra frá því, að hann hefði misst dóttur sína.

Vitnið Ólafía Jónsdóttir þekkti ákærða, frá því að þau voru börn og ungl-ingar, og vakti hann traust hjá henni í sinn garð, enda þótt hann hefði hlot-ið að vita, að hann gæti ekki staðið við skuldbindingar sínar, sem hann var að blanda vitninu í.

Ákærði sannfærði vitnið Ingibjörgu Sveinsdóttur um, að með því að hún skrifaði upp á fyrir sig, væri hún að bjarga sér, en ekki vissi vitnið um stöðu ákærða að öðru leyti. Síðar fann hún fyrir þrýstingi til að framlengja lánin, ella féllu þau á hana.

Vitnið Hilda Björk Jónsdóttir var sannfærð af ákærða um, að þetta lenti aldrei á henni, og bar ákærði fyrir sig dótturmissinn og það, að hann þyrfti að framlengja aðrar skuldbindingar. Þá sagði hann henni, að Jón Gauti Kristjánsson og Freyja Sigurðardóttir væru borgunarmenn fyrir lánunum, enda þótt hann hefði vitað betur.

Vitnið Ingibjörg Einarsdóttir kvaðst hafa skrifað upp á víxil fyrir vin-konu sína, en ekki ákærða, en útibússtjóri Íslandsbanka í Garðabæ hefði varað sig við ákærða.

Ákærði kynntist vitninu Magnúsi Moberg Hanssyni í AA-samtökunum og vakti hjá honum traust í sinn garð og notfærði sér það.

Þá þykir verða að líta til þess, að vitnum ber mjög saman um þær aðferð-ir, sem ákærði beitti við að telja þau á að gangast undir fjárskuldbindingar að fortölum hans og í sumum tilvikum afhenda honum fé. Þá er samband vitnanna innbyrðis lítið og þekktust fæst fyrir, og raunar var það ekki fyrr en eftir að rannsókn máls þessa hófst, að þau gerðu sér grein fyrir, hversu margir höfðu undirgengist fjárskuldbindingar fyrir ákærða, og umfangi þeirra. Þykir sannað, að ákærði hafi með kerfisbundnum blekkingum og sviksamlegum hætti fengið tiltekna einstaklinga til þess að taka á sig fjár-skuldbindingar, eins og lýst er í ákæru, og með því stefnt fjárhagslegum hagsmunum þeirra í hættu í þeim tilvikum í ákæruskjali, sem rakin hafa verið hér að framan og ákærði hefur verið sakfelldur fyrir.

Við ákvörðun refsingar ákærða ber auk framanritaðs að hafa í huga, að hann náði til sín umtalsverðum fjárhæðum og stefndi fjárhag fjölda manna í

hættu. Þá þykir atferli ákærða og viðhorf til brotþola bera vott um ófyrirleitni og eindreginn brotavilja, og auk þess virðist ákærði kæra sig kollóttan um afleiðingar verka sinna. Hins vegar ber einnig að hafa hliðsjón af því, að í mörgum tilvikum var um skuldbreytingar eldri lána að ræða, og í sumum tilvikum rann fé að einhverju leyti til þeirra, er ábyrgðust skuldir fyrir ákærða.

Að tilhlutan dómsins hafa verið lögð fram gögn, er sýna, að bankastofnanir og aðrir aðilar, sem stofnað var til skulda hjá, hafa í verulegum mæli haldið að sér höndum um innheimtu á fjárskuldbindingum þeirra, er gengu í ábyrgð fyrir ákærða. Telst nægilega upplýst, að starfsmönnum bankanna hafi verið kunnugt um fjárhagslega stöðu ákærða, er hann sóttist eftir lánum, en allt að einu voru veittar verulegar lánsfjárhæðir gegn tryggingu ábyrgðarmanna, sem bankamönnum hlýtur að hafa verið kunnugt um, að voru í þágu ákærða.

Þegar framanritað er virt, er ljóst, að tjón þeirra, er ábyrgðust lán fyrir ákærða, verður minna en efni stóðu til, en virðist bitna aðallega á þeim bankastofnunum, er stóðu að lánveitingum með þeim hætti, er að framan greinir.

Þá ber að hafa í huga, að ákæra í máli þessu var gefin út 3. október 1995, og hefur meðferð málsins tekið lengri tíma en æskilegt hefði verið. Málið er nú dæmt öðru sinni hér fyrir dómi, eftir að því hafði verið vísað til dómsins til málflutnings og dómsálagningar að nýju með dómi Hæstaréttar Íslands 27. febrúar sl. Hefur dómsmeðferð því tekið rúmlega tvö ár, og verður ákærða ekki á nokkurn hátt kennt um. Við ákvörðun refsingar þykir ákærði mega njóta þess, hversu mál þetta hefur dregist.

Þegar allt framanritað hefur verið virt, þykir refsing ákærða hæfilega ákveðin fangelsi í 15 mánuði, en til frádráttar refsingu kemur gæsluvarðhaldsvist ákærða frá 14. október 1994 til 25. október s. á.

Bótakröfur.

Ákærði hefur mótmælt bótakröfu Kristjáns Maríassonar. Kveðst hann ekki skilja hana og kveður ekkert í ákæru varða þessa kröfu. Svo sem að framan getur, er ákærði sýknaður af þeim lið ákæru, sem tilvik þetta á undir, og brestur því skilyrði til þess að dæma um kröfu þessa hér, sbr. 3. mgr. 172. gr. laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála, og er henni vísað frá dómi.

Ákærði mótmælir einnig kröfu Þóru Bjarneyjar Guðmundsdóttur og telur ekki rétt hjá henni, að hún hafi greitt skuldabréfið. Kveðst hann telja, að skuldabréfið hafi verið afskrifað í hlutaðeigandi lánastofnun. Er skýrsla var tekin af Þóru Bjarneyju fyrir dómi, kom fram, að ákærði heimilaði henni að

taka vörur út á VISA-kort hans. Þá er til þess að líta, að samkvæmt dskj. nr. 23, sem er svar Íslandsbanka hf. við fyrirsögn ákærvalds, kemur fram, að tvær kröfur á hendur Þóru B. Guðmundsdóttur voru afskrifaðar 31. október 1996, þ. e. víxill, að fjárhæð 200.000 krónur, og einnig 300.000 króna skuldbinding, sem bankinn kveður hafa verið afskrifaða. Þykir kröfugerð þessa aðila svo óljós, að ekki verði hjá því komist að vísa henni frá dómi.

Í skýrslu hér fyrir dómi 16. desember sl. var ákærði spurður um kröfu Magnúsar Mobergs Hanssonar, og kvaðst hann viðurkenna þá kröfu. Magnús hefði greitt helminginn af 300.000 króna bréfi, sem verið hefði í Landsbankaútibúinu í Kópavogi. Magnús Moberg gerði hér fyrir dómi kröfu um dráttarvexti af kröfu sinni, og var samþykkt af hálft ákærða, að hún kæmist að í málinu.

Ákærði mótmælir kröfu Árna Þórhallssonar. Svo sem að framan er rakið, tókst Árni Þórhallsson á hendur sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfum, sem fyrrverandi kona hans, Svanfríður Hagvaag, gaf út, en andvirði þeirra rann til ákærða. Þykir skilyrði 2. mgr. 172. gr. laga um meðferð opinberra mála því fullnægt, og ber að dæma ákærða til greiðslu kröfunnar með dráttarvöxtum, eins og greinir í dómsorði.

Sakarkostnaður.

Í dómi Hæstaréttar er mælt svo fyrir, að taka skuli ákvörðun um málskostnað í heild í héraði, þegar dómur gengur þar að nýju, en eins og rakið hefur verið, var fyrri dómur ómerktur, og verður að líta svo á, að ómerking taki einnig til málskostnaðarákvörðunar dómsins. Í hinum fyrri dómi var ákærða gert að greiða 300.000 krónur í saksóknarlaun til ríkissjóðs og 450.000 krónur í málsvarnarlaun og réttargæslubóknun frá þeim tíma, er gæsluvarðhaldsvist ákærða lauk, til þáverandi verjanda síns, Brynjars Níelssonar hdl., og verður ákærði dæmdur til þess að greiða þessar fjárhæðir nú.

Málsvarnarlaun verjanda ákærða, Hilmars Ingimundarsonar hrl., ákvarðast 150.000 krónur, og þykir eftir atvikum rétt, að þau greiðist úr ríkissjóði. Þá þykja ekki efni til að gera ákærða að greiða saksóknarlaun í þessum hluta málsins.

Dóminn kvað upp Allan Vagn Magnússon héraðsdómari ásamt meðdómendunum Hjördísi Hákonardóttur og Hirti O. Aðalsteinssyni héraðsdómurum.

D ó m s o r ð:

Ákærði, Stefán Jón Sigurðsson, sæti fangelsi í 15 mánuði, en gæsluvarðhaldsvist hans frá 14. október 1994 til 25. s. m. komi til frádráttar refsivist.

Ákærði greiði 300.000 krónur í saksóknarlaun í ríkissjóð og 450.000 krónur í málsvarnarlaun og réttargæsluþóknun fyrrverandi verjanda síns, Brynjars Nielssonar hdl.

Málsvarnarlaun verjanda ákærða, Hilmars Ingimundarsonar hrl., 150.000 krónur, greiðast úr ríkissjóði.

Ákærði greiði Magnúsi Móberg Hanssyni, Þórgötu 17, Reykjavík, 150.000 krónur með dráttarvöxtum skv. III. kafla vaxtalaga frá 27. júlí 1993 til greiðsludags.

Ákærði greiði Árna Þórhallssyni 338.267 krónur með dráttarvöxtum skv. III. kafla vaxtalaga frá 16. nóvember 1994 til greiðsludags.

Bótakröfum Kristjáns Mariassonar og Þóru Bjarneyjar Guðmundsdóttur er vísað frá dómi.
